

A Magyar Solymász Egyesület Évkönyve

Magyar Solymász

2012

Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage

The Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage has inscribed

Falconry, a living human heritage

on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity upon the proposal of United Arab Emirates, Austria, Belgium, Czech Republic, France, Hungary, Republic of Korea, Mongolia, Morocco, Qatar, Saudi Arabia, Spain and Syrian Arab Republic

Inscription on this List contributes to ensuring better visibility of the intangible cultural heritage and awareness of its significance, and to encouraging dialogue which respects cultural diversity

Date of inscription
6 December 2012

Director-General of UNESCO
Irina Bokova

**I. Nemzetközi Magyar-Arab
Solymásztalálkozó
Nagypáli, 2012. november 27-28-29.**

MAGYAR
SOLYMÁSZ
2012

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET
ÉVKÖNYVE

A címlapon lévő oklevélen az UNESCO szellemi kulturális örökségek biztosítására hivatott kormányközi szellemi kulturális örökség bizottsága kinyilvánítja, hogy az Arab Emirátusok, Ausztria, Belgium, Csehország, Franciaország, Magyarország, Koreai Köztársaság, Mongólia, Marokkó, Katar, Szaud-Arábia, Spanyolország és Szíria solymászata, mint élő emberi örökség 2012. december 6-án a szellemi kulturális örökségek tentatív listájára bejegyeztetett.

IMPRESSZUM

Magyar Solymász 2012.

A Magyar Solymász Egyesület szakfolyóirata

Főszerkesztő: Duhay Gábor

Nyomdai előkészítés: Mónus Anita

Megjelenik évente.

ISSN 1587-9593

TARTALOMJEGYZÉK

ELNÖKI ELŐSZÓ

<i>Turcsányi Zoltán elnök</i>	6
-------------------------------------	---

MEGEMLEKEZÉS

<i>Duhay Gábor: Megemlékezés Rajnik Ferencről</i>	12
<i>Lelovits Krisztina: 100 éve született Galánthai Lelovich György</i>	18
<i>Papp Zoltán: Szekeres János emlékére</i>	26

SOLYMÁSZAT

<i>Turcsányi Zoltán: Együtműködési megállapodás</i>	30
<i>Zátonyi László: Vadászati beszámoló 2012/2013-as idényről</i>	32
<i>Wrábel György: Lelovich György emlékvadászat 2012. 10. 19-21. (Fegyvernek)</i> ...	34
<i>Duhay Gábor: Bechtold István emlékvadászat (2012. 10. 27-28.)</i>	35
<i>Mónus, Gasztonyi, Kohár: XXII. Nemzetközi Solymásztalálkozó, Békéscsaba</i>	38
<i>Tóth János: Skóciában történt.</i>	47
<i>Kohár László: Elment egy vadász, azaz egy gyilkos újabb áldozata</i>	53
<i>Duhay Gábor: Solymászok a FEHOVA-n</i>	57
<i>Duhay Gábor: Gödöllői Vadásznap - 2012</i>	59

RAGADOZÓMADÁR-VÉDELEM

<i>Aradi János: Vörös sahín fészket találtam.</i>	62
<i>Dr. Lakos István: Parlagi sasok költése</i>	65
<i>Duhay Gábor: Ragadozó madár megfigyelések a Körösök vidékén.</i>	68
<i>Duhay Gábor: Tatai „Vadlúdsokadalom”</i>	73

A SOLYMÁSZAT TÖRTÉNETE

<i>Győrffy-Villám András: Magyar történelmi ragadozómadár nevek.</i>	78
<i>Langó Péter: Egy keleti tál vadászmadaras lovas ábrázolással és a lovas solymászat korai magyar hátterének kérdése.</i>	82

SZELLEMI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

<i>Duhay Gábor: A magyar solymászat felkerült az UNESCO szellemi kulturális örökségek listájára</i>	92
<i>Duhay Gábor: Matyó ünnepség solymászokkal</i>	94
<i>Duhay Gábor: Szellemi kulturális örökség közösségek országos találkozója Budapesten, 2012.</i>	96
<i>Duhay Gábor: Pünkösdi Sokadalom Szentendrén, 2012</i>	98
<i>Duhay Gábor: A MAGYAR SOLYMÁSZATÉRT érem kitüntetettje Dr. Csonka-Takács Eszter.</i>	101
<i>Duhay Gábor: Pünkösdi Sokadalom 2013.</i>	109

ALAPÍTVÁNYI HÍREK

Duhay Gábor: Bechtold István Alapítvány a Magyar Solymászkultúráért és a Természetért 112
Duhay Gábor: Megemlékezés alapítványunk névadójáról. 115

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Duhay Gábor: I. Nemzetközi magyar - arab solymásztalálkozó 118

RÖVID HÍREK

Duhay Gábor: Hungarikum Nap a Parlamentben. 120
Duhay Gábor: Természetvédelmi (jogi) vizsga solymászoknak. 121

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET TAGJAI, PÁRTOLÓ TAGJAI, ÖRÖKÖS TAGJAI ÉS TAGJELÖLTJEI 124

ENGLISH SUMMARY 126

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET VEZETŐSÉGE

Turcsányi Zoltán

elnök

Wrábel György

elnökhelyettes

Billege Balázs

titkár

Glavanovits Tamás

titkárhelyettes

Zátonyi László

fősolymász

Zatureczki László

solymázmester

Molnár Béla

pénztáros

Az egyesület elérhetősége: www.solymaszat.hu

ELNÖKI ELŐSZÓ

TISZTELT SOLYMÁSZTÁRSAIM!

Két és fél éve, amikor a Magyar Solymász Egyesület vezetőségének választott minket Egyesületünk közgyűlése, három kiemelt célt fogalmaztunk meg. Az első a ragadozó madár tartás bürokráciájának egyszerűsítése, a második a vadászatok fenntartása, megfelelő minőségben és mennyiségben, a harmadik pedig a nemzetközi találkozók minőségének javítása.

Vezetőségünk ennek a három fő célnak a szellemében dolgozik, természetesen kiegészítve ezeket több, szintén fontos feladattal.

Az elmúlt évről, illetve az azt megelőző időszakról szóló beszámolót is ezeknek a fő pontoknak a mentén bontom ki, illetve kezdem el, továbbvetítve azt az elkövetkezendő időszakra. Mivel ezek a törekvések nagyrészt össze is függenek, ezért komplexen számolok be róluk.

Az Országos Magyar Vadászkamara és az Országos Magyar Vadászati Védegylet és a saját kapcsolatrendszerünket kihasználva elindult egy egyeztető tárgyalássorozat. Ennek fő lépcsői a következők: Felvettük a kapcsolatot Lezsák Sándor úrral, aki a Magyar Országgyűlés alelnöke. Ő személyesen eljár több ízben is az ügyünkben, ennek köszönhetjük, többek között, azt a tényt is, hogy a magyar solymászat a Hungarikumok listájára felkerült. Rajta keresztül jutottunk el Dr. Fazekas Sándor miniszter úrhoz, aki továbbította kérésünket a minisztérium illetékeseinek. Eközben felvettük a kapcsolatot Szépe Ferenc főosztályvezető úrral, illetve a kamarán keresztül Szabó Ferenc főosztályvezető úrral, akik munkatársaikkal együtt összehoztak nekünk egy sokszereplős megbeszélést a Vidékfejlesztési Minisztériumban. Ezen a megbeszélésen képviselték magukat az állattenyésztési, a vadászati és halászati, a természetvédelmi szakemberek mellett civil oldalról a solymász szervezetek és a ragadozómadár-védelmi szakemberek is. Itt mi egy öt pontból álló kérvényt adtunk be, amelyet a titkári körlevél mellékleteként elküldtünk Nektek. Annak ellenére, hogy a tárgyaláson részt vevők nagy része egyetértett velünk, sajnos ezen a megbeszélésen és az ezt követő lezáró megbeszélésen azon kívül, hogy két természetvédelmi jogi vizsga lesz évente, érdemi eredmény nem született. Ezek után felvettük a kapcsolatot Orbán Viktor miniszterelnök úrral, aki kormányülésen továbbította kérésünket Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úrhoz. Vele több ízben beszéltem telefonon, illetve személyesen. Semjén úr érti a problémánkat, és kaptam olyan visszajelzést is, hogy mindent meg fog tenni, annak érdekében, hogy minél hamarabb lerendezzük azt. A legutóbbi fontosabb megbeszélésem nyáron történt Dr. Fazekas Sándor miniszter úrral, aki azt jelezte, hogy jelenleg a minisztérium jogászai dolgoznak azon, hogy, hogyan lehet egy mindenki számára elfogadható megoldást találni.

És ha megkérdezitek, hogy miért fontos, miért talán a legfontosabb a jelenlegi szabályozás újragondolása, és megváltoztatása, visszacsatolnék a három fő törekvésre, amit a beszámoló elején írtam.

Amennyiben a szabályozás az európai országok többségének szabályozását követné, elsősorban megkönnyíti a mindennapjaink terheit. Ezen túl Egyesületünk által szervezett vadászatokra lenne hatással. Jelenleg minden külföldi solymász beutazásakor import engedélyt kell kérnünk a madaraikra. Ez az adminisztrációs munkán túl jelentős anyagi terhet is jelent. Madaranként az eljárás díja 30.000 Ft körül van. El lehet képzelni, hogy milyen szinten drágítja ez meg egy vadász beutazását. Ezért sajnós a külföldi vendégeink más célországokat választanak hazánk helyett. Egyesületünk szempontjából ez azért negatív hatású, hiszen a költségvetésünk ebből kifolyólag beszűkül, kevesebbet tudunk fordítani vadászatokra, illetve nagyon megnehezíti nemzetközi kapcsolataink további mélyítését. Azonban látnunk kell azt is, hogy a bizalom, és megkockáztatom a kölcsönös bizalom nélkül ezek a törekvések nem fognak előre jutni. A solymászat és a természetvédelem kapcsolatának mélyítése, mindannyiunk számára kiemelt fontossággal bír, ezért arra kérek Benneteket, hogy a mindennapok szintjén is próbáljatok e szerint dolgozni. Én bízom benne, hogy a jelenlegi hozzáállás és a szabályozás változni fog, és ez a változás pozitív lesz.

A második célunk a vadászataink megfelelő szinten és minőségben való szervezése. A fentiekből kiderült, hogy kevesebb a lehetőségünk forrást szerezni erre, illetve mindannyian tudjuk, hogy a jelenlegi gazdasági helyzet sem könnyíti meg a helyzetet. A vadászatok szervezésénél első sorban arra koncentrálnunk, hogy megfelelő minőségű vad legyen, másodsorban az árra, illetve a földrajzi elhelyezkedésre. A kamarai, személyes és egyéb kapcsolatainkat kihasználva, egyre inkább rákényszerülünk arra, hogy újabb és újabb területeket szervezzünk be. Ennek a folyamatoként egyre több vadásztársasággal kerülünk kapcsolatban, amely sok esetben a Ti segítségetekkel sikerül. Ezúton is köszönöm szervező tagtársainknak a munkát. Ősz elején így kötöttünk együttműködési megállapodást két új alföldi vadásztársasággal, ahol reményeink szerint a jövőben tudunk vadászatokat szervezni. Fontosak ezek a társaságok, hiszen egyre kevesebb olyan hely van, ahol nyomott árakon megfelelő minőségű vadra tudunk vadászni.

Idén is megrendezzük a Nemzetközi Solymász Találkozókat. A helyszín Békéscsaba lesz. Véleményem szerint a tavalyi évben a helyszín és a vadászterületek miatt az elmúlt időszak egyik legsikeresebb találkozóját tudtuk megvalósítani. Az idei rendezvényre az előzetes érdeklődést alapul véve, talán több külföldi solymász tud eljönni, köszönöm ezt Mindenkinek, aki segít ebben, különösen Tóth Jánosnak, aki japánból is toborozott érdeklődőket. Az árakat megpróbáljuk a tavalyi szinten tartani és bízom benne, hogy minél többen el tudtok jönni a rendezvényre.

A Magyar Solymászat immár nemcsak a magyar szellemi kulturális örökség része, hanem Hungarikum, illetve az UNESCO által felkerült a világ szellemi kulturális örökség listájára is. Ez a három cím, amellelt, hogy nagy megtisztelés, számos plusz feladatot is jelent. A Magyar Solymász Egyesület létrehozta a Bechtold István Alapítványt. Elnökének Duhay Gábort kértük fel. Gábor a fenti címek megszerzésének előkészítő munkájában oroszán-részt vállalt, illetve emberi és szakmai szempontból is a legmegfelelőbb ember erre a pozícióra. A solymászkultúra a solymászatunk azon része, amelyre kiemelten kell figyelünk és vigyáznunk. Fontos, hogy ne hagyjuk emlékeinket feledésbe merülni. Az alapítvány létrehozásával az volt a nem titkolt célunk, hogy a solymászati kultúra ápolására létrehozzunk egy külön, csak ezzel a tevékenységgel foglalkozó szervezetet. Azonban látnunk kell, hogy a költségvetésünk szűkös, ezeknek a feladatoknak az ellátására nem tudunk megfelelő mennyiségű forrást elkülöníteni. Nem várhatja el senki magánemberektől, sem pedig civil szervezetektől, hogy egy ilyen jellegű munkát tagdíjakból finanszírozzon. Én sem gondolom ezt másként, úgyhogy személyes tárgyalásokat folytattam az illetékesekkel ilyen ügyben is. Ígéretet kaptunk, hogy a jövőben erre a célra pályázati források lesznek. Az alapítvány létrehozásával az esélyeink is megnöttek, hiszen így két szervezet tud pályázni, illetve a munkamegosztás is kedvezőbb lesz.

Folyamatosan erősítjük a vadászati vonalat. Mint több ízben is kifejtettük, megállapodást kötöttünk az Országos Magyar Vadász kamarával, illetve rajta keresztül az Országos Magyar Vadászati Védegyelettel. Nem feltétlenül az volt a célunk, hogy a solymászat szervesen beintegrálódjon a magyar vadásztársadalomra, hiszen azt vezető elődeink már elérték. Azért volt fontos ez a szerződés, mert egy ilyen relatíve kis létszámú csoportnak, mint a solymászat, minden olyan lehetőséget meg kell ragadnia, amely növeli az alkupozícióját. Szerencsére ötletünk a kamaránál is fogadtatásra talált, így megszületett a fent említett megállapodás. Ennek folyamánként tagfelvételt nyertünk a CIC-be, amely a világ egyik legnagyobb vadászati szervezete. A legutóbb Galyatetőn, az Országos Magyar Vadásznapon egy együttműködési megállapodást kötöttünk a Vadászati Kulturális Egyesülettel, a Magyar Vadászíjász Egyesülettel, és a Magyar Elöltöltő-Fegyveres Lövészek és Vadászok Szövetségével. Ezáltal a hagyományos vadászati módok képviselői egy érdekvédelmi szövetséget alkotnak. A megállapodás Dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úr védnöksége alatt íródott alá.

Rendhagyó rendezvényünk volt a II. Arab - Magyar solymásztalálkozó, ahol azon túl, hogy egyfajta kapcsolatépítési tevékenység volt, egy meghatározó média jelenlétet is biztosított nemcsak a helyi, hanem az országos médiában is. A nyári rendezvényeink a vadásznapiakból, a kulturális és egyéb fesztiválokból állt. Véleményem szerint fontosak ezek a megjelenési formák, de mindenképpen figyelünk kell arra, hogy a solymászatot, illetve a megjelenő solymászokat ne kezeljék cirkuszi látványosságként. Az ilyen jellegű megjelenés nem szabad, hogy célunk legyen.

Kiemelném a sólyommustrát, mint a legnagyobb nyári egyesületi rendezvényünket. Nagyon örülök, hogy ilyen sokan el tudatok jönni, köszönhetően talán a jól megközelíthető

helynek. Remélem jövőre még többen részt tudtok venni rajta, hiszen fontos, hogy a közösségünk erősödjön, és ehhez elengedhetetlenül szükségesek ezek a programok.

Mint említettem szűkös a költségvetésünk, de egyesületünk pénzügyileg stabil. Minden tervezett programunk meg lesz tartva, illetve az idei évre egy 250.000 Ft-os pályázati összeget is nyertünk. Látnunk kell azonban, hogy a tagdíjfizetési morál rossz. Nagyon nehéz úgy gazdálkodnunk, hogy nem tudjuk mennyi a pénz és mikorra folyik be a pénztárba. Mindenkit kérek arra, hogy lehetőségeihez képest tartsa a határidőket. Ebből a pénzből, mint fenn is említettem, elsősorban a Ti szórakozásokat finanszírozzuk.

A jelen gazdasági helyzetben mindenkinek több energiát kell fordítania az életre. Sajnos nincs ez másként a solymással sem. Ezért minden tisztelem azoké a tagtársaimé, akik munka család és egyéb hétköznapi kötelezettség mellette nap, mint nap repítik a madaraikat. Mindenkit arra kérek, hogy támogassuk egymást, ha kell nemcsak tanáccsal, hanem kaláccsal is. Mi vagyunk az a maroknyi ember, akin múlik, hogy a magyar solymászat fennmaradjon. Amennyiben egymás ellen dolgozunk, pont a solymászatunk lényege fog elveszni.

Kívánok Nektek nagyon sok szép vadászélményt az elkövetkezendő időszakra!

Solymászüdvözlettel

Turcsányi Zoltán
elnök

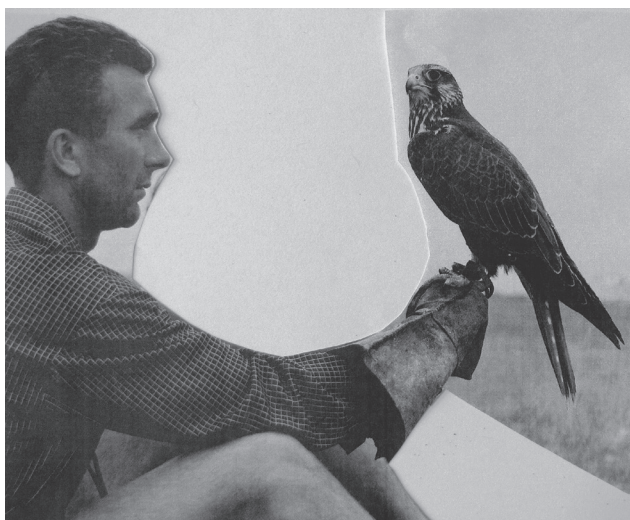
MEGEMLÉKEZÉS

MEGEMLÉKEZÉS RAJNIK FERENC RŐL (1934 - 2013)

Bástyaitól kapott kerecsensólyommal

désére, megfelelő indokok alapján. Az engedély nélkül begyűjtött madarak tartóival szemben sem jártak el „kemény kézzel”. Ennek volt köszönhető, hogy az ötvenes-hatvanas években többen tartottak kerecsensólymot és néhányan vándorsólymot, nem beszélve az egyéb fajokról. Ha manapság visszatekintünk azokra az évekre, mindig az akkori kor szellemének megfelelően kell megítélni, értelmezni solymászatunk múltját.

Hortobágyi solymásztáborban. 1964.08. 22.

Kapcsolatba lépett a Nemzeti Múzeummal, és mint külső munkatárs, Homonnay Nándor vezetésével ornitológiai kutatásokat végzett. Feljegyzéseiről naplót vezetett.

1952-ben jutott hozzá Dorkához, egy tojó vándorsólyomhoz. Ugyanennek az évnek májusában a Madártani Intézet munkatársaival fészekutatást végeztek a Bükkben, ami-

Rajnik Ferenc Újpesten született. Ő még ahhoz a solymász generációhoz tartozott, akiknek megadatott, hogy az ötvenes évek elejétől solymászhattak.

Akkoriban más volt ez a sport, mint napjainkban, más jogszabályok voltak hatályban és azok betartása, betartatása is különbözött a mai helyzettől. A ragadozó madarak nem minden faja volt védett, sőt egyesek „kártekonynak” voltak bélyegezve. Mások védelmet élveztek, így pl. a vándorsólyom és a kerecsensólyom is. A ragadozó madarak tenyésztése ismeretlen volt, ezért a solymászok a vadonból szerezték be madaraikat fiókaként, vagy ősszel befogás útján. A természetvédelmi hatóság akkoriban még adott ki engedélyt sólymok befogására, fiókák kisz-

Ő sem volt kivétel az alól, mint a legtöbb solymász, hogy már kora ifjúságától kezdve vonzódott a természethez, az állatokhoz, madarakhoz. 1948-ban bekerült a Wesselényi Miklós Kereskedelmi Szakközépiskolába. Először 1949-ben látogatott el a MÁLLERD Gödöllői Ragadozómadár-kísérleti Telepre. A látottak mély benyomást keltettek benne, elhatározta, hogy solymász lesz. Meg is tette az első lépéseket, és igényelt vadászmadarat a telepről. Elhatározását siker koronázta, 1950 májusában megkapta első madarát, egy héját.

kor egy szikláról lezuhant és súlyosan megsérült. A továbbtanulást kénytelen volt elhagyni. Dolgozni ment, a Villamos Biztosítékgárnál helyezkedett el munkásként.

Rövidesen sikerült a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre felvételt nyernie, amit 1958-ban sikeresen elvégzett. Egyetemi évei alatt sem feledkezett meg a solymászatról. 1955-ben Bástyai Lóránt megajándékozta egy kerecsensólyommal.

Az egyetemet követően elvégezte a tejipari szakmérnöki szakot és a tejparhoz szegődött, ahol 1969-ig dolgozott.

Az időigényes solymászatot 1964-ben kénytelen volt feladni, mert nem tudta munkája, családja mellett művelni. A puskás vadászat felé fordult, egy szentendrei vadásztársaság tagja lett. Érdekességként megemlíthető, hogy barátjával, Pál Ödönnel „Döncivel” - aki szintén solymászott és vadászott - Dunakeszről egy vízügyi közmű alagúton mentek át a Szentendrei-szigetre vadászni.

A tejiparból átpártolt az Élelmiszeripari Kutató Intézethez, melynek 1969-ig munkatársa lett.

A vadászat iránti vonzalma abban is megnyilvánult, hogy elvégezte a vadgazdálkodási szakmérnöki szakot. Kiváló lövő volt, lövészversenyeken vett részt, eredményei alapján az élvonalba került, ismert személyiséggé vált. A skeet versenyeken még hetvenes éveiben is kiváló eredményeket ért el.

Rajnik Ferencet jól ismerte Bertóti István és Váradi Emil - akik szintén solymásztak valaha - neves vadász személyiségek, akiknek a közbenjárására Koller Mihály, a MAVOSZ (Magyar Vadászok Országos Szövetsége) elnöke 1969-től Bács-Kiskun megye fővadászá-
nak nevezte ki. Később, 1976-tól a MAVOSZ Árpádalmi Vadgazdaság vezetője lett, ahol felfejlesztette a fácánállományt, nagy terítékű vadászatokat szervezett. Akkoriban családjával Kecskeméten lakott.

Özbak terítéken. Balról az első Rajnik Ferenc, harmadik Bertóti István

Kedvenc vándorsólymával

1980-ban Budapestre költöztek, ahol állást vállalt a MAVAD Vadászati Osztályán. Itt főleg vadásztatásokkal foglalkozott, vendég vadászatok szervezésével. Jó viszonyban volt többek között Janisch Miklós neves mérge-
kígyó szakértővel és volt solymász elnökkel, baráti kapcsolatot tartott fenn Hüttler Béla preparátorral, Szidnai Lászlóval, régi solymással és trófeabírával, valamint Lelovich György volt

solymásmesterrel, Bechtold István volt solymásznökkel, és természetesen sok-sok vadással és solymással.

1985-ben szerezte meg a doktori címét, témája az őzbak kormeghatározása volt.

Folyamatos kapcsolatot tartott fenn Bástyai Lóránt magyar solymással, a Welsh Hawking Club elnökével. Kérésére héjakat szállított Nagy-Britanniába, a velszi solymászoknak.

Régebben a telet általában Mádon töltötték feleségével. Nem csak a ragadozó madarak érdekelték, hanem más apró jóságok is. Egyik alkalommal vidrát nevelt fel, nagy öröme a családnak. Ha elfáradt a munkában, kikapcsolódásként lement a Római-partra és 30-40 km-t levezett a Dunán, gyakran barátjával, Döncivel együtt.

Pál Ödön és Rajnik Ferenc vándorsólyommal

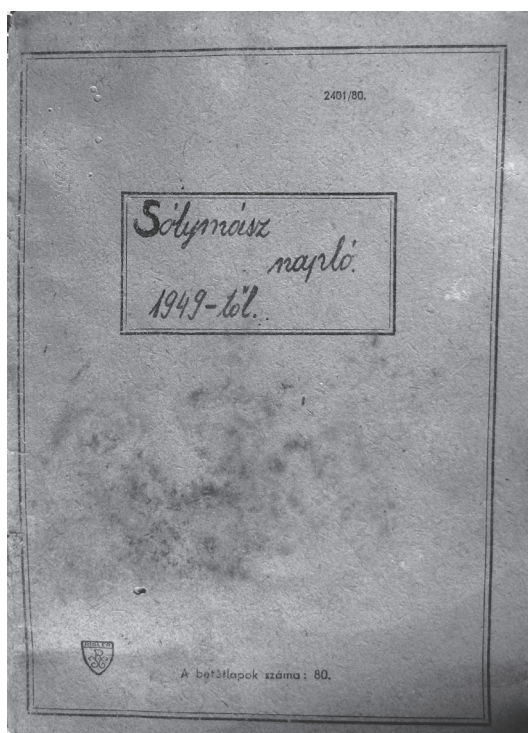
Segítette, mint a MAVAD munkatársa az első hazai nemzetközi solymásztalálkozó (Szarvas-1986) megszervezését és támogatta, anyagilag finanszírozta a találkozóról készülő félórás, színes filmet.

1990-ben elhagyta a MAVAD-ot és önálló vállalkozásba kezdett. Vadászatokat szervezett, vadásztanfolyamokat indított. Nem egy esetben közösen oktattuk a hallgatókat az ország legkülönbözőbb részein. Ő a vadászatot, vadgazdálkodást, én természet-, és ma-

dárvédelmet tanítottam. A hallgatók pedig a tanfolyam elvégzése után könnyen le tudták tenni az állami vadászvizsgát.

Járt Nagy Endrénél, a híres magyar vadásznál Afrikában, ahol sikerült gnút elejtenie. Más alkalommal Szibériát kereste fel. Dániában az ottani solymászati szokásokat igyekezett megismerni. Főként a ragadozó madarak tenyésztése iránt érdeklődött. Itthon egy voliért is épített a kertjében, bár a tenyésztésig nem jutott el.

Ő is, ha kellett vizsgázott. Letette a solymászvizsgát és belépett a Magyar Madártani Egyesület Solymász Szakosztályába. Később az állami természetvédelmi vizsgát is letette kiváló eredménnyel, így már jogosulttá vált vadászmadár tartására.

Solymásznaplója

Sokfelé vadászott az országban. Gyakran Dönci hívta meg a Börzsönybe nagyvad vadászatra, Döncit pedig ő hívta Szalkszentmártonba apróvadra. Magam is többször voltam vele vadászni. Egyik alkalommal, tavasszal szalonkahúzáson vettünk részt, valahol a Keszthelyi-hegység környékén. A vadásztársaság kivonult az erdőbe és mindenkit felállítottak az előre kijelölt helyre. Mi egymás közelébe, de látótávolságon kívülre kerültünk. A fiatal szálerdőben vártuk a szalonkákat. Nem telt el sok idő és itt is, ott is megszólaltak a puskák, a duplázások. Felettem is elhúzott két szalonka, de nem estek lövésre, így tovarepülhettek bántatlanul. Feri felől is két egyes lövés dörrent. Kezdtett sötétedni, így vége lett a szalonka vadászatnak. Ferinek sikerült két lövésből, két szalonkát lőnie. A másodikat alig találtuk meg az avar között, mintegy négy négyzetméternyi

területen az egyre jobban sötétedő alkonyban.

Más alkalommal éjszakai disznó lesre meneteltünk a havas erdőben. Felkapaszkodtunk a magaslesre. Úgy állapodtunk meg a kísérőnkkel, hogy éjfélkor jön értünk a terepjárójával. Lassanként besötétedett. A hangok elcsendesedtek, csak a zörejek, motoszválások az avarban erősödtek fel. Néha egy-egy bagoly is hallatta a hangját. Vártuk a vaddisznókat. Alattunk csöves kukoricák voltak elszórva, ahová általában jönni szoktak a vadak. A havas táj pedig jó háttérrel biztosított, hogy a közelő „fekete” disznókat észrevegyük. Vártunk, vártunk, miközben egyre hidegebb lett. Nálam nem volt betervezve a vaddisznóles, így a ruházatom nem igazán melegített. Teltek, múltak az órák, a hideg egyre elviselhetlenebb

Szalkszentmártoni tanya előtt

lett, vaddisznók meg sehol. Aztán belekóstolhattam egy sokkal rosszabba is. Csepp-csepp-csepp hangok kezdték a csendet megzavarni, majd eleredt az eső! Se vízhatlan ruha, se kalap nem volt nálam, és teteje sem volt a magaslesnek! Aztán az eső elkezdte a fehér, havas tájat fokozatosan befeketíteni; olvadni kezdett a hó. Feri elővett valahonnan egy gyűrött kalapot és átnyújtotta, hogy ne ázzak el annyira. Legalább még egy órát „vadásztunk”, mire előkerült megmentőnk, a terepjáró. A befűtött vadászházban elsősegélyt jelentett a két kupica pálinka, majd jöhetett a vaddisznópörkölt főtt burgonyával. Vaddisznóval nem találkoztunk, de az élmény maradandó volt.

2005-től már nem vadászott, inkább a solymászat felé fordult ismét. A Magyar Solymász Egyesületnek haláláig tagja volt. Részt vett a közgyűléseken, a közös solymászatokon, a sólyommustrán. Általában

vadászmadarát - a vándorsólymot - nem vitte magával a közös találkozókra. Vele inkább magányosan szeretett vadászni, ahhoz voltak hozzá szokva.

Budai családi házának kertje erdőre emlékeztetett, hatalmas öreg fákkal, sejtelmes félhomállyal a lombok alatt, benne farakással, amiből maga vágott fel tűzifának valót szükségletei szerint. Házának belsejét a vadászatnak szentelte. Úgy építette, hogy nagy falfelületek legyenek benne nagyszámú tróféái elhelyezésére. Azonban a solymászat minden idejét felémésztette, így a berendezése soha sem fejeződött be. Nagy vadászkönyvtárat gyűjtött össze, amik közé solymászati könyvek is bekerültek. Madara kivedlett tollait gondosan megőrizte, felcímkézte, ráírta a toll kivedlésének időpontját, hogy a későbbiekben ebből tudományos következtetéseket vonhasson le.

Vadkanok terítéken. Jobbról Rajnik Ferenc

Szalkszentmártonban - ahol vadásztársasági tag volt - építette ki „nomád” solymászatának feltételeit, egy romos tanyát újjáépített és megvette a körülötte lévő legelőt is, hogy rajta nyugodtan solymászhasson. Gondot fordított arra is, hogy elektromos vezetékek se legyenek a környéken, veszélyeztetve madara épségét. Azt tervezte, hogy tartósan ide költözik, de ezt már nem élhette meg.

A hetvenes éveinek közepén, 2011-ben még felmászott elszökött sólyma után egy adótorony tetejére, ahonnan sikerült lehoznia a szőkevény madarat.

Mint minden valamire való solymásznak és vadásznak, neki is volt vadászebe, a „Bettyár” névre hallgató magyar vizsla.

Felesége belekóstolt a solymászatba férje oldalán, de nem vált olyan mértékben szenvedélyévé, hogy tovább folytathatná. Unokái már eljutottak nagyapjuk mellett odáig, hogy csipesszel és némi nagyatyai segítséggel etették a sólymot, de ahhoz még kicsik, hogy átadhatta volna nekik solymászatának örökségét.

Vele egy híres solymászgeneráció tagja távozott körünkből az örök vadászmezőkre...

Duhay Gábor

100 ÉVE SZÜLETETT GALÁNTHAI LELOVICH GYÖRGY

Mottó:

„Én azt képzeltem el, hogy ha a Földünkön egyáltalában létezne Mennysország, az csak sólyomtelepek formájában képzelhető el.”

(Idézet Lelovich György: „Solymászélet” című könyvéből)

1913. június 7-én született a Tisza-menti Fegyverneken, Magyarország, és Európa szerete elismert solymásza Galánthai Lelovich György Dezső Béla. Édesapja Lelovich Gyula földbirtokos nemes volt, ismert lótenyésztője a huszárságnak. Tőle tanulta a lovak és lovaglás szeretetét, a vadászat alapjait és tőle hallott először a solymászatról is. Édesanyja Simon Irén volt. Két öccse született, István és Balázs. István otthon, majd később Balaton-felvidéken dolgozott agronómusként. Balázs katonaként a második világháború vége felé, 1945-ben halálos sebet kapott. Rózsahegyén (ma Szlovákia) halt meg ott, ahol apai nagyapja született. Ott is temették el.

György a Fegyvernekhez közeli Surjányba járt elemi iskolába. Középiskolai tanulmányait mindkét testvérével együtt a budapesti Magyar Királyi Ferenc József Nevelőintézetben végezte el. Amikor György negyedikes lett, István testvére harmadikba Balázs pedig első osztályba járt.

Leckekönyvének első és a második oldala
(Gyöngyösi Mátra Múzeum gyűjteményéből)

Édesapjuk korai halála következtében, valamint a magas térítési díjak miatt a tanulmányi időre bérelt lakásba költöztek, ahol nem volt fűtés. Talán ennek is volt köszönhető, hogy György kiválóan bírta a mostoha körülményeket. A nevelőintézetben sajátította el reá oly jellemző kiemelkedő műveltségét és a latin nyelvtudását.

Az érettségi után egy évre besorozták katonának. Ezután sikeres felvételt nyert a Magyar Királyi Debreceni Gazdasági Akadémiára, ahol 1933-tól 1937-ig tanult. Az akadémiai tanulmányai befejezése után hazatért Fegyvernekre, a család

di birtokra. Családja azonban bizalmatlan volt vele szemben azon a téren, hogy átvegye a Lelovich birtok irányítását és gazdálkodhasson a földjükön. Ennek is köszönhető volt,

hogy stabil jövedelem hiányában jegyesét, Antal Katalint nem vehette feleségül. Ha már otthon nem bízták rá a családi gazdaság vezetését, otthagyta Fegyverneket és elszegődött gróf Károlyi Gyula miniszterelnökhöz gazdatisztnek. Úgy érezte bizonyítania kell a rátermetségét nem csak maga előtt, hanem a családja felé is. Három hónap próbaidő után rábízták az 5000 holdas gazdaság vezetését. Az egyik legfontosabb tényező az volt, hogy magával vihette a lovát és a madarát is.

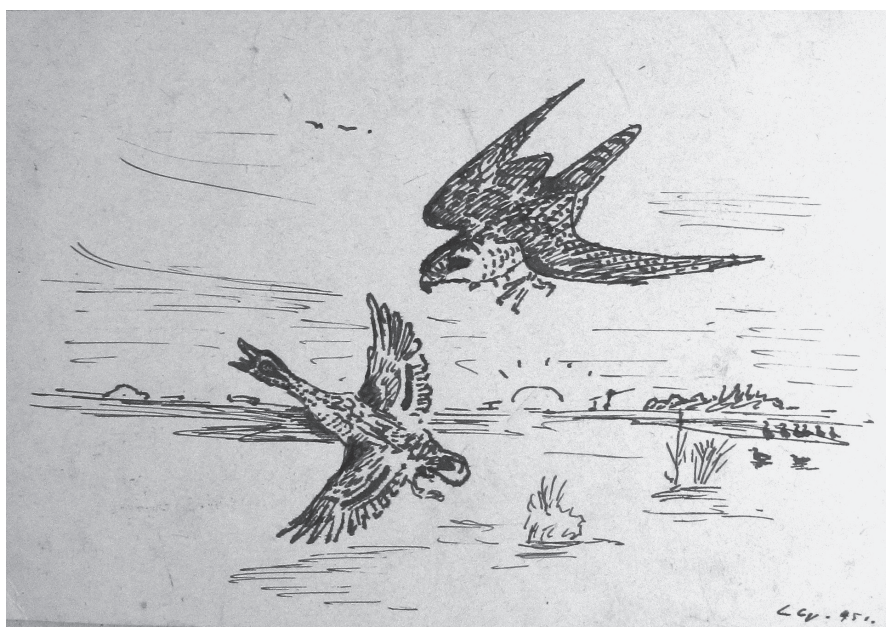

Saját készítésű levelezőlap Symurgh Istennel

1944-ben ismét visszatért Fegyvernekre, és az otthoni gazdaságot vezette. Ebben az időben vadászati felügyelőként alkalmazták, azaz továbbra is a mindennapjaihoz hozzátartozott a természet s benne a madarak megfigyelése, a lovas solymászat napi gyakorlása.

Az első híreket a solymászatról Bástyai Lóránt tollából, a Nimród Vadászújságban olvasta és első saját írása is ott jelent meg. Élete során száznál is több cikket írhatott a ragadozó madarokról. Az írásait, leveleit, könyveit, képeslapjait saját maga készítette és minden esetben saját maga illusztrálta is. A leveleket gyakran iniciaisával kezdte. Mindenkori a rajz tükrözte az írás tartalmát, kapcsolódva az aktuális témához. A Solymászélet című könyve azért is különleges, mert a nyomtatás során üres lapokat

hagyatott azért, hogy személyesen külön-külön rajzoljon mindegyikbe, így a könyv minden egyes példánya egyedi, különbözik a többitől.

Solymászjelenetet ábrázoló grafikája képeslapon

1944-ben mindhárom fiút besorozták. 1945-ben Balázst lelőtték. Ő maga pedig 1945. február 8-án Dés (Erdélyben Kolozsvár térségében) határában golyó által megsebesült a gerincénél. Két napba telt, míg Bécsben a Himmelhoff kórházban Spitzmüller professzor megműtötte. Csodával határos módon nem bénult le, igen jó ellátás mellett gyógyulhatott. 1945. áprilisában Bécs elesett, mindenkit az óvóhelyre vittek a bombázások alatt, csak őt nem. Lelovich Györgynek feküdnie kellett az ágyában. Ám ő kihasználva a lehetőséget, fekvés helyett inkább a még vérző gerincsebével megszökött és gyalogosan, bujkálva elindult Fegyvernekre. Végig a vadászatban és a természetben szerzett tapasztalatának köszönhetően szívós erejét és hazatérésének sikerességét. Ezután az otthoni gazdaság talpra állításával foglalkozott. Felépülése után feleségül vette Szabó Mariann tanítónőt, aki 1951-ig volt társa.

Lelovich István hazatéréséig gazdálkodott a birtokán. 1945 nyarán - mivel akkoriban nem lehetett egyesületet alapítani - jött létre a Magyar Solymászok Vadásztársasága. A Lelovich birtokon diplomáciai vadászatokat rendeztek az akkori felső vezetőknek. Majd ezt követően Lelovich György javaslatára létrehozták a MÁLLERD Ragadozómadár Kísérleti Telepet Fegyverneken, szintén a Lelovich birtok egy részén. Ebben nagy szerepe volt Dr. Szederjei Ákosnak, a Vadászati Osztály vezetőjének. A telepet Lelovich György és Bástyai (Holtzer) Lóránt közösen vezették. Itt dolgozott, segédkezett ifjúként Dr. Tóth Sándor és Böheim József is. Erről az időszakról készített Homoki Nagy István könyvet sok-sok

*Kézre szálló szirti sas a Hortobágyon
(Böheim József gyűjtéséből)*

képpel: „Szárnyas Vadászmesterek” címmel. A magyar solymászok elérhetetlen álma valósult meg a telepen; 71 ragadozó madarat tartottak megfigyelési és tanulmányozási célból. Lelovich Györgynek ez volt maga a földi Mennyország. Szirti sas, réti sas, parlagi sas, törpesas, kerecsensólyom, vándorsólyom, kabasólyom, héja, rétihéja, vörös kánya, egerészölyv, uhu, macskabagoly, kuvik töltötte be a telepet. Ekkor Lelovich György már a Bátor nevű szirti sassal solymászott. Később a sas Dr. Homoki Nagy István által vezetett vadvédelmi rezervátumba került Gödöllőre, már Bástyai tulajdonaként. Ennek a kapcsolatnak köszönhetően kerülhetett a sas később a „Gyöngyvirágtól Lombhullásig” című filmbe.

A ragadozó madár telepet 1948-ban Gödöllőre helyezték át, melynek vezetését már egyedül Bástyai Lóránt látta el. Lelovich György takarmánnyal segítette a telep működését. A fegyverneki vadásztársaságot a minisztérium megszüntette elszámolási kötelezettsége teljesítésének hiánya miatt.

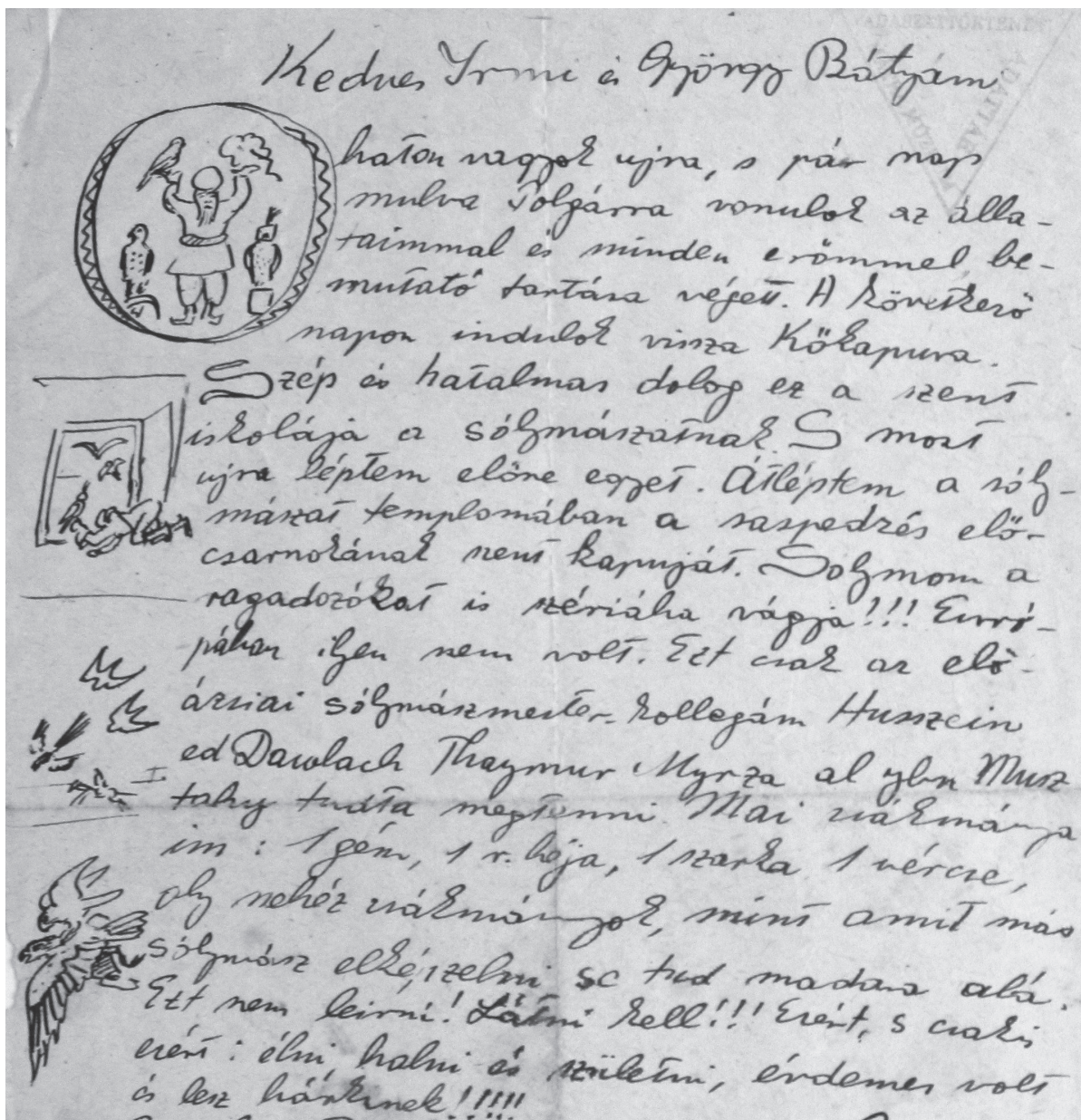
Karikatúrái az „Egy kerecsensólyom történetének” forgatásáról
(Ollé Ferenc gyűjtéséből)

csak a szakmai munkáját, hanem a megtakarított pénzét is a filmezésnek rendelte alá. A film a Canne-i filmfesztiválon első díjat kapott. Lelovich György karikatúráiban örökítette meg a film egyes jeleneteit forgatás közben. 1951 tavaszán újabb filmforgatás következett „Vadvízország” címmel. A mozikban játszott természetfilm a Karlowy Vary-i filmfesztiválon első díjas lett. Ebben az évben alakult meg a MAVOSZ Solymász Szakosztály, amelynek elnöke Bástyai Lóránt, solymázmestere Lelovich György lett.

Időközben a család fegyverneki gyümölcsösét államosították, így Lelovich György megélhetését jelentő állása megszűnt. A Lelovich házakat is államosították, így az övét is ingóságaival együtt. Külön minisztériumi engedéllyel - hivatkozva az országnak hozott valutára és hírnévre - mégis visszakaphatta a házat. Ebben az időszakban dolgozta ki a hortobágyi halastavak biológiai védelmét ragadozó madarakkal. Tervével felkereste a minisztériumot, ahol terve meghallgatást nyert és megszervezhette a hortobágyi halastavak szárnyas kártevői elleni védelmet solymász madarakkal. 1954-ig volt a solymásztelep vezetője. Kidolgozhatta és gyakorolhatta a lovas solymászat évszázados hagyományát. Ezzel elkövetkezett számára ismét a solymázmennyország földi paradicsoma, ahol évekig megint munkatársa lett Böheim József, a fegyverneki solymász. Ebből a korszakból született legismertebb könyve a „Solymászélet”, amely többszöri hazai visszautasítás után 1976-ban, Los Angelesben jelent meg. A Hortobágyon ismerte meg a deportált Berek János gemenci fővadászt és lányát, második feleségét Berek Terézt.

1952-ben újabb filmes felkérést kapott Homoki Nagy Istvántól, a későbbi nagysikerű filmre, a gemenci erdőben forgatott „Gyöngyvirágtól Lomhullásig”-ra. Miközben minden szakmai tudását belefektette a filmbe, anyagilag igen rossz helyzetbe került. Elszegé-

nyedett, így önmaga és madarai élelmézését halászatból és vadászatból egészítette ki. A film a Velencei Biennálé első díját hozta el. A filmforgatásában való szerepléséért, osztályidegenként 530 Ft-os fizetést kapott, mert a származása alapján „volt kizsákmányoló-nak” tekintették, míg a segédje kétezer Ft-ot vihetett haza. A filmből azonos címen könyv is készült, amit három nyelven adtak ki.

Hitvallása a solymászatról (Gyöngyösi Mátra Múzeum gyűjteményéből)

A filmforgatás után visszatért a hortobágyi solymásztelepre. Ekkor született a legszebb solymászlevél, amit csak egy solymász írhatott, aki küldetésnek tartotta a solymászatot.

Lelovich György a Madártani Intézet külső munkatársa is volt. Megfigyeléseit naplózta, madarakat gyűrzött, az adatokat megküldte az Intézetnek. Talált, elpusztult madarakat a Természettudományi Múzeumnak ajándékozta. A Budapesti Állat- és Növénykertet élő madarakkal látta el.

1954-ben részt vett az Országos Mezőgazdasági Kiállításon, Budapesten. Ez volt a második világháború után az első kiállítás, ahol közel tízezer háziállatot vonultattak fel. A versenyeket Gaskó Ernő az MLSZ edzője, lovas szakértője szervezte, aki Lelovich Györgyöt a hortobágyi ismeretségük

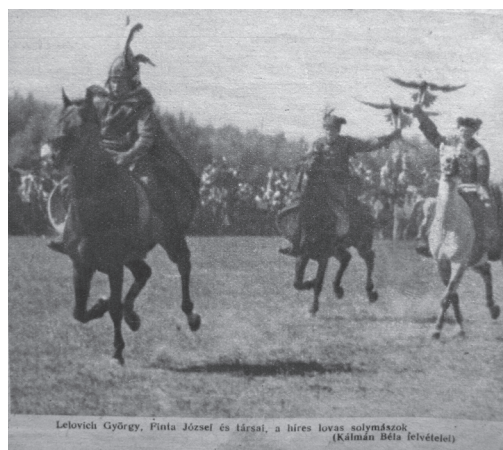
Lovas solymász bemutató Gyomán

alapján ajánlotta Pál Jánosnak solymászbemutatók megtartására. Két hétig sátorban lakott solymásztársaival. A sólymokat, lovakat, tan- és takarmányállatokat szokásához híven nem hagyta magukra, és nem bízta másra. Ha kellett, inkább együtt aludt velük. Naponta két, néha három előadást is tartottak Mátyás korabeli öltözetben, igen nagy sikerrel. A Híradó is beszámolt róla mintegy húsz percben.

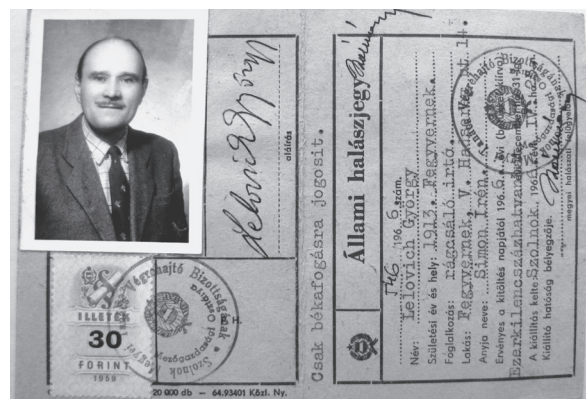
Nem csak az említett alkalmakkor tartott lovas solymász bemutatókat hazánkban, igen nagy sikereket aratva. Mindig gondosan ügyelt arra, hogy a bemutatók szakmailag kifogástalanok legyenek.

A következő filmes felkérés Kollányi Ágostontól érkezett 1954-ben „Vadak az Árban” címmel, amely a gemenci árvízzel készült. A következő film szintén Kollányi rendezésében történt. Szinte lehetetlennek tűnő vállalkozással kereste meg Lelovich Györgyöt, ugyanis a „Kati és a vadmacska” című filmben (1954-1955) nem ragadozó madarakat, hanem vadmacskákat kellett betanítania.

Felmondta a hortobágyi solymászmesteri állását és hazatért Fegyvernekre, ahol nem talált állást. Az 56-os eseményekben betöltött szerepe miatt 1957. február 8-án

Solymászbemutatón
(újsághír-Gyöngyösi Mátra Múzeum gyűjteményéből)

Béka fogási igazolványa (Gyöngyösi Mátra Múzeum gyűjteményéből)

deportálták Kistarcsára, ahonnan kilenc hónap múlva szabadult apósa, Berek János közbenjárására. Hazatérve munkát még mindig nem kaphatott, így jövedelmét kórházak számára tenyésztett kísérleti állatok eladásából szerezte. Ezen kívül rágcsálóirtást is vállalt vadászgörényekkel. Újabb jövedelemszerző akcióba kezdett, a MAVAD-al szerződést kötve kecskebékákat fogott exportra. Ez rövid idő alatt igen jól jövedelmezett, de milyen áron? A tél beálltaig, derékig érő vízben kellett végeznie a munkát, a békák befogását.

1963-ban felkérést kapott a minisztériumtól, hogy vállaljon el egy lovas solymász bemutatót a Dán Parasztszövetség meghívására a Bellahoj-i Világkiállításon. A bemutatóra Kálló Ferencsel együtt készültek, miközben mindössze három hetük volt rá. A kiállításra 11 vasúti vagonnal, 50 lóval indult útnak a magyar delegáció. Lelovich György, rá jellemzően útközben sem hagyta magára az állatait, hanem velük együtt aludt a vagonban. A delegációt Pál János az MLSZ elnöke vezette. A világkiállításon a solymász bemutató korhű solymászöltözetben, varjúbábut pedző sólyommal történt, amivel IX. Frigyes dán király és családja elismerését vívta ki. Itt érdemes megjegyezni, hogy minden híreszteléssel ellentétben, Lelovich György nem lett a holland király fősolymásza.

Hazajövele után kirakták a termelőszövetkezetből, így kénytelen volt új állás után nézni. A Veszprémi Állatkertben helyezkedett el, ahol félévig dolgozott. A filmezéseket folytatva madarával szerepelt a „Tüskevár”-ban, a „Noé Bárkájában” is. Akkoriban nem jelentették meg az írásait itthon, ezért ezeket elsősorban külföldi solymászlapokban tette közzé (pl. Der Falkner, Deutscher Falkenorden, The Austringer, Orden Deutscher Falkenrie.). Később a hazai lapokban is elhelyezhette már írásait (Aquila, a Süni Magazin, és a Nimród Vadászújság oldalain olvashattuk sorait).

Fiatal héjával (Papp Zoltán felvétele)

A kisállattenyésztés és görénnyel való patkányirtás után nyugdíjba vonult és sorra írta könyveit. Kiadásukat azonban visszautasították mindenhol. Természetesen a solymászat, madarak gyógyítása, megfigyelése ugyanúgy kitöltötték a mindennapjait.

Dánia után a Deutscher Falkenorden német solymászszervezet meghívta Németországba, ahol megtekinthette az akkoriban Magyarországon még ismeretlen ragadozó madár tenyészeteket is. A hetvenes évek elején Amerikába is eljutott, ahol részt vett egy nemzetközi solymásztalálkozón is, valamint 1976-ban végre megjelenhetett a „Solymászélet” című könyve Los Angeles-i kiadásban. Később 1997-ben ez a könyv megjelent a Nimród kiadásában is: „Solymász voltam a Hortobágyon” címmel.

A nyugdíjas éveket is igen aktívan élte. A mindennapi solymászat gyakorlása mellett, tanítványokat fogadva adta át a solymászat tudományát, tanított, magyarázott mindenkinek. Nem utasított el senkit aki hozzá fordult szakmai segítségért. Vendégeket fogadott külföldről is vadászatokat tartva számukra. 1984-ben a Magyar Madártani Intézet megköszönte több éves munkáját a ragadozó madarak gyógyítása terén végzett odaadó munkájáért. A solymászok is felnéztek rá, kérték tanácsait, számítottak és számíthattak tudására írásban és gyakorlatban egyaránt.

Solymászszervezetünk - akkoriban a Magyar Madártani Egyesület Solymász Szakosztálya - életművének elismeréseként „A MAGYAR SOLYMÁSZATÉRT” éremmel tüntette ki Lelovich Györgyöt.

Sok-sok terve volt még utolsó éveiben is. Gyógyíthatatlan betegségét, mely végül legyőzte erős, viharedzett szervezetét, zokszó nélkül viselte. A tőle megszokott módon gondoskodott madarairól továbbra is. Pedig már kora tavasszal tudta, hogy nem látja többé a darvak vonulását. Tudta, hogy solymászatát már nem e világon, hanem az égi vadászmezőkön fogja tovább folytatni. 1994. áprilisában ment el örökre...

Befejezésül álljon itt a fegyverneki polgármesternek írt önéletrajzának utolsó mondata: „...de én mégis írom és sokszorosítatom kéziratok gyanánt munkáimat, s merem hinni, hogy a második ezred első századaiban komoly sikert fognak aratni, mint nyomdáinkból kikerült termékek is.” Úgy legyen!

Bárcsak megélhette volna méltatását, tudásának elismerését, munkásságának méltó szintre való emelését.

Lelovits Krisztina

Forrásmunkák:

- 1.) Dr. Tóth Sándor bibliográfiája és gyűjtése Lelovich Györgyről
- 2.) Dr. Tóth Sándor: „Nyitány a hírnévhez”. Nimród Vadászújság. Budapest 2007.
- 3.) Lelovich György írásai
- 4.) Kortárs solymászokkal készült interjúk
- 5.) Lelovich hagyatéka anyagai (Gyöngyösi Mátra Múzeum Lelovich gyűjteménye)

SZEKERES JÁNOS EMLÉKÉRE

A ma élő solymászok közül többen ismerhették őt. Természetesen itt az idősebb korosztályhoz tartozókra gondolok. Fegyverneken született ő is 1922-ben. Édesapja a község köztisztviselőként álló jegyzője, és természetesen vadász volt. Lelovich Györgynek gyermekkori jó barátjaként ismerkedett meg a ragadozó madarakkal, idomításuk fortélyaival. Itt jegyezte el magát a solymászattal hosszú évekre és lett szerelmese e csodálatos vadászati módnak.

Közvetlensége, segítőkészsége közismert volt. Meleg barátság fűzte korának több ismert mesteréhez. Bástyai Lóránt eképpen jellemezte őt röviden a Vadmadárból vadászmadár című könyvében. *„Szenvedélyes solymász, rajong a vadászmadarakért. Tőle csak olyan madarat kaphattam, mint amilyen a kisportolt kerecsen, Szultána volt.”*

Szekeres János öreg vándorsólyommal (1958. október)

1947-ben a nyergesújfalui Szalézi Gimnázium testnevelő tanára lett. Itt a Gerecse lábánál röpitette, idomította szeretett madarait. Rá jellemzően szép tollazatú, rámenős madarakat nevelt, amelyek elismerést vívtak ki számára solymászbarátai körében is. Sokat vadászott szárnyas kedvenceivel. Mindezt a környék puskás vadászaival kialakított jó kapcsolatai révén tudta megvalósítani.

Szívügyének tekintette a madárvédelmet is. Bábáskodott a hazai szervezett ragadozó madár-védelem elindításánál is. Bagyura János solymásztársunk is többször felkereste Őt a lakásán, beszélgetve hosszan e témáról. Többször emlegette nekem is az általa megfigyelt kerecsenpárt, amely a közelben, Bajót község határában az Öregkövön fészkel. Valószínű, hogy ebből a fészekaljából származott Szultána is. Ekkor még összefüggő legelők jellemezték a környéket, ahol nagyszámú ürge élt. Kiváló vadászterületet biztosítva a sólyom párnak. Azóta már itt elvadult, bokros-bozótos tájat lát az ember és feltört egykori kaszálókat. Személyes jó barátjának mondhatta Bástyai Lórántot.

Külföldre távozása után is nagy szeretettel ápolták kapcsolatukat. Bástyai beszámolt az új hazájában életének alakulásáról, aminek központja, fő témája mi is lehetett volna más, mint a solymászat. „Drága Jancsikám” megszólítású kedves leveleiből most is őriz néhányat más ereklével együtt fia, Szekeres János. Ő is testnevelő tanár akárcsak édesapja volt

és bár nem lett solymász, de nemzetközileg is elismert természetfotós. Emlékei szerint gyakran elkísérte édesapját, amikor az „madarászni” indult. Most is ha szóba jön, nagy szeretettel idézi föl ezeket az alkalmakat. „Kisgyerekként csodáltam a bábura sokadszor vágó Szultánát, apám kedvenc solymát.” Ezt a madarat ajándékozta aztán később Bástyának (a szentendrei hév megállójában), aki aztán szürke gémre idomította át és vadászott vele a hortobágyi halastavak környékén.

Szirti sassal (1960-as évekből)

Sok madarat nevelt és idomított, vadászott velük az évek folyamán. Héják, sólymok után szirti sassal is foglalkozott, amely valószínű Bástyaitól került hozzá. Ezt a sast később kényszerből a Fővárosi Állatkertnek volt kénytelen ajándékozni. Elmondása szerint, amikor hosszabb idő után meglátogatta, a röpde előtt szólítva a madarat, az a régi kedveskedő hangján üdvözölte.

A hetvenes években már nem voltak madarai. A körülmények változása, lehetőségeinek beszűkülése, gimnáziumi elfoglaltsága sajnos pontot tett aktív solymászkodásának a végére. Teljesen elszakadni tőle azonban sohasem akart. Érdeklődéssel figyelte annak hazai alakulását. Az őt felkeresőket barátként fogadta, szakmai tanácsaival segítette a kezdőket.

Az elődök egyike volt ő is, a kedves „Tanár Úr”. Örülök, hogy én is ismerhettem, és többször beszélgethettem vele. Értékes, útbaigazító tanácsait ezúttal is megköszönöm.

Életének 83. évében hunyt el. A nyergesújfalui temetőben nyugszik.

Úgy érzem, hogy bár megkésve, de feltétlenül megérdemli ezt a pár méltató mondatot, sok solymásztársunk számára akár ismeretlenül is. Remélhetőleg a ma élő jeles mestereinkről sem feledkezik meg majd a fiatalabb solymászgeneráció.

Papp Zoltán (Dág)

SOLYMÁSZAT

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

amely létrejött az Országos Magyar Vadászati Védegyelet és az Országos Magyar Vadász-kamara védnöksége alatt, a Magyar Elöltöltő-Fegyveres Lövészek és Vadászok Szövetsége, a Magyar Solymász Egyesület, a Magyar Vadászíjász Egyesület, és a Vadászati Kulturális Egyesület, továbbiakban: „Szervezetek” között, Galyatetőn, az Országos Vadásznapi keretében, 2013. július 13-án.

Az aláíró Szervezetek képviselői:

- Felismerve azt, hogy a vadászati kultúra az egyetemes emberi, európai és magyar kulturális örökség szerves és attól el nem választható része,
- Vállalva, hogy a tradicionális vadászati módok művelői és hívei közösséget vállalnak egymás törekvéseivel,
- Szem előtt tartva a Vadászelődeink által ránk hagyományozott szellemi és tárgyi örökség megőrzésének önként vállalt kötelezettségét,
- Támogatva azon vadászati módokat, melyek sikerének záloga az ember és állat együttműködése, legyen szó vadászkutyáról, ragadozó madárról, vagy más, vadászatra képzett állatról,

Az alábbiak kölcsönös elfogadásáról és tiszteletben tartásáról állapodnak meg:

- Példaképként tekintünk Vadászelődeinkre, akik elkötelezettségük, tudásuk, áldozatvállalásuk révén lehetővé tették számunkra, hogy hódolhassunk e szenvedélynek.
- Kívánatosnak tartjuk és előmozdítjuk azon vadászati módok (elöltöltő fegyveres vadászat, solymászat, vadászíjászat, stb.) terjesztését és népszerűsítését, melyek a vad és a vadász nemes küzdelmét kiegyenlítettebbé teszik.
- Kívánatosnak tartjuk, hogy a vadászat bizonyos módjai - kellő felügyelet mellett - már a nagykorúság elérése előtt gyakorolhatóak legyenek.
- Elkerülendő, hogy a zsákmányszerzés pusztán technikai sporttá silányuljon, az általunk már gyakorolt, vagy gyakorolni kívánt vadászati módok művelése során - a hatályos jogszabályi rendelkezésekkel összhangban - minimálisra redukáljuk az elektronikus segédeszközök használatát.
- Ezt önmagunkra nézve még akkor is kötelezőnek tartjuk, ha az említett eszközök használatának tekintetében a jelenleginél megengedőbb szabályozás lépne életbe.
- Nem támogatjuk a tevékenységünket érintő vadászati-, természetvédelmi-, fegyverjogi-és egyéb jogszabályok olyan módon történő szigorítását, ami a szervezeteinkkel történő előzetes egyeztetés vagy álláspontunk figyelembe vétele nélkül valósul meg.
- Ezért, és céljaink elérése érdekében a tevékenységünket érintő bármely kérdésben, mindenkor készek vagyunk az egyeztetésre és az együttműködésre a Jogalkotóval valamint érdek-képviselési szervezeteinkkel.

- Vállaljuk, hogy közös, együttes kiállással, a meggyőzés erejével válaszolunk bármely olyan megnyilvánulásra, mely tevékenységünket a nyilvánosság előtt negatív színben tünteti fel, jelentéktelennek vagy bármilyen szempontból károsnak igyekszik beállítani.

A Szervezetek képviselői jelen, két oldalból álló Megállapodást elolvasás és értelmezés után, mint akaratukkal mindenben megegyezőt, támogatólag aláírták.

A jelen megállapodás hat darab eredeti, egymással teljes egészében megegyező példányban készült, amelyből egy-egy darab a Szervezeteknél, egy-egy darab a védnökséget vállaló Országos Magyar Vadászati Védegyletnél és az Országos Magyar Vadász kamaránál marad.”

Turcsányi Zoltán
elnök

VADÁSZATI ÖSSZESÍTŐ A 2012/2013-AS IDÉNYRŐL

2012. október 19-20-21. Lelovich György emlékvadászat - Fegyvernek/Bánhalma

A résztvevők száma: 30 solymász, 5 kísérő és tagjelölt.

A madarak száma: 19 héja, 8 sólyom, 3 szirti sas.

Az elejtett vadak száma: 21 fácán, 8 mezei nyúl, 1 őz.

2012. október 27-28. Bechtold István Emlékvadászat - Kőszeg

A résztvevők száma: 12 solymász.

A madarak száma: 8 héja, 2 sólyom, 2 szirti sas.

Az elejtett vadak száma: 1 mezei nyúl, 1 őz.

2012. november 7-8-9-10-11. XXII. Nemzetközi Solymásztalálkozó - Békéscsaba

A résztvevők száma: 27 solymász, 4 külföldi solymász.

A madarak száma: 19 héja, 11 sólyom, 2 szirti sas, 1 Harris ölyv.

Az elejtett vadak száma: 31 fácán, 17 mezei nyúl, 3 őz.

2012. november 23-24. Cegléd

A résztvevők száma: 24 solymász, 13 kísérő és tagjelölt.

A madarak száma: 16 héja, 7 sólyom.

Az elejtett vadak száma: 25 fácán, 3 mezei nyúl.

2012. november 27-28-29. I. Nemzetközi Magyar - Arab Solymásztalálkozó - Nagypáli
Solymászbemutató, előadások és bemutató solymász-vadászat volt a programban.

2012. december 7-8-9. Kisalföld

A résztvevők száma: 12 solymász.

A madarak száma: 7 héja, 5 sólyom.

Az elejtett vadak száma: 34 fácán, 13 fogoly.

2012. december 14-15. Jászfelsőszentgyörgy

A résztvevők száma: 14 solymász.

A madarak száma: 11 héja, 3 sólyom, 1 szirti sas.

Az elejtett vadak száma: 33 fácán.

2012. december 27-28-29. Mezőberény

A résztvevők száma: 12 solymász.

A madarak száma: 6 héja, 6 sólyom.

Az elejtett vadak száma: 31 fácán, 1 mezei nyúl.

2013. január 11-12. Csákvár

A résztvevők száma: 10 solymász.

A madarak száma: 5 héja, 6 sólyom.

Az elejtett vadak száma: 13 fácán.

2013. január 18-19. Cegléd

A résztvevők száma: 11 solymász.

A madarak száma: 8 héja, 4 sólyom.

Az elejtett vadak száma: 18 fácán, 3 üregi nyúl.

2013. január 25-26-27. Mezőberény

A résztvevők száma: 11 solymász.

A madarak száma: 8 héja, 3 sólyom.

Az elejtett vadak száma: 28 fácán.

Zátonyi László

LELOVICH GYÖRGY EMLÉKVADÁSZAT FEGYVERNEK - 2012

Immáron hagyománnyá vált, hogy minden év októberében a solymászok felkeresik néhai Lelovich György „Gyurka bátyánk” szülővárosát, Fegyverneket, hogy fejet hajtsanak nagy elődünk emlékezte előtt.

2012. október 19-21 közötti időpontra szervezte meg a Magyar Solymász Egyesület a fegyverneki solymászatát.

A solymászok mint korábban mindig, most is a katolikus templom előtt gyülekeztek, hogy részt vehessenek a solymászmisén. A templom első sorait ismét a solymászok foglalták el madaraikkal együtt. A misén Lelovich György rokonai is részt vettek.

A mise után a rokonok a solymászokkal együtt a temetőbe mentek, hogy koszorúzással róják le kegyeletüket Lelovich György síremlékénél.

A délután már a vadászterületen találta a solymászokat, hogy a háromnapos vadászati program keretében a solymászatnak áldozhassák idejüket Fegyvernek és Bánhalma határában.

Duhay Gábor

BECHTOLD ISTVÁN EMLÉKVADÁSZAT

2012. év október végére szervezte Martin Rezső tagtársunk néhai elnökünk, Bechtold István emlékének szentelt egyesületi solymászatot. Október 27-én 10 órakor gyűltek össze a solymászok Hovátzsidány temploma előtt, hogy a program első részén, a solymásmisén részt vehessenek.

A hovátzsidányi templom

Immáron szokásnak tekinthető módon a solymászok az első padsorokban ültek le, öklükön vadászmadaraikkal. A misén nem csak a solymászok, hanem néhai Bechtold István párja, Horváth Ildikó és kolléganője Kóródi Blanka, a kőszegi Chernel-kerti ragadozómadár mentőhely munkatársai, továbbá az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Igazgatója Markovits Tibor (Bechtold István barátja és egyesületünk volt títokárhelyettese) is részt vett.

A mise után kedves gesztusként a plébános úr megkínálta solymászokat egy-egy kupica pálinkával. Csurscia Imre solymásztársunk pedig anyanyelvén, horvátul köszönte meg a szíveslátást, plébános úr nagy öröme.

Solymásmise

A program rövid látogatást is tartalmazott Kőszegre, ahol a solymászok megtekinthették Bechtold Istvánról elnevezett természetvédelmi látogatóközpontot.

A solymásztalálkozó további programjait a vadászatok jelentették Sopronhorpács és Bucsú határában fekvő vadászterületeken. Az utóbbi helyen a sólymokkal való pedzövadászatra került sor. A szállást Szakonyban oldották meg a szervezők.

Solymászok a templom előtt (közöttük Horváth Ildikó és mögötte a plébános úr)

Összegezve, jól sikerült a találkozó, amely egyben Bachtold István emlékét is felelevenítette. A vadászattal kapcsolatban felidézve tőle egy párbeszédet, amikor néhai elnökünket megkérdeztük, hány nyulat fogatott a héjájával, azt válaszolta: „Kőszeg határában csak egy nyúl van, és ha azt megfogatom, akkor egy sem lesz!

Koccintás a mise után (jobb oldalon Markovits Tibor)

Ez a mondat nagyon jellemző volt rá, a vadászathoz, természet-hez való igazi hozzáállását tükrözte. Megfogathatta volna a tapsifülest héjájával, büszkélkedhetett volna madara solymász eredményével. A nyútból meg lehetett volna néhány alkalommal finom ebéd vagy vacsora, de ő ezt nem tette, hagyta inkább élni. Hagyta, mert szívesebben nézegette azt az egy nyulat a természetben, mint a tepsiben megsütve.

Az elmúlt huszonöt évben sok minden megváltozott, a mezei nyúl állományában is, mert a közös solymászon már lehetett mezei nyulakra is eredményesen vadászni.

*Beszélgetés a solymászat előtt
(balról: Kóródi Blanka, Horváth Ildikó,
Markovits Tibor és Martin Rezső)*

Regisztrálás a vadászterületen

A Kőszeg környéki solymászzal kapcsolatban megosztanék egy gondolatot; a jövőben nagy elődeink emlékét több odafigyeléssel illenék gondoznunk. Ennek egyik szép példája lehetne Bechtold István síremlékének évenkénti megkoszorúzása, természetesen hozzá illő módon, vadászmadarainkkal együtt.

Duhay Gábor

XXII. NEMZETKÖZI SOLYMÁSZTALÁLKOZÓ - BÉKÉSCSABA

A XXII. Nemzetközi Solymásztalálkozó 2012. november 7-11. között került megrendezésre Békéscsabán, kellemes környezetben fekvő szállással és ideális apróvadász területeken.

A megnyitó reggelén remek hangulatban gyülekeztek a solymászok, 27 magyar és 4 külföldi solymász várta az indulást, összesen 19 héjával, 11 sólyommal, 2 szirti sassal és 1 Harris hawkkal. A találkozót Turcsányi Zoltán az MSE elnöke és Billege Balázs az MSE titkára nyitotta meg. A vadásztársaságokat Farkas Zoltán fővadász (Köröstarcsai Petőfi Vt.), Marsi Ferenc elnök, Koperda Gábor vadászmester, Veres Sándor hivatásos vadász (mindhárman a Békési Kittenberger Kálmán Vt.-től), Gál Péter fővadász és Raffai Zsolt hivatásos vadász (Mezőberény Vt.) képviselte. Az Országos Magyar Vadászkamara Békés Megyei Területi Szervezetének elnöke Dr. Csoma Antal kívánt sikeres vadászatot a felsorakozott solymászoknak.

HÉJÁVAL A NYÚLRA...

Miután Zátonyi László fősolymász ismertette a csoportbeosztásokat és szabályokat, mindenki izgatottan kezdett készülődni, én is gyorsan betettem a madaramat az autóba, gondolatban végigfutottam a listán, hogy mindent elpakoltam-e, és vártam az indulást. A tojó héjás csoportom a Mezőberényi Vt. területére igyekezett nyulazni.

A dobozából kivéve, Lédát mérsékelt kíváncsiság jellemezte, köszönhetően annak, hogy egy picit magasabb volt a kondija a kellenél. A délután folyamán ugyan többször is tudtam nyúlra engedni, de nem törte össze magát értük. Viszont nagyon szépen jött kézre, akár hosszabb távról is. Habár ennek mindig igazán örültem, de végül mégiscsak zsákmány nélkül zártam a napot. Csoportom jó néhány tagja viszont nyúllal vagy fácánnal a tarisznyájában tért vissza az autókhoz a nap végén.

Mivel vacsira madaram nem kapott semmit, így másnap reggel 860 g-ot mért a mérleg, ami pont megfelelt az otthoni nyulazós súlyának. A Köröstarcsai Vt. vadászházánál kezdtük a reggelt, majd az eligazítás után nekieredtünk a vidéknek. A területen léniát alkottunk, aztán elindult a hajtás. Én kihúzódtam a sor szélére, ahol kevesebb kutya szaladgált, mivel madaram nem igazán kedveli a vizslákat. Csalódottan láttam, hogy nem lelkesíti a vadászat lehetősége, egykedvűen üldögélt a kesztyűn, és mivel csak néhány távoli nyúl ugrott, így inkább nem is engedtem el. A többiek több-kevesebb szerencsével fejezték be a délelőttöt, ezért mégiscsak láthattam néhány szép üldözést.

Délutánra végre felélénkült a madaram (eljött a hétköznapokon megszokott repítés ideje is), de akkor meg éppen nem volt mire engednem. Késő délután volt, már visszafelé kanyarodtunk az autók felé, mikor Wrábel Gyuri meglátott egy, a szántásban lapuló fülest és szólt, hogy engedjem a madaramat. Óvatosan megközelítettük a rejtőző nyulat és alig 10-12 méternyire voltunk, amikor az felugrott. Léda nagy lendülettel indult utána, rövid és reményte-

li üldözés után a nyúl hátuljába fogott bele. Némi szőrt hátrahagyva a nyúl ugyan meglépett, de már látszott vadásztársamban az a tűz, ami a tegnapi nap folyamán hiányzott belőle.

Igéretesnek látszott a szántás, így tovább baktattam benne, lesve a felugró nyulakat. A kezemen Léda is teljes készültségben, feszülten álldogált, minden apró kis rezdülésre élénken reagált. Egyre inkább sötétedett, kezdtem aggódni, hogy nem fogom meglátni sem a nyulakat, sem az elrepülő héját, amikor pont előttem ugrott fel egy nyuszi. Léda azonnal elrúgta magát a kesztyűről, rövid üldözés után borította is, de egy pár másodperces birkózás után a nyúl elmenekült balra. Léda nem adta fel, a földről indulva újból utánaeredt a nyuszinak, ami tőlem már jó 30-40 méternyire cikázott. Madaram hihetetlen kitartással üldözte a kétségbeesetten menekülő nyulakat, miközben egyre távolodtak, majd a vadász lecsapott, és egy rövid küzdelem után fejen fogva rögzítette a rúgkapáló zsákmányt. Én mindezek alatt lélekszakadva „vágtaztam” utánuk reménykedve, hogy meg tudja tartani addig a nála jóval nagyobb prédát. Odaérve azonnal elkaptam a nyúl hátsó lábait, így már nem menekülhetett. Végre megvan! Rövid pihenőt követően, amíg mindketten kifújtuk magunkat, Léda megkapta a szétvágott nyúlfejet, elégedetten tépkedve a zsákmányát, míg én zsigereltem. Utána gyorsan összeszedtem a héját, hogy a kesztyűn fogyassza el jól megérdemelt jutalmát, mert ekkorra már teljesen besötétedett. A nehéz tarisznyát cipelve, jóleső érzéssel, most már lenyugodva ballagtunk az autók felé.

A záró napon - az előző napi jutalomnak „hála” - az utolsó délelőtt számomra nem indult mozgalmasnak, a kesztyűn kuporgó madaram inkább csak szemlélődött, így megint csak a késő délutánban bizakodtam. Ami el is jött, már szinte megint besötétedett, mikor észrevettem, hogy a kezemen ülő madár a vállam fölött hátrafelé pislog. Megfordultam és pár méterrel mögöttem felfedeztem a vackán lapuló nyuszt, ami mellett gyanútlanul elsétáltam. Elindultam felé és alig voltunk három-négy méternyire tőle, mikor Léda ugrott, én meg azonnal elengedtem. A nyúl látszólagos nyugalommal szinte beárta a héját, majd tökéletes időzítéssel, az utolsó pillanatban ugrott ki a fészkekből. A lecsapó madár már nem tudott korrigálni, emiatt már csak az üres vacokban landolt, a távolodó nyulat nézve, és némi szemrehányással bámult rám is, amit meg is értettem. Jobb lett volna, ha megvárom a pillanatot, hogy a nyúl felugorjon (hiszen szinte láb alatt kelt) és akkor indítom a héját, a már felpattanó fülesre. Megjegyeztem az esetet, és ugyan már nekünk aznapra nem volt pedzésünk, de láthattam a tőlem nem messze gyalogló Wrábel Gyuri madarát profi módon nyulat ejteni.

Visszatérve a szálláshoz, előkészültünk a záróterítékre, és én is boldogan állhattam a tűz fényében, hiszen a terítéken mégiscsak ott volt a mi szerény, de annál nagyobb élményt okozó zsákmányunk is!

A XXII. Nemzetközi Solymásztalálkozón összesen 31 db fácán, 17 db mezei nyúl, és 3 db őz került terítékre.

Mónus Anita

ŐZVADÁSZAT SZIRTI SASSAL A VADAK PARADICSOMÁBAN!

Az eligazítást követően elindultunk a területre, majd leparkoltunk és remek időjárásal örvendeztetett meg minket természet Anyánk! Éppen, hogy megindultunk kísérőnk Sándor megpillantott egy kis rudlit a távolban. Megkíséreltünk rájuk cserkelni Szandra, Sándor és én, de nem jártunk szerencsével, lelepleződünk... Az őzek egy része egy kubbikgödörbe bújt, így intve a többieknek, indulásra biztattuk őket és megvártuk, míg megérkeznek. Hajtóinkat megkértük, hogy mozdítsák meg a gödörben búvó őzeket, míg mi elállunk azon az oldalon, ahol vélhetőleg kitörni sejtjük a vadat. Az idegszálaim pattanásig feszültek a zörgő gaz hallatán, melynek a végkifejletje 2 kitörő őz volt, egy suta és egy bak. Jócskán előnyt adva bíraltuk a bakot, majd úgy döntöttünk, hogy engedjük Presztízst, legfeljebb elengedjük a bakot, ha a madár azt választja. A madár minden teketóriázás nélkül indult, majd a bakot a hátán ragadta meg, és ekkor a sastól szabadulni akaró bak sikeresen kibillentette támadóját az egyensúlyából, amitől fél lábbal lecsúszott és innentől már csak rajtam múlt a dolog, hogy odaérek-e segíteni időben vagy sem... Sok futást követően a távolság lassan fogyni kezdett, mikor egy idő elteltével azon vettem észre magam, hogy nem tudok közelebb érni. A játszma eldőlni látszott és a felismerés pillanatát követően hamar véget is ért. A derekasan küzdő bak támadóját lerázva magáról megmenekült, így a vadászat folytatódott.

Egy vízzel teli csatorna felé vettük az irányt, amit igen sűrű kökény, vadrózsa és rekettyefüzes alkotott. A szokott módon jártunk el, hiszen már egy összeszokott csapatot alkottunk és ebben az esetben a hajtókat kissé előre engedték a nyílt mezőgazdasági kultúra szélén és követték az ugrasztókat, kissé lemaradva. Kisvártatva az őzek nagy recsegéssel-ropogással megmozdultak, de a negyedik, ötödik a hajtók közt áttörő és a sűrűből ki nem váltó elszalasztott lehetőség után, megállítottuk a hajtást és taktikai megbeszélést tartottunk. Azt találtuk ki, hogy 2 hajtó előremegy a sűrű végéig, és onnan hajtja meg a várhatóan hasonlóan viselkedő még bent lévő és talán még nem elszalasztott lehetőségeinket. Kicsit zajosra fogva beszélgetni kezdtünk, míg vártunk. A hajtók amint beértek a sűrűbe, ki is váltott egy suta a majdnem anyányi bak gidájával, tőlünk úgy 60 lépésnyire.

A sasról lekerült a sapka és már úton is volt teljes sebességgel az ároktól merőlegesen elfelé nyargaló őzek után. Ekkor már irgalmatlan futásnak eredtünk Szandrával... A gidát a sutáról szépen leválasztva a sas a gida után eredt és oldalról egy kilencven fokos kanyart követően fejen ragadta a kegyelmet nem ismerő fegyverzetével. Hamar meg is érkeztem segíteni, mert a szépen földre döntött őz nem adta fel és rugdosni kezdte támadóját. Birtokba vettük a vadat és szokás szerint megadtuk a tiszteletet az elejtett vad számára! Az első nap sikeresen zárult, Presztízsz egy teli beggyel, mi pedig egy csodálatos élménnyel és egy őzzel gazdagodtunk! A vacsora és a megérdemelt ünneplés közepette Presztízsz egy kis hordozgatásnak vettem alá, hogy jól feldolgozza az asznapi betevőjét.

Másnap Mezőberényben kaptunk területet ahol elsőre egy jó nyulas területre értünk, de az őzek iszonyatosan messziről ugrottak, takarásunk nem volt. Ekkor jeleztük az aznapra érkezett Mák Lóri barátommal, aki szintén egy szép tojó sassal, Gorgóval az öklén igyekezett az őzek nyomába eredni, hogy a terület nem a legjobb, de egy próbát azért tegyünk. 3-4 nyúlengedést és egy fácánengedést követően azonban mindketten az őzekre vágytunk, így ezt jelezvén kísérőnknek visszamentünk az autóinkhoz és a terület egy másik pontjára utaztunk.

Itt már sokkal ígéretesebb terepre érkezünk és miután elhagytuk a tanyákat, Lórinak alkalma volt egy őzengedésre, melyet Gorgó szépen végig is vert a szárnyával, de sajnos az őz takarásba ért a fogás lehetősége előtt. Egy csatornát közrefogva haladtunk tovább és jó pár fácánkelés után a következő csatornát vettük górcső alá. Repce volt az én oldalamon, a Lórién pedig szántás. Alkalmam volt 2-3 nyúlra engedni, de a tapsifülesek ügyesebbnek bizonyultak a sasnál. A csatorna végén egy akácfasorra érkeztünk, ami kis nádfoltokkal és bokrokkal volt tarkítva. Itt bizony őzeket sejtettünk! Közrefogtuk a fasort és el is indultunk. Diana ismét kegyes volt és párszáz méter megtétele után egy suta tört vissza a fason, melynek a gidája az én oldalamon váltott ki a repceföldre, miután már jócskán mögénk került. Presztízis a sapka levétele után már be is mérte a célpontot és a levegőbe emelkedett. A gidát úgy tarolta le, mint a gyorsvonat. Először a hátsóját markolta meg az előző napi zsákmánynál kisebb sutagidának. Ezt követően a nagy lendülettől a gida a földre rogyott, majd mikor erejét összeszedve felkelt a földről egyből fogást váltott madaram és a fejre összpontosított. Ezt látván már nem is kellett szaporán szednem a lábam, mert bíztam vadásztársam erős markaiban! Jutalma egy harcképtelenné tett gida lett és persze egy jókora teli begynyi friss meleg őzhús!

Az elejtést követően útnak indultunk, hogy Gorgónak is őzet prezentáljunk, de ismét az én oldalamon váltottak ki a fasorból. Ekkor gondolván, hogy ezzel Lórinak esélyeit növeljük, helyet cseréltünk, de megint rám szaladt minden őz. Mindeközben életem talán legtöbb facánját láttam kirepülni előttünk sorban-sorban a fasorról. Lórinak alkalma volt a szép számmal magukat mutató nyulakra engedni és Gorgó szép üldözésekkel jutalmazta!

A faszor véget ért és a tőlünk balra eső faszor felé vettük az irányt, ahol bravúros repüléseket mutatott Lóri madara. Egy róka is elénk került, de megúsza a ravaszdi a sas veszedelmes szorítását. A nap már igen csak alacsonyan járt és a találkozó második solymász és vadász szemeket gyönyörködtető napjának végére ért. Felmentő sereggént értünk jöttek sofőrjeink és az egész napos menetelésben gyötört tagjainkat, végre megpihentettük a szállás felé vezető úton. Lóritól elbúcsúztunk, mert sajnos csak egy napra tudott lejönni Gorgóval és felkészültünk a harmadik napra...

Reggel a „jaj ne, máris reggel van” érzés elmúltával ziláltan, de solymászatra készen összeszedtük az új tagokkal gyarapodott csapatunkat és elindultunk a pénteki napról már jól ismert Békési terület felé. Sanyi máris kivitt minket a szokásos parkolóhelyünkre, ahol

egy gyors reggeli után tovább indultunk. Az idő nem kedvezett, mert a nádasok, amikben őzet sejtenénk száraz időben, mind el voltak ázva, így elhagyatva és üresen álltak, míg az őzek a vetéseken szárítkoztak megközelíthetetlenül. Az egyik nyúlengedésemet követően Presztízsz leszállt a földre és pihegett, míg érte mentem. Eközben eszméltem arra, hogy a madaramat mindjobban megközelítve egyre több nyúl ugrik a lábam alól. Szinte ráléptem a nyulakra, amik a madártól nem mertek felugrani. Ekkor jött a felismerés, hogy a madár és a köztem lévő harminc méter zsombékjai mind-mind nyulak zsombéknak álcázva! Még meg is jegyeztem, hogy itt még a fű is nyulból van!

Számtalan nyúlengedés és megannyi remek üldözés után megpillantott Sanyi három őzet legelészni. Társaimat magam mögött hagyva cserkeltem úgy jó negyven lépés távolságra őket, mikor is észrevettek. Legalább háromszor is megindult egyik-másik őz, majd újra megálltak, mikor úgy döntöttem közelebb nem vagyok képes jutni. Mikor éppen mozdult az általam kiszemelt gida, lesapkáztam Presztízsz, és újtára engedtem a csatába! Sikerült is feldöntenie, természetesen a három közül a legnagyobbikat, de rossz volt a fogás és a sas őzestül megindult a sűrű felé. Egy náddal teli árokban sikerült utol érnem őket, és az utolsó utáni pillanatban, mikor már nyúltam az őz felé, elfogyott a sasom ereje és az őz megmenekült.

Sok-sok nyúlengedés és egy jókora erdő meghajtása után sem volt újabb őzünk. Kísérőnk javaslatára a terület egy másik pontját kerestük fel, ahol az őzek kint voltak a nyílt táblákon, de messze. Ki is szemeltünk egy őzet, aki éppen beváltott egy nádas árokba és utána eredtünk. Olyan szépen ugrott láb alól, hogy potyább zsákmányt ritkán lát az ember, de a sas nem is támadta meg. Ennek oka bizonyára az aznapi sikertelen őzpedzés, ami során sok energiát veszítettünk mindketten és a megannyi nyúlüldözése, ami kiveszi rendesen az erőt a sásból. Erre rátetézett a sas kétszer egymás utáni teli begyre etetése is, ami igen csak meghizlalta őméltóságát!

Elértünk egy nagy nádashoz, amibe ez alatt az akciónk alatt a kint legelésző őzek nagy része vándorolt. Ezt egy hajtással igyekeztünk megmozdítani, míg mi kint elállunk a sassal, de az őzek mindenfelé törtek csak nem a mi irányunkba. Ekkor már kezdtem elkeseredni, hogy elhagyott a két napig tartó szerencse, de egy példány egyenesen felénk tört ki. Egy eldőlt magasles mögött vártuk és túl korán engedve madaram, az őz visszafordult a nádba, ezt a sas magasítással igyekezett megoldani és egy függőleges vágással a nádba zuhant az egyik hajtót igen csak megijesztve az őz után, de azt elhibázva, így hoppon maradtunk. A madaramat összeszedve ismét elbújtunk a les takarásába és egy újabb őz váltott ki. Ezt türelmesen megvártuk, hogy a szántás felé vegye az irányt és ekkor indítottam a madarat, aki gyorsan utol is érte, de az őz is cselezett és a madár sem akarta igazán a dolgot, hiszen nem volt neki fontos aznap ennie...

A nádas megkerülve igyekeztünk a lemenő nap sugarai által igen csak vesztesre állva újabb lehetőség után nézni, mire a nád csörög, a hajtók őzet kiáltanak és kirepül egy fá-

cánkakas. Minden érzékemmel igyekeztem kiszűrni a hajtók, a nádban esetlegesen szintén még futó fácánok zaját egy őz csörtetésétől.

Akkora izgalom volt ezekben a pillanatokban már rajtam, hogy meg sem tudnám már mondani, hogy a hajtók informáltak, vagy a sikeres zajsűrési procedúrának köszönhetően, de elengedtem a madaram a vélhetően őz által keltett csörgés irányába. Kocogtam utána, majd mikor meghallottam az őz hangját, ami a sikeres pedzést jelzi, már futásnak is iramodtam. A nád közt fogta meg Presztízs a harmadik nap végén a találkozón elejtett harmadik őzét, egy kistermetű gidát, de amilyen kicsi is volt maga a zsákmány, az öröm annál nagyobb!

Büszke voltam madaramra és köszönettel tartozom a hajtóknak és nem utolsó sorban Szandrának, hogy végig hajtották derekasan ezt a három napot!

Bízom benne, hogy fáradozásaikért cserébe sok szép élménnyel gazdagodtak!

Köszönet Veres Sándornak a kiváló kíséretért és a Békési Kittenberger Vt.-nek és Mezőberény Vt.-nek a kiváló területért!

Gasztonyi Dániel

EGY VILLÁMGYORS ZUHANÁS

Egy, maximum két reptetés. Egyetlen, halálos zuhanás, mellyel a sólyom elejti a vadat. Ezért kel korán a solymász, ezért ül autóba, ezért vág neki a szántóföldnek a novemberi didergésben. De megéri. A Nemzetközi Solymásztalálkozó keretében rendezett vadászaton sólymom újra bizonyította rátermettségét.

Didergős reggelre ébredtünk az idei Nemzetközi Solymásztalálkozó negyedik napján. A hajnali, fagyos derengés a kutyámat és madaramat is megviselte. Melegségre a felkelő naptól nem, csak a reggeli forró kávétól számíthatok. Nagyon hideg, szeles és napsütéses idő van, ami a későbbiekre nem sok jót ígér, gondolom magamban – ha melegedni kezd az idő, termikek keletkezhetnek, ami a madár elvesztéséhez is vezethet. 9 órától már gyülekeznek a solymászok madaraikkal (hēják, sasok, sólymok, szebbnél szebb, nemezebbnél nemesebb ragadozók) az ünnepélyes megnyitóra. 10 órakor 6 ország közel 35-40 solymásza sorakozik fel a Békéscsabán, hogy meghallgassa az eligazítást, a vadászati csoportbeosztásokat, és a szabályokat.

A megnyitó alatt a sólymok, hēják és sasok is türelmetlenül topognak, ugrálnak és vijjognak gazdáik kezén, mintha tudnák: ez a nap róluk fog szólni. De nem csak rajtuk, hanem kutyáinkon is lehet érezni, látni a feszültséget. Én egy négyes csoportba kerültem három másik vándorsólyom tulajdonossal együtt. Jó a csapat! Régi, jó ismerősei vagyunk egymásnak.

Irány a terep

Végre megkapjuk az engedélyt, indulhatunk a területre. Kocsikba pattanunk. A szívem a torkomban dobog. Izgulok, ugyanúgy, mint akkor, amikor mentorommal először indultam vadászatra. Fejemben ott cikáznak a gondolatok, (mindent előkészítettem-e, madaramnak megfelelő-e a kondíciója, sikeres volt-e a felkészülés?), de már nincs időm ezeken rágódni. Gyorsan megérkezünk ugyanis a vadászterületre, ami valóban a fácánok birodalma: egy kubikgödrökkel tarkított, végeláthatatlan szántó. Egy nap általában egykét repítésre van lehetőség. A reptetések száma jelentősen függ a madár kondíciójától, tapasztalatától és az adott szituációtól. Második vagyok a sorban a reptetők között. Sólomnak ez a legideálisabb repülési idő, mivel a tréningezések során főleg ebben a napszakban gyakoroltuk a vadászatot. Közben az időjárás is kezd a kegyeibe fogadni, lassan, de biztosan elfelhősödik az ég.

Az első pedzés

Alighogy megérkezünk, az egyik kutya máris vadat jelez, orrával mereven egy bokor felé mutat. Ekkor az első vadásztárs elkezd levenni sólymáról a pórázat, a forgókarikát és a sapkát. Mihelyst a sapka is lekerül, a madár azonnal elrepül. Gyors, apró szárnycsapásokkal igyekszik felvenni a sebességet és elérni az ideális magasságot, de hirtelen valami elvonja a figyelmét, és irányt vált. A solymász hangjelére nehezen, de visszafordul, és gazdája fölé emelkedik. Ekkor a solymász hangos kiáltás kíséretében "kitapossa" a fácánt, egy gyönyörű fekete tyúkot. A sólyom, akár a villám veti utána magát, és óriási sebességgel zuhan áldozata után, amit elvét, de egy visszaparabolával újra a fácán nyomába kerül és egy jól irányzott rúgással a földre küldi a tyúkot. A földharcban a fácánnak semmi esélye: a sólyom bevégzi a munkát. Ami ezután történik, az az egyik legnagyobb dolog a társas solymászatban. Amint vége a csodálatos repülésnek és pedzésnek, máris a néhány másodperce történt eseményről beszél mindenki, a legkisebb részletekig kivesézve a történetet.

Közben a solymász jutalomfalattal kézre veszi madarát. Ilyenkor dől el, hogy a madár repül-e még aznap. Ha a sólyom kellő motivációval vadászott, a solymász kevés jutalmat ad, hogy a madárnak legyen még kedve repülni.

Emelkedés

Ám közben eljött az én, azaz a Mi időnk! Osztrák vadásztársamat megkérem, hogy kiváló solymászkutyájával, egy pointerrel kutasson fel madaram számára egy fácánt. A kutya az „előre” parancsra azonnal közepes vágtaiba kezd, hogy felkutassa a kubikgödrot. Nem is kell sokat várnunk, hogy a kiváló szimatú Rózi hirtelen megtorpanva vadat jelezzen. Mikor megláttam a kutya stabil állását, azonnal a torkomban éreztem szívem minden dobbanását. Amilyen gyorsan csak lehet, leszerszámozom madárkám, s ebből már Ő is érez: itt valami készül. Ahogy a póráz és a forgókarikát leveszem a békjóról, a madár örült topogásba kezd a kezemen. Annyira menne már, hogy alig tudom levenni róla a sapkát.

Karomat oldalra kinyújtva jelezem a madárnak, hogy indulhat vadászni. Ő szépen körülnéz, majd megborzolja tollait és már el is rugaszkodik a kezemről. Ezalatt Rózi lassan húz a fácán irányába, követve a rémülten eloldalogni kívánó vadat.

A sólyom egyre erősebb szárnycsapásokkal, egyre kisebb köröket írva emelkedik fölém, hogy minél előbb elérhesse a sikeres pedzéshez szükséges pozíciót és magasságot. Számomra ez a két-három perc egy örökkévalóság: nehéz megtartóztatnom magam, de még nem taposhatom ki a vadat. A madár még nem érte el azt a tökéletes pozíciót, még legalább egy kört várnom kell! Lassan telnek a másodpercek, a madár már 100 méter felett repül.

Hol a vad?

Amint a madár elég magasra ér, hangos kiáltásokkal beugrok a kubikgödört benőtt nádasba, hogy kihajtsam a fácánt. Ám az már nincs sehol! Mégis csak sikerült eloldalognia! Madaram a jelek láttán megindult lefelé, de aztán hamar felmérte a helyzetet és újra fölém emelkedett. Társaimmal ekkor örült keresésbe kezdünk, hogy mindenképp kihajthassak egy fácánt a madaram alá. Hosszú percek telnek el, én pedig aggódni kezdek: vajon a sólyom meddig bírja még tartani a magasságát? Sosem volt még ennyi időt fent, ráadásul stabilan fölöttem, vajon meddig lesz még türelme rám várni? Már több mint tíz perc telt el, amikor a kutya hirtelen megáll, és én gondolkodás nélkül cselekszem, nem is hiába: egy hatalmas kakast sikerül kihajtani. A kutya azonnal hasravágja magát, mire a fácánkakas hangos kiabálással és hatalmas robajjal robban ki a bozótosból. Ekkor a megszokott füttyjelet hallatva jelezem madaramnak: indul a verseny!

Harc a zömök kakassal

A fácán gyors, emelkedő repüléssel próbál meg előnyt nyerni a ragadozóval szemben. Közben a sólyom a menekülő vadat észlelve hirtelen hanyattfordul, kettőt még húz szárnyaival a levegőben, majd összezárja őket, és villámgyors zuhanásba kezd. Szárnyait zuhanás közben csak kis mértékben nyitja ki, hogy korigáljon, fékezzen. Mindenki néma csendben nézi, miként vág a sólyom a menekülő fácánra. Mint a nyíl, úgy húz áldozata után, s közben gyönyörű ívet ír le a levegőben.

Amint utolérte áldozatát, hatalmasat rúg a fácán hátára, ami (a legnagyobb meglepetésemre) meg sem kottyán a kakasnak. A sólyom szinte lepattant róla! Ám madaram nem adja fel: egy gyors visszaparabola manővert végez, újra a fácán fölé kerül, majd egy újabb, gyors rúgást mért áldozatára. Ez a találat már precízebb. Nem a hátat, hanem a lapocka környékét érte. A fácán ettől már elbizonytalanodik, és a következő pillanatban a földre zuhan. A sólyom követi áldozatát, és megragadja a földön a nálánál majd háromszor nagyobb madarat. Hatalmas földharc alakul ki a két madár között, amiből végül is egy nyakszorítással a sólymom került ki győztesen.

A jutalom

Vadásztársam hosszú percekig ül diadalittasan áldozata nyakán, majd örült tolltépésbe kezd. Engedem, hogy kitombolja magát, levezesse a felgyülemlett feszültséget. Ez egyfajta jutalom is számára. Miután tépett egy-két falatot magának, átveszem a kezemre, és busásan megjutalmazom a sikeres vadászatért.

Büszke vagyok. Büszke a madárkámra, hiszen sikerült fácánt (nem is akármilyet, egy vad fácánkakast) pedzenie.

Hazatérés

Ezen a napon én már nem repítem többet a sólymot. Pihentetem, hisz másnap is szeretnék egy sikeres vadászatot látni tőle. Kollégáimnak köszönhetően viszont a nap hátralévő részében további sikeres pedzésekben gyönyörködhetek. A nap végére a csapat minden tagja elmondhatja már magáról, hogy volt egy sikeres pedzése, és 5 zsákmánnyal indulhatunk vissza a gyülekezőpontra. A hosszú szántóföldi túrától és friss levegőtől kellemesen fáradtan, csodálatos élményekkel térünk vissza a szállásra.

Kohár László

(A nemzetközín készült képek a borító belső oldalán láthatók.)

SKÓCIÁBAN TÖRTÉNT...

Éppen tíz évvel ezelőtt jártam először Skóciában és akkor megfogadtam, hogy egyszer ide sólyommal térek vissza. Az akkori utazásom csak néhány napos volt, de felbecsülhetetlenül hasznos, mert láttam, hogy milyen felkészültnek kell lenni ahhoz, hogy a siker reményében vágjon valaki neki a „moornak”, hogy „grouset” zsákmányoljon. A néhány ott töltött nap meggyőzött arról, amit egyébként a Magyar Solymász Évkönyv akkori számában már leírtam, hogy az európai magasröptű solymászat csúcsa a skót fajd vadászata sólyommal.

Skóciái táj

Képről biztosan már minden solymász ismeri ezt a barna színű kis fajd félélet, a skót fajdot, red grouse-t vagy latin nevén *Lagopus lagopus scoticus*-t, de kevés magyar solymász látta eredeti élőhelyén torpedóként hegynek fölfelé röpködni, gúnyosan kinevetve a mögötte lemaradó sólymot. Mikor a fajdot felriasztják, valóban olyan hangot hallat, mint az emberi nevetés, nekem legalábbis annak tűnt, ahogy eleinte könnyedén cselezték ki madaramat. A kakasok esetenként elérhetik a 700 g-ot, de ez elég ritka, a lemért madarak

500 g és 650 g között voltak. Csak olyan területen él, ahol a hanga cserje a meghatározó, mert tavasszal és nyáron a tőzeglápban és pocsolyákban szaporodó szúnyogokkal és más apró rovarokkal táplálkozik. Télen a hanga friss hajtásait csipkedi és ezen, a más állatok számára nehezen emészthető táplálékon él. A fajdok gyomra alkalmazkodott ehhez a silány táplálékhoz, hatalmas zúzójukkal, kavicsok segítségével őrli meg a hajtásvégeket, a növény többi része az ő számára is ehetetlen.

Skóciában az elmúlt évszázadok folyamán kiirtották a lombos erdőket és a rengeteg csapadék lemosta a termőréteget a hegyekről, csak savanyú tőzeg lápok és tőzeges domboldalak maradtak, amit néhány sás fajon kívül csak a hanga cserje kedvel. Ezek a csupasz domboldalak, viszont élőhelyet teremtettek a skót fajdnak és ezáltal a solymászatnak is kitűnő terepeivé váltak.

A nagy nyílt területeken, viszont nem egyszerű felkutatni ezt a kis tyúkocskát, erre kutya nélkül alig van esély. Az eltelt két hétben nem láttam grouse-t, csak olyat, amit a kutyáink találtak és felröpítettünk. A hangában a talajon jól mozgó madár olyan ügyesen elbújik, hogy az ember szeme elől rejtve marad. Egyedül jellegzetes ürülsége jelzi, hogy él a területen. Apró nyúltáphoz hasonló az ürülsége, ha sárga színű, akkor már régebbi, a zöld színű viszont arra utal, hogy a madár jelenleg is a területen van. A fajdok revirekben élnek és a szaporodási időn kívül is tartják a területet. A zavarást viszont nem viselik. Biztos lehet a solymász, ha egy „coveyt” csapatot felriasztott, akkor arra a területrészre más-

nap nem érdemes kimenni, mert úgysem talál semmit. A családok ősszel is együtt vannak, a szülők az idei fiatalokkal meglehetősen nagy területet tartanak. Ez azokon a helyeken nem igaz, ahol kifejezetten a fajok számára művelik a hangát. Itt az egyedszámuk felszaporodhat és nagyobb csapatokba rendeződnek.

Skócia déli részén komoly iparág a grouse vadászat, nagy összeget fizetnek a tehetős puskás vadászok az elejtett madárért. Nyilván emiatt alakult ki a vadgazdálkodás a vadász birtokokon. A hangás területet sávokra osztják és minden évben felégetnek egy sávot. Ezzel biztosítják, hogy mindig legyen fészkelésre alkalmas öreg hanga, középkorú, ami a csibék táplálásánál fontos és friss hanga, ami a téli étkezést biztosítja. Az ember a madár alkatát vizsgálva nem gondolja, hogy ilyen sebességre képes ez a rövid farkú, kurta szárnyú tyúkocskó. Szinte kirobban a hangából, mikor szárnyra kel és azonnal billegve, cselezve laposan távolodik. A terep adottságait kihasználva gyorsan eltűnik és képes több kilométert is ilyen iramban repülni, akár széllel szemben, vagy hegynek föl, lerázva szárnyas üldözőjét. Valódi esély az elejtésére csak akkor adódik, ha madarunk igazán magasból indulva lerúgja a fajdot, a „tail chase” vagyis utánrepülés ritkán eredményes. A lerúgás sem biztosíték a terítékre hozáshoz, mert a talaj és a növényzet olyan rugalmas, hogy a látszólag halálos rúgást szenvedett madár nagyot puffanva, majd fél méterre felvágódva, az ellenkező irányba repül tovább, mintha mi sem történt volna. Talán csak a nevetése lesz egy kicsit szerényebb.

Számomra Skócia északi tengerpartján adódott lehetőség két hétig fajdra solymászni. Sutherland, ez a gyéren lakott vidék, nem a legjobb fajdos hely manapság, de mivel itt nincs intenzív fajd vadászat, ezért hajlandó a birtok tulajdonosa solymászt fogadni. A területen csak a természetes módon élő és szaporodó madarak vannak, amelyeket vándorsólymok, szirti sasok és rókák tizedelnek. Nem egyszerű ide eljutni és ennek az oka nem csak a távolság, hanem az utak hiánya. Álmomban sem gondoltam volna, hogy Európában és különösen Nagy-Britanniában van ilyen elhagyatott hely, ahová a lakott helyekre is csak egy sávós út vezet, majdnem 100 km-en keresztül. A lakott területek sok tíz kilométerre esnek egymástól és a legnagyobb helyen sem laknak többen, mint nálunk, egy nagyobb majorságban. Nem véletlen, hogy kevesen választják ezt a küzdelmes életet a mindennapos esők áztatta savanyú tőzegen. Gyakorlatilag a talaj miatt a növénytermesztés lehetetlen, egyedül a birkatenyésztés és a halászat ad nehéz kenyeret az ott lakóknak. Tongue-ban összesen egy bolt működik, ami posta, benzinkút, zöldséges és vegyesbolt egyben. A boltostól megkérdeztem, hogy milyen érdekesség van a közelben? Azt mondta, hogy a szomszéd faluban van egy csokoládégyár, amit érdemes megnézni és ajándékot is lehet venni. 70 kilométert autóztunk a szomszéd faluba, ahol a 15 ház között sem találtuk meg könnyen a csokigyárat. Őszintén szólva nem erre számítottunk, mert a gyárnak csak egy alkalmazottja volt és éppen nem üzemelt, de azért minket kiszolgáltak és tudtunk venni méregdrága kézzel gyártott skót csokit.

A terület, amit béreltünk, három nagy hegy által határolt medence volt, a negyedik oldalon az Északi Tenger hullámozott. Átmérője kb. 40 km lehetett. A pontos határokat sem tudtuk, mert a „game keeper” a vadőr kérdésünkre annyit mondott, hogy a hegyeken túl

már ne menjünk. Őszintén szólva már a hegyre sem mentünk fel, mert a háromból kettő több mint 1000 m magas volt. Habár itt nyírfajd is élt, de ez majd egy másik történet lesz.

A területen csak gyalog lehetett közlekedni, naponta 5-6 órát gyalogoltunk a süppedős tőzegen, helyenként térdig érő hangásban, időnként tőzeglápon, magas sásban vagy bukácsoltunk a zsombékosban. Fa nem nőtt a területen, helyenként voltak új telepítések az út mellett, de a moor csodálatosan belátható volt. Ennek volt ugyan egy komoly hátránya, hogy a tengeri szél akadálytalanul vágatott végig a medencén, de ettől függetlenül ennek a nagy térségnek a hangulata varázslatos. Az időjárással szerencsénk volt, mert annak ellenére, hogy minden nap legalább ötször eláztunk, ez ott természetes dolog. Az igazi rossz időt az jelenti, amikor több napon keresztül szakad egyfolytában az eső. Ez széllel kombinálva egyértelmű, hogy lehetetlen kimozdulni a házból. Szerencsére minden nap tudtunk vadászni, de az első zsákmányra várni kellett néhány napot, ami viszont igazi skóciai időben esett. Több napnak és sikertelen pedzésnek kellett eltelni, amíg Elektra, második éves tojó vándorsólymom alkalmazkodott a körülményekhez és kiismerte a fajok cseleit.

Együtt...Skóciában

Aznap elég erős szél volt, Csucsi talált egy madarat, de a röplő sólymot elvitte a szél, mint egy papírsebkendőt több száz méterre tőlünk. Közben a fajd felröpült, Elektra próbált utána menni, de látszott, hogy esélytelen. A sólyom gyorsan tanul és a második alkalommal már erősen kapaszkodott, hogy pozícióban maradjon a támadáshoz. Grant, angol segítőnk szettere állta az aznapi második vadat, amit jó időben tudtam felrepíteni. Elektra egy erős vágással támadta a fajdot, de csak az azonnali második rúgással tudta földre kényszeríteni. A földön lévő madárra többször rávágott, de ez rendre kicselezte. A fajd érezte, hogy nehéz helyzetbe került és újra szárnyra kapott. Szerencsére abba az irányba

repült fel, ahová Elektra jó széllel tudta követni és egy újabb támadással a már sokkolt madarat a földre kényszerítette. További „dzsungelharc” után, a hangacserjék körül röpködve és futkározva, a kimerült fajdot Elektra végre megfogta. Közben szinte észre sem vettük, de újra leszakadt az ég, jókora záport zúdítva a nyakunkba. Nem volt egy szépségdíjas fogás, de megvolt az első skót fajd. Örömöm határtalan volt, beteljesült egy álmom, fajdot fogattam Skóciában.

Elektra és a fajd

Úgy gondolom minden solymásznak vannak céljai, álmai a solymászatban, egyébként is rengeteg munka és elszántság kell minden apró eredményhez, türelem és alázat minden sikerhez. Egy álom beteljesülése több év vagy esetemben évtizedek elszánt célirányos munkájának eredménye. Ami kezdődött azzal, hogy lassan három évtizede válogatom ki legjobb vadászmadaraimat tenyészmadarakká, Elektra életem legjobb hím sólymának Örninek és egy kitűnő tojó madárnak Erzsébetnek a lánya. A szülő mada-

rakkal is több szezont vadásztam végig, kiváló, magas madarak voltak. Nem véletlen, hogy lányuk, Elektra képes elejteni az egyik legkiválóbb vadat.

Kutyáim is a leggyorsabb és legjobb orrú szülők utódai. Sokat küszködtem idehaza a szűk terepeken a temperamentumukkal, de Skóciában csak ilyen kutyával lehet sikeres az ember. A vadászterületen bárhol lehetnek fajdok, ezért a kutyáknak a solymász előtt a lehető legnagyobb területet kell lekeresnie. Gyakran használtunk a kutyára is a nyakörvűkhöz rögzített adót, hogy az álló kutyát könnyebben megtaláljuk. Elméletileg a kutyának látó távolságon belül kell lennie, de a dombos terepen sokszor szem elől veszítettük őket. A grouse solymászathoz használt kutyáknak teljes vágásban kell keresniük, stabilan, akár fél óráig is állni kell a vadat, ha szükséges utánhúzza követni. Ezt csak nagyon jó orrú kutya képes megtenni, mint az angol szetter és pointer. További nélkülözhetetlen követelmény, hogy feltétel nélkül szekundáljon. Megbocsáthatatlan bűn olyan kutyával menni grouse-ra, amelyik egy délelőtti keresés eredményét teheti tönkre féltékenységből. Általában egy vadásznap, amikor 15-20 km-t gyalogolunk, összesen 5-6 kutya állás van, ebből akár egyet is egy rossz kutya miatt tönkretenni oktalanság.

A sikerhez a harmadik nélkülözhetetlen feltétel a solymász. Mivel utak nincsenek a területen, süppedős zsombékos, meredek hegyoldal és a tőzegben veszélyes vízmosások, annál inkább, ezért a solymásznak is nagyon jó erőben kell lennie, hogy bírja a napi 5-6 órás erőltetett menetet. Igazán elszántságnak kell lenni ahhoz, hogy ezek között a körülmé-

nyek között valaki fajdot tudjon fogni. Volt néhány alkalom, amikor feltettem magamnak én is a kérdést, miközben zihálva próbáltam kimászni a tőzegláp csizma marasztaló zombékosából, az arcomba csapódó jeges esőtől alig láttam, hogy normális vagyok én? Kell nekem ez a szenvedés? Érdekes módon, ilyenkor szinte mindig történt valami olyan csodálatos dolog, amitől átbillentem ezen a lelki holtpontra és újra élvezni tudtam ennek a kíméletlen tájnak a nagyszerűségét. Hirtelen egy mélyedésben sárszalonkát állt a kutya, vagy megjelent a domb hajlatban egy skóciai gímszarvas bika.

Nyilván a fajdfogás is kitörölhetetlenül él az emlékezetemben, de van néhány röpülés, amit sohasem fogok elfelejteni, annak ellenére, hogy nem végződött zsákmányolással. Egy ilyen eset volt, ami a Ben Houdik egyik kis fennsíkján történt. Ez a magasan fekvő terület a hegy déli oldalának a felsőbb régiójában alakult ki, kisebb szélvédett, viszonylag sík hangást mutatott. Érdekes, hogy egyáltalán nem volt ritka, hogy a hegytetők közelében kisebb fennsíkokon is kialakultak tavak, vagy tőzeglápok. Ilyen hely volt ez is, ahol egy kisebb gímszarvas csapatot leptünk meg a szélvédett oldalon. Első pillanatban nem tudtam eldönteni, hogy nagy őzeket látok-e de hamar rájöttem, hogy ezek szarvasok. Termetre a skóciai gímszarvas nagyobb őznek, vagy dámszarvas méretűnek fejlődik. A bikáknak sincsen 2 kg-nál súlyosabb agancsuk. Nem véletlen, hogy a szarvasok is itt voltak, hiszen ez a déli oldal kiváló sütkérező helyet nyújtott a moor lakóinak. Ezt Gyöngy, angol szetter szukám bizonyította leghamarabb, egy stabil fajd állással. Aznap Elektra már túl volt egy fantasztikusan magas röpülésen, de sajnos annak ellenére, hogy kitartóan kerestük a fajdokat, egyet sem tudtunk alá kelteni. Mire a fennsíkra értünk már egyszer alaposan eláztunk, ezért Elektra elengedés után azonnal leült egy sziklára szárítkozni. Szerencsére néhány perc után, újra szárnyra kelt és tempósan emelkedett széllel szemben. Közben Gyöngy stabilan állta a grouse-okat. Elektra folyamatosan emelkedve röpült a tengerpart felé, lassan már távcsővel sem tudtam követni. Kiabálni, vagy füttyülni teljesen felesleges volt, az erős szembe szél miatt a madár úgyszem hallotta volna. Látszott a röpülésén, hogy kedvéből szárnyal és esze ágában sincs most vadászni. A partvonal fölött egy sötét viharfelhőben termikelt esetenként el-eltűnve a felhőben. Kicsit kezdtem aggódni, hogy mi lesz ebből, de szerencsére negyed óra múlva, talán a hűvösebb magas levegőnek köszönhetően megéhezett, mert lassan közelített hozzánk. Amikor láttam, hogy Elektra kezdi komolyabban venni a vadászatot, elkezdtem nagy kerülővel a kutya elé kerülni, hozzá képest szél fölé.

Nem mindegy, hogy hogyan riasztjuk fel a grouse-t. Mindig a kutyával szemben szél fölé kell mennünk, legalább 50 méterrel feljebb, hogy közöttünk és a kutya között legyenek a madarak. Így remélhetjük, hogy a kelő fajd széllel fog menekülni és a sólyom, akinek hozzánk képest szél fölött kell lenni, nagy sebességgel, a szél erejét kihasználva tudja támadni a menekülő vadat. Amire idáig eljutottunk már eltel vagy fél óra és Gyöngy dicséretére legyen mondva háromszori utánhúzással, már száz méterrel arrébb, de még mindig állta a vadat. Mikor úgy ítélt meg, hogy Elektra már olyan közelre került ahonnan eséllyel támadhatott, felriasztottam a grouse-okat. Egy pár fajd robbant fel a han-

gából és darált őrült tempóban a völgy felé. Felpillantottam és azt láttam, hogy Elektra néhány másodperces késéssel ugyan, de zuhanó üzemmódba váltott és mint egy meteor száguldott végig az égen. Másodpercek teltek el amíg a szédítő magasságból, szárnyát összehúzva leért és felparabolázott torony magasságba. Akkor láttam csak, hogy alatta egy tollpamacs nyílt ki azokból a tollakból amit a fajdból rúgott ki. A kis fajd pár azonban már biztonságban volt a magas hangában. Elektra még tett néhány ellenőrző kört, de mivel alul nem mozdult semmi, laposan a bábúra húzott. Feleségem videóra vette a jelenetet, a felugró fajdokat filmezve. Jól tudta, hogy esélye sincsen a zuhanó sólymot felvenni, ezért a filmen az látszik, hogy a röpködő fajdok fölött hirtelen megjelenik egy árny, majd azonnal a képernyő túlsó oldalán eltűnik. Közben az egyik madár bevágódik az aljnövényzetbe, közvetlenül utána követi a másik. A tollpamacs több méterrel mellettük nyílt ki.

Elfogadom, mondhatná bárki, hogy ez csak egy támadás volt, de számomra mégis ezek a pillanatok jelentik Skóciát. A vad szélben lobogó füllel álló kutya, a viharfelhőből alázuhanó sólyom, a tengerparti sziklák fölött megjelenő szivárvány és a kis torpedóként közlekedő barna tyúkocska, aki kíméletlen őszinteséggel neveti ki az ügyetlen sólymot és felkészületlen solymászt.

Amikor ezeket a sorokat írom, már javában tervezem az ez évi skóciai solymászatomat, mert akit egyszer Skócia szele megcsapott.....

Tóth János

ELMENT EGY VADÁSZ, AZAZ EGY GYILKOS ÚJABB ÁLDOZATA

2013 január végét írjuk, mikor végre beköszöntött a várva várt tél. Fagy és havazás kezdődött, napok alatt fehér lepel fedte be a tájat.

Mentor és tanítványa hosszú hónapok óta várták ezt az időszakot, hiszen náluk, a vadászterületen ilyenkor a Balaton és a környező tavak szárnyas lakói felkeresik a lassan, fodrozódva csörgedező patakokat. A számtalan kacska, kormorán, szürkegém és kócsag veszi ilyenkor birtokba, az apró halakkal teli kisebb patakokat.

A solymász és tanítványa napok óta figyelték a madarak mozgását, szokásaikat, hogy az elkövetkező fagyos napokban, hetekben sikeres vadászatokat szervezhessenek.

Egy gyönyörű, szélmentes, de hideg, fátyolfelhős hétfői napon elérkezett a várva várt alkalom. Kuttyák és madarak, valamint a szükséges eszközök összekészítése után elindultak felkeresni azt a több hektáros kukorica tarlót, melynek egy-egy oldalán két patak húzódik, jó búvóhelyet biztosítva a vízimadarak számára, és a vadászoknak nagy esélyt biztosítva a sikeres kacska pedzéshez.

A területre való érkezés után örömmel konstatálták, hogy előttük senki nem járt a területen, azt nem zavarta fel. A frissen esett hóban nem volt sem emberi, sem pedig emberi szerkentyű által hagyott nyom. Finoman megközelítették az egyik patakot, mely a legideálisabb volt minden szempontból. Volt takarás, nagy terület, amely hosszú átrepülésére kényszeríti a menekülő szárnyast és nem utolsó sorban „messze” van a „GYILKOS”. Aki solymászik, vagy madarászik, tudja mi az a „GYILKOS”. A „GYILKOS”, mint a gúnyneve is mutatja, az a vezeték, amely 20 kv áramot szállít és oszlopai a tv. előírásainak ellenére sem viselnek szigetelést, melyek megóvnák a rájuk pihenni szálló nagytestű madarakat. Ezek, mint nevük is oly árulkodóan mutatja, megölik az elfáradt, vagy vadászni szándékozó, lesben ülő madarat, nem kis kárt okozva a természetnek és embernek egyaránt.

Ez a távolság a biztonságosnak vélt repítési terület határain kívül volt, tehát bátran kezdhettek bele a minden bizonnyal biztos, sikeres pedzést kínáló vadászatba.

A patak, és a kacsák megközelítése nem is olyan egyszerű, mint azt elsőre gondolná az ember. Több száz métert gyalogoltak a közel negyven centis fagyott hóban, mely több esetben is beszakadt alattuk, ezzel is nehezítve a haladást a hóval borított tarló közepén. Ahhoz, hogy elérjék a kiszemelt szakaszt, párhuzamosan kellett haladniuk a patak medrével. Hosszú percek teltek míg végre ráfordulhattak a patakra. Ezután, mester és tanítványa is elfoglalta helyét. Pár métert haladtak a meder irányába. Megálltak! Feszült várakozással teli pillanatok következtek, míg a VADÁSZ elindult a solymász kezéről. Szépen, erőteljesen húzott felfelé a vándorsólyom, nagy köröket írva le a levegőben. Amikor 150 méter

magasan volt, beállt följük. Elhangzott a jel és rohanva indultak meg a kacsák vélt tartózkodási helye felé. Mikor már csak egy-két méter volt hátra, felhangzott - szinte egyszerre mindkettőjük torkából - a hheeejjj, heeejj kiáltás, mire körülbelül úgy 30-40 kacsá, több kormorán rebbent fel a vízről. A sólyom várt pár pillanatot és kiválasztotta a neki legoptimálisabb pozícióban lévő kacsát, s már vágott is. Gyönyörű zuhanás után villámgyorsan próbálta megrúgni áldozatát, de a kacsá egy váratlan manóverrel el tudta hárítani az első vágást. A sólyom egy gyors parabola után újra támadásba lendült, de már nem volt olyan remek a pozíció, hogy még egyszer rá tudjon vágni a kiszemelt áldozatára. A Mentor és inasa összenéztek, majd a sikertelen pedzés ellenére elégedetten summázták, hogy szép volt, amit láttak a madártól, de majd a következő pedzés biztos sikeresebb lesz.

Míg ezt megbeszélték hirtelen eltűnt a sólyom. Ebben a pillanatban valami nagyon rossz érzés fogta el az inast. Szabad szemmel nem látták, ezért távcső segítségével elkezdtek a levegőt kémlelni, majd a tarlót, hogy hátha leült és pihen a madár. Nem. Sehol nem látták. Álrukban sem gondolták, hogy egy olyan helyet fog keresni magának a pihenésre, amit még sohasem látott, illetve használt magának. Sőt még hasonlót sem. Elrepült a GYLKOShoz pihenni. Nem csak a tanítvány ereiben, hanem solymász ereiben is meghűlt a vér. Bár reménytelen hangon konstataálta, hogy a magasabb ellenállásra ült, így kisebb az esély a „balesetre”. Az ifjanc nem tudta levenni a szemét róla, de nézni, azaz látni sem akarta. Félt, nagyon féltette a madarat. Az ez idő alatt eltelt negyed óra, hosszú óráknak telt. Nem tudta a solymász sehogysen lehívni. Sajnos, az olyan nagy kedvenc, mit a pörtly galamb most nem vált be, nem reagált rá. Utolsó esélyként és lehetőségként, a szatunára kötött ízletes galambhús viszont felkeltette a sólyom érdeklődést, aki el is indult felénk, örömeire. Egy pillanatra megkönnybűlten konstataálta, hogy jön és most már nincs gond. De, tévedtek! A hó mely olyan barátságosan takarta a tarlót, a madárkában bizonytalanságot és talán az ismeretlentől való félelmet váltott ki. Az egyenletesen sima és vakítóan fehér hólepel nem tudta felmérni, nem érezte úgy, hogy biztonságosan tudna leszállni és a „zsákmányt” megfogni. 6-7 sikertelen pedzés után a madár megunt és újra az energiaoszlop irányába repült, majd felült a közelebbi tetejére. Újabb sikertelen bábuszás követően, továbbra sem akart mozdulni a madár, mint aki aknamezőn áll és tudja, ha megmozdul meghal.

A solymász intett, s halkán szólt tanítványának, hogy induljanak a kocsá felé majd csak elindul a madár is. Elindultak. Néma csend telepedett rájuk, mintha nem is olyan régen nem is a vadászat izgalma járta volna át őket. Mind a kettőjükben ott volt az az érzés, amit nem mertek kimondani, bíztak a csodában. Mint tudjuk zuhanó repülőn nincs ateista ember. És egyszer csak a solymász megbökte tanítványa vállát, „ott van” mosoly és harag ült egyszerre az arcukra. Látták azt, amiben már csak nagyon titkon bíztak, repül a madár. Haragudtak az áramszállító nemtörődömsége és trehányysága miatt. Följük siklott. Jó volt látni, ahogy szeli a levegőt. Gazdája is örült és nézte miként emelkedik újra fel és fel a magasba a madara. „Kocsához érünk le hívom” mondta és egyre jobban szedték a lábukat, hogy minél előbb biztonságba helyezhessék a madarat. Egyszer csak, mint akit tarkón

vágtak, kapta fel a fejét a fiatal solymász, „János! Hol a madár?” és már megint sehol nem látták. Solymász elkezdte vizsgálni az oszlopokat! Már nem a levegőt és a tarlót kutatta izgatottan, hanem azokat a rohadt GYLKOSokat! „Megvan” mondta! Ott ül mutatott egy acélszerkezetes oszlopra. Ha a rosszat lehet fokozni akkor ez a fajta oszlop a legrosszabb. Megijedtek, de most valahogy másként, más volt az az érzés. „Gyere menjünk, majd jön” hangzott a felszólítás a solymásztól. És talán jobb is volt, hogy elindultak, mert akkor nem tudták figyelni és érte izgulni. A kocsihoz érve a sólyom tenyészője, idomítója és tulajdonosa, az arcát a kezeibe temette és elcsukló hangon mondta „leütötte!” Könny csordult végig az arcán, melyet igyekezett minél gyorsabban letörölni. Így még nem látta a tanítvány tanítóját, mentorát. Megtört. Az addig mindig magabiztos és örök optimista ember sírt.

Arcán az értelmetlen halál, a bánat és a tehetetlen düh, mintha egy újabb ráncot vont volna rá. Az elkeseredettség még nagyobb volt benne, hiszen ebben a szezonban második madarát csapta agyon, az emberi gondatlanság, felelőtlenség és tudatlanság eme szobra a „GYILKOS” névre keresztelt 20 Kv-os vezeték.

Könnyeit törölgetve némán beült az autóba és elindultak a túloldalra, a patak túloldalára, hogy megnézzék a madárkája tetemét, hogy felvehető, hogy eltemethető-e.

A „gyilkos” könyörtelen volt, nem adta vissza a holttestet. Megőrizte magának a kegyetlen ellenállások és szigeteletlen vezetékek hálójában. Amerre néztek, mindenhol a havon a szétfröccsent vér. Tragédia. Marsza pedig hozzá méltatlanul odaégve lógott, fejjel lefelé a vezetékek között. Lefényképezték, megörökítették, hogy a méltatlan halál mit végzett a MADÁRRal. Nincs többé, elment! Nem elszállt, hanem a halál elvitte magával.

Egy solymász pedig újra egyedül maradt, és az addigi munkája a másodperc töredéke alatt odaveszett. Aki odatelepitette azt a vezetéket és kiadta, hogy ne a földbe ássák, hanem a levegőben fusson, sosem fogja megtudni, hogy micsoda kárt és fájdalmat okozott egy újabb kiváló solymásznak, tenyészőnek. Ezeket a vezetékeket, már régen a föld alá kellett volna telepíteni, hiszen nem új dolog, ami mentorról és madarával történt, mivel naponta hullanak el madarak nem csak az áramütés miatt, hanem a szabadon futó vezetékekkel való ütközésnek köszönhetően. Konkrét vizsgálatokra alapozott közepes becslések alapján Magyarországon évente 170-180 ezer madár pusztul el áramütés következtében. A Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet területén évente áramütés következtében elpusztult madarak pénzben kifejezett természetvédelmi értéke hozzávetőlegesen 40 millió Ft.

Ezek olyan értékes madarak, mit vércse, ölyv, sólyom, sas, de egyéb más madarak is.

Más európai országban sőt Afrikában és Amerikában is csak a nagyfeszültség van a levegőben és azok ellenállásai „lógnak” és nem az ég felé meredeznek, a „kicsik” mind a föld alatt futnak. Ezt csak egy, az Északi középhegységben lévő vadásztársaság, valamint néhány kiemelt tájvédelmi körzet tudta kiharcolni (mentve a fákat a kivágástól és a madarakat az elhullástól), hogy a föld alatt vigyék a vezetékeket a területükön. És érdekes, a szolgáltató még sem veszi észre, hogy neki is mennyivel biztonságosabb ott vinni, mert

nincs kábel szakadás (kábellopás), ebből kifolyólag zavartalanul tud szolgáltatni. Nem! Neki az nem éri meg, de miért nem? Talán mert azt látja, hogy a földkábel telepítése drágább valamivel. De mi ez a különbség a rengeteg elpusztult védett és kiemelten védett madarak eszmei értékéhez (évi több mint 80 millió) képest.

Ott, ahol döntenek nem tudják, mennyi energia, munka van abban, ha egy madarat tenyésztani szeretnénk, milyen kihívást és elkötelezettséget jelent, amikor kiképzünk egy madarat, hogy gyönyörködhessünk annak reptében és vadászatában. Ezzel a munkával is őrizve azt a hagyományt amit nem is olyan régen hazánkban a szellemi és kulturális örökségeink közé emeletek és az UNESCO a magyar solymászatot felvette az Emberiség Szellemi Kulturális Örökségének reprezentatív listájára 2012-ben. Nem tudják mi munka és felelőség van a madarak tartásában, hogy milyen lemondásokkal jár ezen csodálatos ragadozó madarak tartása. Így viszont azt sem tudják, hogy mennyi örömet adnak nekünk ezek a szárnyas vadász mesterek.

Kohár László

SOLYMÁSZOK A FEHOVÁN

A Magyar Solymász Egyesület és a Bechtold István Alapítvány a Magyar Solymászkultúráért és a Természetért közös standon és kiállítási anyaggal vett részt a 2013. évi Fegyver-Horgász-Vadász Kiállításon, a Budapesti Nemzetközi Vásár „A” pavilonjában.

2013. február 14-17. között megrendezett kiállításon ünnepélyes keretek között vehette át Turcsányi Zoltán a Magyar Solymász Egyesület elnöke, a magyar solymászat UNESCO szellemi kulturális örökség listára kerüléséről szóló oklevelet. Az átadás szimbolikus volt, ugyanis a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság egy későbbi időpontban megtartandó ünnepségen kívánta véglegesen átadni a solymászoknak az oklevelet.

A solymász standot nagyon sokan felkeresték, kérdéseket tettek fel, ismerkedtek a solymászával, a vadászmadarakkal. A gyerekek számára emlékezetes pillanat volt, amikor kezükre vehették valamelyik sólymot.

Sólymok a magas állványon

Összegezve, a FEHOVA ismét jó alkalmat adott a magyar solymászat bemutatására, megismertetésére a nagyközönség számára. Elnyerve a szellemi kulturális örökséget és a hungarikum címet, solymász egyesületünk már nem engedheti meg magának, hogy bár-mikor is hiányozzon a FEHOVA-ról!

Alapítványi sarok a solymászstandon

Duhay Gábor

GÖDÖLLŐI VADÁSZNAP 2012

2012. szeptember 15-én, szép verőfényes napon nyílt meg a Gödöllői Vadásznapi Grassalkovich Királyi Kastélyban. A kastély belső udvarán felállított tribünön hangzottak el a megnyitó beszédek. Gémesi György Gödöllő polgármestere, Ambrózy Árpád, a Vadászíjász Szövetség elnöke, mint védnökök szóltak a vendégekhez. Mellettük több vadász személyiség is felszólalt. Az ünnepség hangulatát a kastély karzatáról felhangzó kürtösök játéka emelte. A vendégek között Sissi hasonmása is megjelent, udvarhölgyei társaságában.

A solymászat bemutatkozására a kastély kövezett udvarán biztosítottak a rendezők sátrat. A kiállítást solymászati tárgyú képekből, felszerelési tárgyakkól, sólyom sapka gyűjteményből, évkönyvekből, szórólapokból lett kialakítva. A sátor hátlapját a Bechtold István Alapítvány molinója képezte.

A vadásznapi meghívója

A solymászatot nem csak a kiállítás, hanem bemutató is reprezentálta. Ambrózy Árpád és kis csapata madárrepesztéses bemutatót tartott a kastély parkjában, az érdeklődők gyűrűjében. Vándorolyom, Feldegg sólyom, királyolyv, Harris ölyv repült a közönség nagy örömeire.

A bemutatót jelmezes íjászok csapata tette érdekesebbé. A réten felállított jurta is a régi sztyeppi népek hagyományos szálláshelyének felelevenítését szolgálta.

A solymászok standja

A kastély Barokk színházában Duhay Gábor tartott vetített képes előadást a Turul legenda és emlékei Magyarországon címmel.

A solymászbemutató egyik főszereplője a Feldegg sólyom és királyölyv a bemutaton

Szöllősi Antal és íjász csapata is bemutatta a tudományát

Érdeemes volt a Vadásznapon részt venni, a solymászati kiállítást megrendezni. Sok érdekes és fontos emberrel lehetett találkozni, illetve a solymászatot megismertetni a látogatókkal, érdeklődőkkel.

Duhay Gábor

RAGADOZÓMADÁR-
VÉDELEM

VÖRÖS SAHIN FÉSZKET TALÁLTAM

A vörös sahin tulajdonképpen egy sivatagi vándorsólyom, homokszínű vagy téglavörös színezetű, a vándorsólyomnál kicsit karcsúbb testalkatú madár. Két alfaja ismert a *Falco pegrinoides pegrinoides* és a *Falco pegrinoides babylonicus*. Ez utóbbi Irán sivatagos vidékeitől észak-nyugat Indiáig él, de Mongólia nyugati részén is előfordul. A tojók súlya eléri a 900 g-ot. Egyszóval, egy kiváló solymásmadár. Régi angol solymáskönyvek igen pozitívan nyilatkoznak a vörös sahinről, melyeket nagyrészt Indiában szolgáló angol katonatisztek szállítottak Európába. Ne felejtsük el, akkor még a mai Pakisztán Indiához tartozott. Jelenleg néhány helyen tenyésztik Európában. Egyszóval beszerezhető, nyilván borsos ára van.

A Csend Tornya

A fészket Iránban találtam. Az utóbbi 25 évben igen sokszor, kb. 25-30 alkalommal jártam ott. Mindig vonzott ez az ország nemcsak ősi kultúrája miatt, hanem azért is, mert a középkori (és valószínűleg ókori) keleti solymászat egyik központja volt. Nem véletlen, hogy az egyik legjobb solymász szakkönyv a 19. század közepén írt munka, melynek szerzője perzsa, Taymur herceg, teljes nevén Hussien ed Darlach Taymur Mirza Ibn al Mustahi. A könyvet angolra fordították, majd az angol verziót magyarra. Így juthattunk hozzá, mi magyar solymászok is. A solymászat jelenleg Iránban tilos, állítólag nagyon kevesen azért művelik, főleg nomád törzsek tagjai. Hiába kerestem solymász emlékeket Iránban, nem sok eredménnyel jártam, pedig elég jól bejártam ezt a csodálatos országot. Egyetlen egyértelműen solymászatra utaló emléket Esfahánban láttam, a középkori uralkodó palotájában (Esfahán volt sokáig a főváros). Ez a solymászáttal kapcsolatos emlék egy hatalmas

freskó volt, mellyen ebédelő úri társaság látszik, mögöttük solymászok állnak madarakkal az öklükön.

Ebben az évben is jártam Iránban. Itt kell elmondanom, nem mint turista megyek. Az egyetem, ahol dolgozom (Debreceni Egyetem), már néhány éve nyugdíjasként, gyakran kiküld Teheránba felvételiztetni. Egyetemünkön néhány száz iráni diák tanul, de csak megfelelő tudással kerülhetnek felvételre. A kiküldött tanár feladata, hogy levizsgáztassa a felvételre jelentkező diákokat. Az idén is ez volt a dolgom, elég nagyszámú diákot vizsgáztattam Teheránban, akik elsősorban orvostanhallgatónak vagy gyógyszerésznek jelentkeztek.

Lényeg az, hogy alkalmam volt elutazni Yazd (vagy Jazd) városába Teheránból. Ez a hely kb. 900 km-re van Teherántól délkeletre, a sivatag közepén. Pont olyan vidék melyet a „A Világ Ragadozó-madarai” (Raptors of the World) című könyv leír a vörös sahin *bylonicus* alfaja élőhelyeként.

A Csend Tornya és egy solymász Európából

Egyébként ebben az évben, ha jól tudom, egy magyar küldöttség is járt ott a Jászságból, mert állítólag a jászok eredetileg innen származnak, így a yazdi nép valószínűleg rokona a jászoknak. A küldöttség Lehel kürtjének egy másolatát vitte Yazdba. Más szempontból is érdekes ez a város. Az itteni populáció mintegy 10%-a még mindig az ősi perzsa vallást követi: zoroastianok, azaz tűz imádók.

Ez a tény már kapcsolódik a sólyomfészkek megtalálásához. Egészen az 1970-es évekig a zoroastian vallás követői úgy temetkeztek, hogy a kisebb sivatagi hegyek tetejére egy

A Csend Tornya, a fal jobb felső részén látszik a fészkek és a meszelés (kicsinek tűnik, de legalább 80 cm széles odú van ott

körbástya-szerű építményt építettek, hatalmas kövekből, melynek közepére kirakták a ruhátlan halottakat, a keselyűk és valószínűleg néhány sasfajta is gyakorlatilag elfogyasztotta a halottakat. Lényeg az, hogy 6-8 héten belül már csak a csontok maradnak, melyeket összegyűjtöttek és eltemetnek. Ezeket a körbástyákat, melyek esetenként több ezer évesek úgy hívják, hogy „a csend tornya” (angolul: tower of silence).

Egy ilyen csend tornyának a falában találtam a fészket. Már vagy 500 m-ről láttam, hogy nagy ribillió van az építmény körül, két sólyomszerű madár üldöz egy harmadikat, valami varjúféléét. A betolakodó továbbállt, és minden elcsendesedett. Rögtön elhatároztam, hogy körül nézek a torony körül. Találtam is egy nagy kiesett kő helyén egy odút, alatta meszelés, de mire odaértem csend lett; csak hosszas várakozás után láttam elszuhanni valószínűleg a hím madarat, ügyet se vetett rám, igaz elég távol álltam a fészektől.

Sivatagi kép egy régi épületből

Ez a rövid látogatás elegendő volt arra, hogy felismerjem, bár messzelátó nem volt nálam, egyértelmű volt, hogy a vörös sahin fészket találtam meg. Nagy élmény volt. Ha 100 évvel korábban járok erre, valószínűleg ki is vettem volna a legnagyobb fiókat. A madarak viselkedése alapján az volt a gyanúm, hogy néhány napos fiókák vannak a fészekben. Erre az időpont is alkalmas volt, májusban jártam ott. Néhány képet bemutatok a csend tornyáról, melynek temetkezési célra történő használatát kb. 40 éve tiltották be.

Dr. Aradi János

Felhasznált irodalom:

Raptors of the Word (2001) Ed. J. Ferguson-Lees and David A. Christie; published: C. Helm, London

PARLAGI SASOK KÖLTÉSE

2011 nyara óta egyre gyakrabban láttam parlagi sasokat a tanyámra vezető dűlőút közelében. Különböző korosztályból változatosan jelentek meg. A téli időszakban már csak az öregkori tollruhában lévőket láttam, valószínűleg ugyanazokat a madarakat. A hím kifejezetten kicsi volt. 2012 tavaszán, a sasszinkron idején nagyon szeles idő volt. Valamit véltem látni az égen. Megálltam és pár perc alatt öt parlagi sas ereszkedett lefele irdatlan magasságból. Egy öreg tojó, két öreg hím és két fiatal tojó. A szárnyukat meg sem mozdítva lavíroztak a viharos szélben. Nem volt harc közöttük, de a leírások alapján akár nászrepülés is lehetett, amit az egyik pár bemutatott. Közben a tanyánktól 1 km-re lévő legelő túloldalán, két éve eredményesen használt ölyvfészek meglepően nőni kezdett.

Áprilisban a dűlőnk mellett a tarlón láttam a párt. Élelemátadást és párzást is megfigyelhettem. Egyik alkalommal a tojót betegnek véltem és Kardoskúton gyakran megforduló Solt Szabolcsot (a kékvércse program egyik vezetőjét) hívtam segítségül. A sast egészségesnek találtuk a távcsöves megfigyelés után. Megkértem, nézzük már meg a növekvő egerészölyv fészket. A hím sast ott találtuk a fészek mellett. Nagy izgalommal vártam a költés kezdetét, ami április közepére el is kezdődött.

Mindig úgy mentem ki a tanyánkra, hogy a sas láthasson, majd bementem a belső udvarra. 3-4 alkalommal, pár perc múlva fölém körözött a hím. Megállapíthatta, hogy veszélytelen vagyok, mert a későbbiekben már nem foglalkozott velem. Szerintem rendkívül jól álcázott leshelyemet a tojó azonnal észrevette, és ha elkezdtem távcsövezni, azonnal leszállt a fészekről. Ha a gyepen 4-500 m-re megközelítettem a fészket, és időnként odanéztem (nem távcsővel), nem foglalkozott velem. A fészek egy magas kőrisfa tetején volt, összedőlt tanya mellett. Megjegyzem, egy sastól nagyobbbat vártam volna. Nem zavarta a mezőgazdasági munka. Az sem, amikor tőle 50 m-re traktor húzta karbid ágyúval lövöldöztek, riasztva a nyulakat.

Május vége felé bújhattak ki a fiókák a tojásból. Sajnos a reggeli órákban nem lehettem kint. Valószínűleg ekkor etettek, mert máskor csak elvétve láttam őket etetés közben. Az első két hétben a tojó a fészken melengette fiókait, vagy a fészek körüli ágon ült. Később ő is egyre gyakrabban hagyta el a fészket. Sokszor a magasban keringtek, egyre feljebb és feljebb. Ha ragadozó jelent meg, mindig előkerültek valahonnan és megjelenésükkel jobb belátásra bírták a betolakodót.

A két fióka már növekvő szárnyait próbálgatta, amikor egyik éjjel egy méhész költözött alájuk 80 kaptárral. Azon az éjszakán mi történt, nem tudom, de másnap már a sasok etették a fiókáikat. Ekkor vettem csak észre a méhészt, és a kaptárait. A nemzeti parkos kollégáknak szoltam, de mivel a sast nem zavarta a méhészkedés, maradhattak a kaptárok fészkes fa alatt. Ettől kezdve sűrűn látogattam a méhészt. A fiatalok érdeklődve figyeltek minket, a legkevésbé sem zavartatták magukat. Augusztus közepe körül repültek ki. Kezdetben a fészek körül röpdöstek, leszálltak a már lekaszált gyepre is. Szárnyra kelésük

idejére a méhész már elköltözött. Az öreg madarak közben vedlettek. Valószínűleg első vedlésüket fejezték be. Szabolcs szerint még nem voltak teljesen átszíneződve. Augusztus végén egy vihar levitte a már amúgy is meggyötört fészket. A sasok átköltöztek egy 400 m-re lévő használaton kívüli istálló tetejére, illetve a mellette lévő erdőfoltba. Egyik alkalommal autóval mentünk a fészkek felé. Meg akartam mutatni a fiamnak és unokámnak a sasokat. Az egyik fiatal lent ült a legelőn a fészkes fa közelében. 300-m-re tőle megálltunk. A sas felszállt, felénk repült és 20 m-re felettünk körözni kezdett. Unokám kiszállt a kocsiból. A sast ez sem zavarta, tett még 4-5 kört, majd leszállt az istálló tetejére.

Szeptember közepe, vége felé hagyták el a területet. Legközelebb októberben kezdtem ismét látni őket. A tanyánkra vezető dűlőút mentén, egyedül álló gledicsia fán ültek a különböző korú madarak. Kezdetben az öreg komám, a hím jött, majd hol a hím, hol a tojó fióka volt mellette. Több alkalommal láttam az egész családot együtt a fán az esti órák előtt. Valószínűleg ott is éjszakáztak. Rendkívüli bizalommal viseltettek az ember iránt. A fa alatt egészen lassan el lehetett menni autóval úgy, hogy a sasok nem szálltak fel.

A fiatalokat november végén láttam utoljára a területen. A tél folyamán látott fiatal parlagiról nem tudtam megállapítani, hogy az „enyém”, vagy idegen madár.

Parlagi sas fióka a fészkekben (fotó: Somogyi Péter)

A fészkek alatt a következő táplálékmaradványokat, tollakat találtam: fácánytűk, galamb, kisragadozó emlős, különböző korosztályba tartozó nyulak, elsősorban fiatalok, és egyéb rágcsálók. Egyszer valami siklófélét is vitt a fészkekbe. Néhány ismeretlen eredetű tollat is találtam. A környéken kifejezetten jó nyúlállomány van, ez lehetett az oka a nyúlmaradványok gyakoriságának. Az öreg tojó vándorsólymom röpítését a sasok nem zavarták.

2013 kora tavaszán sokáig nem lehetett kimenni a határba a sok csapadék miatt. Március elején jutottam ki először, és a földút menti gledicsián egy nagy fészkek alapjait vettem észre. A fészkek idővel egyre nagyobbra növekedett, majd megláttam benne a fészket rendezgető parlagi sast. Ez a dűlő általában egy kifejezetten forgalmas út. Szabolccsal beszéltem. Ő is látta a fészket, de azt gondolta, hogy a parlagi abbahagyta az építését belátva, hogy az nem éppen ideális helyen van. Sokáig nem láttam a sasokat, a fészkek sem nőttek.

Április közepén a madarak ismét megjelentek, majd rövidesen kotlani kezdtek. Kezdetben, ha végigmentem autóval a fészek alatt, a madár kirepült a fészekből, de 2-3 kör után már ment is vissza. A költés közepétől már nem foglalkozott azzal, hogy ki és mi mozog a dűlőn.

Egyszer repülőgépről permetezték a fészek melletti vetést. A madarakat nem érdekelte ez sem. Egy dolog azonban lényeges volt: nem volt szabad megállni és szabad szemmel, vagy távcsővel figyelni a fészket, mert attól a madaraknak menekülhetnéjük támadt.

A fészekben 3 fióka kelt ki. A május végi, június elejei kánikulát jól túrték, pedig a fa száraz, lombtalan volt és az anyjuk sem védte őket a hőségtől. Szél és csepergő eső esetén azonnal rájuk ült, és befedte őket. A sasok bizalma irántunk, emberek iránt már ijesztő volt számomra. Az egész család a fán volt és nézték, mikor lassan elhajtunk alattuk. A fiókák most is augusztus közepe körül repültek ki a megrogyott fészekből. Gyakran lent ücsörögtek a dűlőúton. Autóval közlekedve vigyázni kellett rájuk, el ne üssük őket. Egyik alkalommal mind a három fiatal sas a fa tövében keresgélt. 2 m-re tőlük megállítottam az autót. Rám néztek, majd folytatták a kutatást. Ettől kezdve kerültem őket, hogy ne erősísem a bizalmukat az emberek iránt.

Szeptemberben a fészek leesett. A fészekanyagban többek között nagy csomó bálamadzagot, nylandarabot, egy kék vászonnadrágszár darabját találtam. A fészek alatti táplálékmaradvány a megelőzőkhöz képest bővült sirály, bíbic és pulykatollakkal. A nyúlalomány tovább erősödött. Sokszor láttam fent a magasban keringeni a sasaimat. A fiatalok élelemért koldultak a szülőknél.

Nyáron fiatal vándorsólymot kezdtem repíteni a sasok lakta területen. Nyilvánvaló volt, hogy a sólyom kissé magasabbra röpülve látta a sasfészket a fiókákkal, de nem foglalkozott velük, pedig több alkalommal a fészek közvetlen közelében üldözte a zsákmányát. Az öreg sasokat viszont mindig megtámadta a levegőben. Rövid és veszélytelen támadások voltak ezek a sólyom részéről. A sasoknál pedig mintha lett volna egy képzeletbeli határ, amelyen belül a zsákmányoló sólymomat üldözőbe vették, főleg az öregek, és elvették tőle, amit fogott.

Nagy öröm volt számomra a parlagi sasok megjelenése a környékünkön. Szerencsésnek érzem magam, hogy bepillanthattam, még ha rövid időre is, ezeknek a csodálatos madaraknak az életébe.

Isten tartsa meg őket sokáig!

Dr. Lakos István

RAGADOZÓ MADÁR MEGFIGYELÉSEK A KŐRÖSÖK TÁJÁN

A tavaszi, nyár eleji időszak a ragadozó madarak fészkelésének ideje. Ilyenkor a madarak iránt érdeklődők terveket készítenek, hogy milyen madarakat szeretnének megfigyelni. Ez alól én sem voltam kivétel. Ezúttal parlagi sasokra és kerecsensólymokra esett a választásom. Természetesen nem egyedül mentem a fészkek után kutakodni, hiszen ez szabálytalan lett volna, hanem természetvédelmi őr társaságában. A madarásztúra idejét úgy választottam meg, hogy a sólyomfiókák már éppen repülősek legyenek, de még a fészkek közelében tanyázzanak. A sasfiókák pedig már erősen tollasak legyenek. Ilyen korú fiókák esetében a szülők napközben nem fognak a fiókák közelében tanyázni, tehát a választott időpontban valószínűleg a legkevésbé fogom zavarni a madarakat.

2013. június 21-én olyan meleg volt, hogy a Meteorológiai Intézet másodfokú riasztást adott ki. Ráadásul a Nap is hétágra sütött, amit szellő sem hűsített. Árnyékban 35 fok volt! Ilyen melegben a természet „alszik”, hogy megpróbálja átvészelni a nappali hőséget. Ezért úgy döntöttünk, hogy késő délután merészkedünk ki a határba, amikor a rekkenő hőség már kicsit alábbhagy. Este hét órakor indultunk el. A Nap még javában sütött, de a meleg már némileg mérséklődött.

Fiatal kerecsensólymok

terjedelmes gallyfészkek árválkodott. Réti sasok tanyája volt. Idén két fióka nevelkedett fel benne. A madarakat nem láttam, de pár évvel ezelőtt volt szerencsém a szülőkkal találkozni. Akkoriban fészkek konkurencia eredményeként nem tudtak fészket találni és fiókat nevelni. A két madár - fészkelési időben - egymás mellett ült egy alsó ágon, láthatóan céltalanul. Mintha azon szomorkodtak volna, hogy nincs családjuk.

Az aszfaltútról letértünk balra, az egyik dűlőútra. A kiszáradt földúton haladó terepjárónk nagy port kavart maga mögött. Az út mentén akác és nyárfák sorakoztak. Két oldalt mezőgazdasági táblák húzódtak. A szántóföldek túloldalán szintén fasorok alig zöldellő lombja zárta le a látóhatárt.

Lassan haladtunk az egyenesen földúton. Időnként keresztutak traktorjárta nyomain haladtunk át, nagyokat zökkenve az ülésen. Balra, a szántó túloldalán az egyik nyárfa felső harmadában

Tovább zötykölődtünk a poros úton. Körülbelül negyed óra múlva elérkeztünk a „Tanárok földjére”. A táj hasonlatos volt az előzőkhöz, fasorokkal szegélyezett szántók húzódtak mindkét oldalon. A nyárfák egyikén nagyobb fészket vettünk észre a lombok között. Előkerült a távcső és a száz méteres távolság ellenére a 12x-es nagyítás meghozta az eredményt: két tollasodó parlagi sas fióka lapult a fészkekben. Időnként felemelték a fejüket és kitekintettek ránk, aztán ismét lefeküdtek. Tollaikon megcsillant a napfény. A szülőket nem láttuk. Valahol távol hűsölhettek a lombok között, a fiókáikkal mit sem törődve a nagy melegben.

Nem sokáig autóztunk a fákkal szegélyezett földúton, amikor az egyik fa lombjai között megpillantottuk a műfészket. Eredetileg kerecsensólymoknak lett kitéve. Vajon megérkezett a sólyompár, elfoglalták a fészket? Sikerült fiókát nevelniük? Ha igen, akkor ugyancsak repülősek lehetnek már. Ott vannak-e, vagy már tovaszálltak? Megállítottuk a terepjárót. Kiszálltunk. Távcsövemet a fészekre szegeztem. Először nem láttam semmit, csak a fa lombjai között meghúzódó ládát. Tovább figyeltem a ládát. Egyszer csak egy fej emelkedett fel két nagy barna szemmel. Kerecsen! Aztán még egy sólyomfej emelkedett ki a láda pereme fölé. Ezek szerint ketten vannak! Egy idő után az egyik felállt, majd kilépetett a fészekből - szárnyaival segítve magán - és az egyik vastag ágra telepedett. Onnan nézett le ránk. A másik is összeszedte a bátorságát, és kiugrott a fészekből. A testvére mellé tornázta magát. Egy darabig farkasszemet néztünk, majd a bátrabb madár lerepült az ágról és elhúzott a fasor felett. A másik fióka visszaugrott a fészekbe és lelapult, eltűnve a szemünk elől. Az elrepült fióka több száz méteres átmérőjű köröket írt le, onnan figyelte az autónkat. Amint száz méterre eltávolodtunk a fészektől, visszarepült a testvéréhez.

Kerecsenek a tartóoszlopon

A madarász túra az izgalmas megfigyelések miatt igencsak elhúzódott, szinte észre sem vettük az idő múlását. Az árnyékok azonban egyre hosszabbak lettek, figyelmeztetve nincs már messze az este. Elindultunk hazafelé. Másnap reggel folytatjuk!

Június 22-én a reggel már a határban talált minket, a ragadozó madarak nyomában járunk. A reggel még hűvös volt, így kellemesnek ígérkezett a túra. A Nap egyre magasabban járt, de ereje még nem volt.

Háromnegyed órás autós zötykölődés és pornyelés után balra, a távoli nyárfasorban észrevettük a kerecseneknek kitett ládafészket. A szülők két fiókát neveltek fel, de az előző napi sólymokhoz hasonlóan ők is még a fészek környékén voltak. A fészek közelében magasfeszültségű vezeték hatalmas tartóoszlopa állt. Keresztmerezítőin ültek a sólyomfiókák az anyjukkal együtt. Távcsővel figyeltük a sólyomcsaládot. Időnként a fiókák helyet változtattak az oszlopon. Velünk egyáltalán nem törődtek. Egy idő után a tojó elrúgta magát az oszlopról, és rövid lapos szárnyalás után leszállt a földre. Az okát csak gyanítani lehetett, mivel a növényzet eltakarta; valószínűleg a korábban eldugott zsákmányát kereste fel. A fiatalok továbbra is az oszlopon maradtak. Mintegy 400 m távolságra vol-

Parlagi sas fészek a nyárfasorban

tunk a madaraktól. Kiengedtünk egy ép szárnyú házi galambot, hogy lássuk, a sólymokat érdekli-e a szántók felett tovarepülő zsákmány. A galamb szélirányt véve felgyorsult és egyre magasabbra emelkedve távolodott nem csak tőlünk, hanem a tartóoszlopon tanyázó sólymoktól is. A két sólyom amint megpillantotta a tovatűnő galambot, azonnal elrúgták magukat az oszlopról, és üldözőbe vették. A sólymok és a galamb közötti több száz méteres távolság gyorsan fogyott, majd az ügyesebbik utolérte a galambot, megmarkolta és leszállt vele a földre. Az őt kísérő másik sólyom hamar utolérte a galambot vivő testvérét és ő is leszállt a zsákmány közelébe a földre. A magas növényzet sajnos eltakarta a madarakat, így a távcső ellenére se tudtam

további megfigyeléseket tenni, hogyan osztoznak a sólymok a galambon.

Tovább haladtunk. Az előbbi kerecsensólyom fészektől látótávolságban lévő táblahatároló nyárfasor egy újabb parlagi sas fészket rejtett, benne fiókákkal.

9.20 körül értünk el egy fás pusztára. Az úttól balra, a fák magasságában darázsölyv szárnyalt az erdő felé, nyomában egy barna rétihéjával. Az erdő felett kikerültek a távcső látómezejéből. A közel azonos méretű madarak között valószínűleg komoly konfliktus nem alakulhatott ki.

A Vésztőre vezető út mellett, a buszmegálló közelében lévő fiatal fenyves karvaly fészket rejtett magába.

Ismét bevetettük magunkat a szántók, fasorok közé, poros földutakon haladtunk tovább. A szántó túloldalán hatalmas nyárfák alkottak fasort. Közöttük az egyik száradó félben volt, rajta mással össze nem téveszthető méretű sásfészekkel. Érdekes módon a fészek itt elszáradt fán volt, benne három, erősen tollasodó fiókával. A madarak a fészekben lapultak, csak a hátuk és a fejük látszott ki belőle. Tűzött a Nap rájuk. Miután árnyékban kb. 37 C fok volt, így csak jósolni lehetett, hogy a napon legalább 10-15 C fokkal melegebb lehetett. Szinte megmagyarázhatatlan, hogyan bírták ki ezt a meleget.

A földút kanyargott tovább, mi meg vele együtt meandereztünk az autónkkal. Elérkezünk egy anyagnyerőhely gödréhez. A benne kialakult tó függőleges partfalában gyurgyalagok fészkeltek. A madarak egy közeli fa száraz ágain üldögéltek.

Porladó emberi csontok a bolygatott kunhalmon

Utunkat folytatva egy kunhalomhoz (szakmai nevén kurgánhoz) értünk. Megdöbbentő és egyben szomorú látvány fogadott a földút mentén lévő, elgazosodott szántóból kiemelkedő kunhalmon. A halom keleti lábát felszántották. Az ekevas emberi csontokat forgatott ki a földből. A csontok látogatásunkkor is ott fehérlettek, porladtak szanaszét szóródva a kunhalom rézsűjén. A

kunhalmok természetvédelmi oltalom alatt állnak, ezért nem lett volna szabad felszántani. Az eltemetett halottak pedig megérdemelték volna a tisztelettel és kegyelettel való bánásmódot az élőktől! A kunhalom tetején valaha kápolna is állott, alapfalainak maradványait sikerült felfedezni.

Utunk során megfigyeltem, hogy több kisebb erdőfoltban kabasólymok keresték a fészkelőhelyet, időnként civakodva a dolmányos varjakkal és más odatévedt ragadozó madárral. Időnként vörös vércsék tűntek fel a határban, „szítálva” keresték a táplálékot jelentő pockokat, rovarokat, gyíkokat.

Közönséges madárnak számít ezen a tájon a barna rétihéja. Legalább tucatnyival sikerült találkozni, amint „imbolyogva” repültek a gyepek, nádasok felett zsákmányra lesve.

Összegezve a térségben költő ragadozó madarakat, a természetvédelmi őrök megfigyelései szerint parlagi sasból 11 pár, réti sasból 3 pár, kerecsensólyomból 5 pár rendszeres fészkelő. A parlagi sasok főként mezei nyulakat zsákmányolnak, míg a kerecsensólymok a galambokat részesítik előnybe. Ez utóbbit látszik igazolni a saját megfigyelésem is; az egyik kerecsen fészek alatt galambmaradványokat és tollakat találtam.

Kérdésekre, hogy áll a héjaállomány a területen, azt a megnyugtató választ kaptam, hogy nem csökkenést, hanem inkább enyhe emelkedést mutatnak a fészkelő párok száma.

Lassanként a Nap is delelőre hágott és a tájra megint rátelepedett a nyári rekkenő hőség. A madarak is elbújtak a forróság elől, lombok között várva az enyhítő alkonyt. Mi is befejeztük a madarász túrát és nagy porfelhőt kavarva hazafelé vettük az irányt

Duhay Gábor

TATAI „VADLÚDSOKADALOM”

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MMTE) 2012. november 23-24-én tartotta a már hagyományossá vált madártani programját, a „Tatai Vadlúdsokadalom” rendezvényét.

A tatai Öregtó a vándorló vízimadaraknak, főként a ludaknak kedvelt pihenőhelye, úgynevezett Ramsari terület. A rendezvény igen látogatott, sokan felkeresik távcsövekkel, spektívekkel felszerelve, hogy a tómederben tömegesen tanyázó vadmadarokat tanulmányozzák.

A nagyszabású program vonzza a természetvédőket, a madarászokat, egyesületi résztvevőket, sokan saját bemutató sátraikkal vesznek részt a programon.

Az MMTE színesítve a természet által nyújtott élményeket, nagy rendezvénysátrat állított fel, ahol szakmai előadásokkal szórakoztatta, tanította az érdeklődőket a madarokról, a természetről, a természetvédelemről. A meghívott előadók power point előadások keretében mutatták be madárfajokat, a természetet, egyesületi tevékenységet, de más témában is elhangzottak előadások. Például nagyon érdekes volt az, amelyik a bükki kaptárkövekről szólt, keletkezésük módjukról, idejükéről és a kialakításuk indokairól szóló elméletekről.

Madármegfigyelők a tó partján

Az MMTE felkérésére előadást tarthattam a magyar solymászat történetéről, 11 órai kezdettel, mintegy 40 percben. Ebben a történelmi események mellett a jelenkor solymászatáról bővebben szoltam, kiemelve benne a ragadozó madarak vadászmadárrá betanítását. Ezzel az előadás második fele, mintegy magyarázata, bevezetése volt az utána kezdődő solymászbemutatónak, hogy a résztvevők már „tudatosan” nézhessék végig a solymászok és madaraik produkcióit.

Uhu a levegőben

A solymászbemutató 13 óra körül kezdődött, Gasztonyi Dániel és felesége közreműködésével. A tóparton, a közönség által félkörívben kialakított „porondon” röptették meg a madaraikat. Harris ölyvek repültek a közönség felett a fákra, majd vissza a solymászok öklére. A lugger sólyom süvítve repült el a nézők feje felett méternyire, hogy visszafordulva a tollbábúra vághasson. A solymász elhúzta előle a bábút, így a sólyom azt ott-hagyva felkanyarodott a magasba

és eltűnt a fák koronája felett. Többen összesúgtak: „Na ezt most láttuk utoljára!” Egyszer csak a távolban az égen megjelent egy fekete pont, amely egyre nagyobb lett, ahogy sebesebben közeledett. Kiderült, hogy a sólymocska került elő és ismét a tollbábúra vágott, ezúttal eredményesen. A solymász hagyta, hogy megfogja a csalit és rajta a jutalomfalatját elfogyaszthassa. A legnagyobb sikert a kis baglyok aratták, amint tétován totyogtak a földön a solymászok között, „Ugyan kinek a kezére repüljek a jutalomfalatért” gondolatok cikázhattak a fejcskékben, miközben jobbra-balra nézegettek nagy szemekkel. Végül az egyik Gasztonyi Dániel feleségéhez szaladt és felugrott a kezére, nagy taps kíséretében.

A bemutató nagy sikert aratott, gördülékeny volt és a kihangsúlyozott előadás nem csak a solymászatról, hanem a ragadozómadár-védelemről is szolt. A madarakat később közelről is meg lehetett nézni, fényképezni és kérdéseket feltenni a solymászoknak.

Lugger sólyom repítés után

A vadlúd megfigyelésnek a naplemente, a sötétség közeledte vetett véget, hogy másnap ismét folytatódhasson.

Harris ölyv

A programon fiatalok, idősek, madarászok és természetkedvelők, vagy éppen turisták egyaránt nagy számban vettek részt. Közöttük voltak olyanok, akik értettek a madarakhoz és olyanok is, akik csak nézegetni jöttek őket.

Utóbbiakkal kapcsolatban eszembe jut egy párbeszéd, amit a tótól hazafelé bandukolva hallottam a sötétedő erdőben. Az ösvényen két korosabb hölgy jött velem szembe turista felszerelésben, turistabottal, zöld ruhában, kalapban, bakancsban és távcsővel a nyakukban, amint az két igazi madarászhoz illik, ha terepre mennek. Elismeréssel tekinttem a „madarász nagymamákra”, hogy a rövidesen bekövetkező sötétség ellenére, ilyen rövid időre is kimennek a tóhoz ludakat megfigyelni.

Amint a közelembbe értek, hallottam, hogy beszélgetnek: „Hallod ezt az erős madárhangot?” Kérdezte az egyik. Mire a másik: „Igen, most húznak el felettünk a lúdcsapatok, mennek a tóra!” Majd sietve továbbhaladtak és rövidesen elnyelte őket az erdő sötétje. Felnéztem az ég felé. A fák koronájában vetési varjak serege kereste az alvóhelyét, nagy kárógással!

Duhay Gábor

A SOLYMÁSZAT
TÖRTÉNETE

MAGYAR TÖRTÉNELMI RAGADOZÓ MADÁRNEVEK

A magyar nyelv fejlődése évezredek távlatokba nyúlik, és ma sem fejeződött be. Azon lehet vitatkozni, hogy a napi spontán „nyelvújítás” mennyire romboló hatású, vagy éppen hasznos, de a folyamatos változás vitathatatlan.

Nem kivétel ez alól a biológia területe, ezen belül is a madárnevek változása sem. Miniket, solymászokat ugyancsak érint a jelenség, hiszen az átlagemberhez képest sokszoros gyakorisággal használjuk, elsősorban a ragadozó madarak neveit, azon belül a solymászmadarakét. A solymászati kultúrához, a solymász műveltséghez tartozik tehát, hogy ilyen kérdésekkel is foglalkozzunk.

A régi ragadozó madárnevek részben tevékenységre utaló jelzők, részben idegen (szláv) eredetűek, részben pedig hangutánzó, vagy szitokszóra (elriasztásra) utaló elemeket tartalmaznak. Vannak egyértelműen átfedések, félreértések is (pl. a vörös kánya tyúkhordó tevékenysége, amely nyilvánvalóan a héjával téveszti össze). Vannak olyan fogalmak, amelyek az idők múltával feledésbe merültek, kivesztek a szókincsünkből (pl.: pühók, herjók, mál, stb.).

Mindezek mellett az évszázadok alatt kialakult neveket vizsgálva szembevetendő a magyar nyelv hihetetlen változatossága, színgazdasága, kifejező ereje, és fantáziája.

Fél évszázados solymász tevékenységem alatt, mind a mai napig személyesen is tapasztalom a ragadozó madarak neveinek különböző népi (és a hivatalos nomenklatúrában is időről - időre módosuló) változatait. Ilyen a Dunántúlon napjainkban is elterjedt „kánya” elnevezés, amely nem kötődik az általunk ismert ragadozóhoz (barna kánya, *Milvus migrans*), hanem kizárólag a vetési varjút értik alatta. Gyerek és fiatal koromban a kis sólymot (*Falco columbarius*) hívták törpesólyomnak, törpének, a héját galambász héjának. A hatvanas évek Mátra vidéki falvaiban, akár magyar, akár tót lakosúak voltak, elterjedt a héja „nagy ülü”, a karvaly „kis ülü” és a vándorsólyom „söbös ülü”-ként való elnevezése, talán még ma is így van. (Az csak mellékes adalék, hogy a ragadozó madarak fészkeit rendszeresen fosztogatták, akármelyik fajról volt szó, és az anyányi fiókákat szárnyas húsként készítették el és fogyasztották. Ez a cigány lakosság körében ma sem ritka...)

A fennmaradt írásbeli adatok közül néhány ismert szerző gyűjtését ismertetem, illetve a több száz éve élt Rákóczi László naplójából idézek. Az ifjú főúrnak a korabeli (XVII. sz.) Magyarország viszonyainak megfelelően szüntelen utazással, harccal telt az élete, hogy végül hősi halált haljon a török elleni küzdelemben. A harcok szüneteit főként vadászattal, solymászattal töltötte, amelyek naplójában jegyzett fel, s amelyek értékes adalékokkal szolgálják a kultúránkat. Ebből érdemes néhány sort idézni, mert hiteles dokumentumai a korabeli magyar solymászatnak, a vadászmadarak elnevezésének.

1654. augusztus 28. „...mentem ki paripán mulatni az mezőre, fogattam madárral fogoly-
darat, No.2., fürjet 3...”

1655. augusztus 17. „...ebéd után fogattam fürjet, No.8.”

1655. augusztus 31. „...hoztak fürjet az inasok, hálóval és karvallyal No.15...”

1655. szeptember 5. „...küldött egy karvalymadarat Pethő Zsigmond uram...”

1655. szeptember 17. „...fogattak madárral fürjet No.20.”

A napló bejegyzéseit vizsgálva szembetűnő, hogy a solymászat kifejezést sehol sem használja, helyette a „madarászat” és a „fogattam” kifejezések ismétlődnek, míg az alkal-
mazott madár megnevezése mai értelemben is pontos, a karvalyról van szó. Ezt a zsák-
mány pontos megnevezése (fürj) is megerősíti. Ugyanakkor a zsákmánylista nagysága
(15, 20) azt mutatja, hogy ennek egy részét hálóval fogták, mint arra a napló itt nem
idézett része egyértelműen utal. Az alig száz évvel korábban élt Balassi Bálint végvári vitéz
és költő egyértelműen sólymokról beszél több művében, tehát az elnevezés itt is helytálló.
(„...Midőn, mint jó sólymok, mezőn széllal járnak...”)

Herman Ottó, akit az utolsó magyar polihisztorként emlegetnek, ismert művében (A
madarak hasznáról és káráról) megadja az aktuális madárnevet, az általa ismert népi vál-
tozatokat, és a tudományos (latin) nevet. Ez utóbbival nem foglalkozunk, mert nem tarto-
zik szorosan a témához.

Ugyancsak (néhány kivétellel) mellőzöm a keselyűk és a baglyok felsorolását, mert
solymászati szempontból kevésbé érdekesek (bár a bemutatókon rendre megjelennek...)

Herman kutatásai igen széleskörűek, kiterjednek a pásztorkodás, a néprajz, a halászat
és a népi életmód területére is, ezért igen értékesek. Adatgyűjtő útjain nemcsak az éppen
vizsgálandó területtel foglalkozott, hanem kitért a kapcsolt információkra, így a madár-
nevek Kárpát-medencei, területenként, régióként eltérő használatára is. Ezzel jóval több
információhoz jutott, mintha csak egy kutatási területet érintett volna, felismerte a szoro-
sabb és tágabb összefüggéseket, így munkássága átfogónak tekinthető.

A madárneveket az eredeti helyesíráshoz hűen írom le, számbavételüknél a mai hivata-
los magyar névhez (vastagon szedett) csatolom a korabeli elnevezéseket, olyan sorrend-
ben, ahogy a tudós tette.

A sorrend: mai hivatalos név (vastagon szedve), a Herman Ottó által rögzített korabeli
hivatalos név (vastagon szedve), majd az ismert népies nevek.

1. **barátkeselyű** - Herman: **barát-keselyű**, barna keselyű, csuklyás keselyű
2. **szirti sas** - Herman: **szirti sas**, kőszáli sas, arany sas, aranyfejű sas
3. **vörös kánya** - Herman: **kánya**, vörös kánya, fecskefarkú kánya, villásfarkú kánya,
kurhejjá, hejő, tikhordó kánya, saskánya
4. **egerészölyv** - Herman: **ölyv**, egerésző, egerésző ölyv

5. **karvaly** - Herman: **karvaly**, kis karvaly, verbésző karvaly, verebésző, karoly, karuj madár
6. **kabasólyom** - Herman: **kaba**, herjóka, fekete vércse, bajuszos vércse
7. **vörös vércse** - Herman: **vércse**, vörös vércse, szélverő, széltapogató, nyerítő
8. **barna réti héja** - Herman: **régi héja**, barna réti héja, nádi ölyv, nádi sas, tavi kánya
9. **gyöngybagoly** - Herman: **gyöngybagoly**, gyöngyös bagoly, lángbagoly
10. **kuvik** - Herman: **kuvik**, csuvik, halálbagoly
11. **régi fülesbagoly** - Herman: **régi bagoly**, régi málonfekvő, nádi szarvasbagoly, nádi fülesbagoly, mocsárbagoly, mezei bagoly

A ragadozó madarak alaposabb kortárs kutatása Lakatos Károly nevéhez fűződik. A „Magyarország orvmadárfaunája” című átfogó műve mélyebb, tudományos igényességgel ismerteti a hazai ragadozó madarakat. Érdekes, hogy az 1910-ben, tehát Herman munkáját alig 9 évvel követő könyvében milyen nagy eltéréseket találunk az előző szerzőhöz képest. Ezúttal is csak azokat a madárneveket ismertetem, amelyek solymászati szempontból fontosabbak, illetve más okból érdekesebbek. Lakatos, saját bevallása szerint mintegy 40 évnnyi kutatómunka eredményét összegzi, amely – tekintve, hogy kizárólag ezzel foglalkozott, mindenképp jóval alaposabb Herman Ottónénál. Személyesen járta be a történelmi Magyarország tájait, de háromszor végig csónakázta a Dunát a delta vidékig, és kutatott a Kaukázus hegyei között is. Munkáját olyan kiváló, mára jórészt elfelejtett ornitológusok kísérték, mint gróf Sztáray István, Tóth Vilmos, és a nagyhírű orosz Bogdanow.

Már az összefoglaló elnevezés – „orvmadár”, amely a címben jelenik meg, elgondolkodtató, hiszen egyértelműen olyan fogalomra utal, amely a humán tevékenységben egyértelműen pejoratív, alattomosagra, bűnöző tevékenységre utal (orvadász, orvhálasz, orgyilkos, stb.) Ez azt a korabeli általános felfogást jelzi, hogy a ragadozó madarakat egyértelműen káros, irtandó csoportnak tartották, bár sok tekintetben elismerték képességeiket. Sőt, a történelemben, művészetben, költészetben kifejezetten pozitív tulajdonságok hordozói. (pl. Turul legenda, Petőfi szabadság hasonlata: „Börtönéből szabadult sas lelkem, ha a puszták végtelenjét látom...”, stb.)

Lakatos Károly műve bevezetőjében rámutat a nevek körüli általános zavarra, átfeledésekre, tévedésekre. Munkája a szakmai terminológiát követi, felépítése tudományos igényű, szakszerűen szerkesztett, mindenképp jelentősen hozzájárult a magyar ornitológia fejlődéséhez. Nekünk, solymászoknak pedig érdekes szakmai, kultúrtörténeti adatokkal szolgál.

A ragadozó madarak neveinek sorrendje: mai hivatalos név (vastagon szedve), a Lakatos Károly által rögzített hivatalos név (vastagon szedve)

1. **kékes rétihéja** - Lakatos: **fehér kaba**
2. **barna rétihéja** - Lakatos: **sárgafejű kaba**
3. **hamvas rétihéja** - Lakatos: **hamvas kaba**
4. **kígyászölyv** - Lakatos: **bagolyszemű pühők**
5. **halászsas** - Lakatos: **könyökös halvágó**
6. **vörös kánya** - Lakatos: **fehérfejű hejjő**
7. **barna kánya** - Lakatos: **szürkefejű hejjő**
8. **darázsölyv** - Lakatos: **európai pöszér**
9. **szirti sas** - Lakatos: **kőszáli sas**
10. **kis békászó sas** - Lakatos: **kis berkisas**
11. **egerészölyv** - Lakatos: **parlagi kánya**
12. **gatyászölyv** - Lakatos: **gatyás kánya**
13. **héja** - Lakatos: **nagy karalyka**
14. **karvaly** - Lakatos: **kis karalyka**
15. **vándorsólyom** - Lakatos: **galambász sólyom**
16. **kerecsensólyom** - Lakatos: **kelecsen sólyom**
17. **kabasólyom** - Lakatos: **fecskefogó sólyom**

A fenti összeállítás azt jelzi, hogy a ragadozó madarak neveinek változása, ennek solymászati része alig kutatott terület, amelyben érdemes elmélyülni, hogy egyre több adatot ismerjünk meg a magyar kultúra ezen területéről.

Győrffy-Villám András

Felhasznált szakirodalom és egyéb forrás:

- Rákóczi László naplója (Budapest, 1990. Magvető Kiadó)
- Herman O.: A madarak hasznáról és káráról (Budapest, 1901. a M.Kir.Földmivvelésügyi Minister Kiadványa)
- Lakatos K.: Magyarország orvadarfaunája (Szeged, 1910. Engel Lajos kiadása)
- Kálló Ferenc közlései

EGY KELETI TÁL VADÁSZMADARAS LOVAS ÁBRÁZOLÁSSAL ÉS A LOVAS SOLYMÁSZAT KORAI MAGYAR HÁTTERÉNEK KÉRDÉSE

A következő írás szerzője - Langó Péter - a Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézetének Táalentum díjas munkatársa. Ő a honfoglalás kori magyar, valamint az ókori solymászati emlékekről a mai ismeretekre támaszkodó régészeti leletekre alapozva fejt ki álláspontját. Szakítva az eddigi elméleteket átszövő romantikus elképzelésekkel.

Véleménye több ponton eltér a solymászat elterjedésével kapcsolatos eddigi elméletektől. Reméljük, hogy elképzeléseinknek megfelelően sok - eddig solymászat történeti írásokban nem publikált - régészeti emlék összegyűjtésével, publikálásával gazdagodni fog a tudományosan is megalapozott solymászat történeti ismeretünk.

Természetesen solymászati szakmai ismereteinkkel ütköztetni, kiegészíteni fogjuk a régészeti kutatások eredményeit.

A régészekkel az együttműködést - már a kormányváltás előtt - a KvVM elvi támogatásával és az MTA hozzájárulásával kezdtük el, azonban a megváltozott finanszírozási, szervezeti, személyi változások miatt ez a kezdeményezésünk elakadt. Azon dolgozunk, hogy ez a munka tovább folytatódjon és a szellemi kulturális világörökség címet elnyerő magyar solymászathoz méltó kutatási eredmények szülessenek. (Bogyai Frigyes)

Vadat űzni feljövének
Hős fiai szép Enéhnek:
Hunor s Magyar, két dalia,
Két egytestvér, Ménrót fia.

Ötven-ötven jó leventét
Kiszemeltek, hogy követnék;
Mint valamely véres hadra,
Fegyverkeztek könnyű vadra

Szól a rege Buda vadászatán, ahol a hun nagykirály a gazdag zsákmányt ünnepli. Etele az uralkodó testvére:

Maga is bátyjával paripára mozdul,
Solymászni fehérnép velük együtt buzdul.

Megharsan a völgyben hajtók riadása,
Nincs földön, égen sincs, vadnak maradása,
Földön veri gyors nyíl, veri égen sólyom;
Szárnya, sebes lába nehezül, mint ólom.

Arany János elbeszélő költeménye, a Buda halála máig az egyik legismertebb 19. századi lírai alkotás, amely szépségével megérintve olvasóit teremtett mítoszt a mítoszból. A nemzet költője által írt műeposzban – amint azt Domokos Péter összefoglaló munkájában megjegyzi – „a legigényesebb s legsikeresebb feldolgozásban, amit a magyar tudomány és irodalom Anonymustól a múlt század közepéig a magyar őstörténetről felhalmozott”. Arany – hasonlóan legtöbb kortársához – elutasította a magyarok származásáról akkor már tudományos körökben is igazolt finnugor elméletet és Vámbéry Ármin pártjára állt, aki a magyarság „rokonságát” a török népek közt vélte megtalálni. A kor költőfejedelme a 19. századi romantikus nemzeteszmény által kialakított elképzeléséből merítve a magyar honfoglalókat szilaj, rettenthetetlen lovasoknak festette le, akiknek az egyik kedvelt – a harci szellemet és tudást ébren tartó – foglalatosságuk a vadászat volt.

A „hún-rokon” elődökről kialakított költői kép később hatással volt a köztudatra és tovább formálta a honfoglaló eleinkről formálódó képet. Ebben az időszakban az egyre

1. Az utemilszki tál
(Marschak 1986 nyomán)

jelentősebb tudományos apparátust felhalmozó régészeti az irodalmi és történelmi számvetésekhez hasonlóan szintén áttekintette mindazt, amit a honfoglaló és kalandozó eleinkről tudott. A megjelent összefoglalások nem csak feldolgozták az addig ismert régészeti emlékanyagot, hanem a kor szemlélete alapján igyekeztek mind teljesebb képet nyújtani az ezer évvel korábban a Kárpát-medencébe érkező magyarok társadalmáról, szokásairól, anyagi kultúrájáról. Ekkoriban került elő Oroszország egy kis falujában, Utemilskben, az az

ezüsttál, amelynek tükrében egy vadászmadarat tartó lovas alakja látható.

Később, a 20. század első felében a magyar régészek – a számtalan vélt analógia hatására – kiemelkedő szerepet tulajdonítottak mind a „szászánida” (perzsa) ötvösművészet alkotásainak, mind az azt követő („poszt-szászánida”) időszak fémműves emlékeinek. A

2. A szalehardi Semanovszkij
Múzeumban őrzött lovas
solymászt ábrázoló tál
(Fedorova 1996 nyomán)

korszak egyik meghatározó kutatója László Gyula az egyik korai munkájában – melyben a steppei eredetűnek vélt lószerszámzat fejlődésével foglalkozott – kitért az általa magyarnak vélt keleti emlékek ismertetésére. A fiatalon nevéssé vált kutató úgy vélte, hogy a mai Udmurtiában, Utemilsk faluban talált ezüsttálat egy etelközi magyar mester készítette. Később számos további, a cári Oroszországban (így a Muzsi lelőhelyen, a permi Malceva és Kudaszevo, valamint Szoszva faluban és a szintén udmurtiai Ukanban) talált ezüsttálat is magyar készítménynek tartott.

László Gyula elképzelését az utemilszki tál korai magyar voltáról, idővel más kutatók is osztották, így több neves külföldi szakember is elfogadta e tárgyak magyar eredete mellett felhozott érveket és kiterjesztették más régiségekre is, egyre több hasonló emléket sorolva a korai magyar emlékek közé (2. kép).

Az első magyarokhoz kötött tál, a már említett először 1892-ben közölt utemilszki darab volt, amely ma a szentpétervári Ermitázs gyűjteményében található. A töredezett tál tükrének korongjában egy lovas solymász alakját domborította ki a hajdani mester. A fiatal, bajusz és szakáll nélküli lovas jobb kezével lova gyeplőjét fogja, míg baljában madarát tartja. A lovas fején sapka körvonala látható. A lovason valószínűleg kaftán van, amely a térdéig ér, lábát egy hegyes orrú csizma fedi. A jobb oldalán díszes tegez függ, míg a ló farhámját három levél alakú csüngő, a kantáratot egy rozettás szíjelosztó díszíti. A lovas egy kerek talpallójú kengyelben nyugtatja lábát. A ló kantárját egy kisebb emberi alak tartja a jobb kezével, miközben az alak bal lába a ló lépésre emelkedő elülső bal lábához simul. A talajt lendületes vonásokkal megrajzolt palmetták jelzik. (1. kép)

A neves régészprofesszort véleménye kialakításában a tárgy magyar eredete mellett meghatározó szempont volt a tál témája. A vadászatra induló solymász ábrázolását egy a steppei hagyományokból és művészetből levezethető elemnek tartotta, míg a lovas vezető ember képrészletet az antikvitás nyomán a steppén is megjelenő „győztes hadvezér” képtípushoz kapcsolta. Ez utóbbi esetében a különbség az antik előképektől annyiban tért el, hogy a ló előtt álló győzelmi istennő helyett itt egy férfi fogja a ló kantárszárát.

A solymászatot a későbbi, Kárpát-medencei analógiák alapján a honfoglaló magyarok „elsőrendű kedvtelésének” tartotta és úgy vélte, hogy a kelet-európai területeken a magyarok kedveltették meg a környező népekkel a vadászat e fajtáját.

Elképzelését, a tárgy magyar eredetéről számos további érveléssel is igyekezett alátámasztani. Ezek alapján a lovas öltözet (a fején lévő sapka, a csizma és a tegez díszítése), a lószerszámzat kialakítása, valamint a ló sörényének és farkának befonása egyaránt a magyar eredet mellett szóló érvek lennének.

Az utemilszki tál magyar eredete, s a fentebb felsorolt további négy tálnak a korai magyarsággal való kapcsolata ma már nem tűnik ennyire egyértelműnek. A magyar eredet szempontjából felhozott érveket nem fogadja el a kutatás, mert az újabb emlékek tükrében és a modern történeti kritika vizsgálata során kiderült, hogy a tálon megfigyelt viselettörténeti megfigyelések elsősorban nem (vagy nem csak) a korai magyarságra lehettek jellemzőek. A neves professzor ezzel kapcsolatban kialakított véleménye így ma már nem támasztja alá a magyar eredetet. Jelen munka ezek közül most csak a tál témájára és az azzal kapcsolatos történeti és kultúrtörténeti elképzelésekre tér ki, melyek fényében talán jobban értelmezhetővé válik a vadászmadarak használatának kora középkori háttere.

A lovas solymászat megjelenése Európában László Gyula felvetése szerint a magyarokhoz kötődik. Az elképzelés háttere az Arany János költészetében is megjelenő romantikus feltételezésből ered, ami szerint a vadászat e formája steppei eredetű volt.

Számos adat szól azonban arról, hogy vadászmadarakat már ezt megelőzően is használtak különböző népek és csoportok. A legkorábbi források közé tartozik Hérodotosz munkája, aki történeti munkájában a szkítákon túl lakó népek közt említett jürkák kapcsán szól a

vadászmadarak alkalmazásáról. Volt olyan magyar kutató, aki a magyarok őseinek tartotta ezt a népcsoportot, még a forráshelyet az osztják medveénekek lovas vadász alakjával vélte összekapcsolhatónak. Ennek a magyaráztatnak azonban számos nyelvészeti, valamint forráskritikai nehézsége van, így a filológusok és a klasszikus történeti szövegek kutatói nem is fogadták el azt. A görög munkában említett nép és magyarok kapcsolata azonban nem igazolható a történeti forráskritika oldaláról, Hérodotosz leírása ugyanis nem tartalmaz egyetlen olyan elemet sem, amely alkalmas lenne arra, hogy annak segítségével az egykori jürkákat bármely későbbi – történeti forrásokban szereplő – magyarok elődeiként számon tartott csoporttal összekapcsoljuk. A forráshelyen szereplő név – mint önelnevezés, vagy mint más népek által egy adott csoportra használt elnevezés – más forrásból nem ismert és a korai magyar hagyományban sem maradt fenn. A jürkák és egy feltételezett – de nem bizonyított – proto-magyar csoport összekapcsolása nem tekinthető olyan történeti hipotézisnek, amellyel a kutatásnak számolni kellene. A forrás tanúsága azonban arra enged következtetni, hogy egyáltalán nem volt ismeretlen a vadászmadarak alkalmazása a Kr. e. 5. századi Eurázsia területén.

A történeti és a régészeti kutatás eredményei alapján ma már általánosan elfogadott tény, hogy a vadászmadarak alkalmazása a korai időkre vezethető vissza. Az ókori Egyiptom forrásaiban már találkozunk a vadászat e formájában, míg az újabb állatcsontleletek arra engednek következtetni, hogy a Közel-Keleten már az egyiptomi emlékek előtti időszakban is tartottak vadászmadarakat. Az asszír, majd a perzsa magas kultúrák reprezentatív alkotásain is feltűnnek a vadászmadarak. A görög Ktesziasz leírása szerint a vadászművészet ezen formája elterjedt Indiában, míg Hérodotosz a fentebb említett jürkák kapcsán írja le a vadászat ezen formáját. Arisztotelész is értekezik a vadászmadarokról természetudományos munkájában. A Római Birodalom időszakában is népszerű volt a vadászmadarak alkalmazása, amiről szintén van írásos adat a neves császárkori auctor Plinius munkájában. A szép ló, a gyors vadászkutya mellett a vadászmadár (*speciosus accipiter*) is elengedhetetlen része volt egy 4. századi római arisztokrata ifjú számára, hogy kedvenc sportját úzhesse, amint arról Pellai Paulinus beszámolt.

A vadászmadarak tartása nem volt ismeretlen a limesen kívül eső területeken sem, a keltáknál való jelenlétük ugyan még kérdéses, de a kutatók egybehangzóan feltételezik, hogy a germánok már a korai időktől gyakorolták a vadászat e formáját is. A Római Birodalom nyugati felének átalakulását követően a létrejött új barbár királyságok előkelői számára is kedvelt sport maradt a vadászat, amit – hasonlóan számos más kulturális elemhez – átvettek a rómaiaktól. A vadászmadarak általános alkalmazására utal, hogy a száli frankok törvényeiben arról is született rendelkezés, hogy mekkora büntetéssel tartozik aki madarával kárt okoz.

A vadászmadarak alkalmazása tehát már jóval a magyarság előtt ismert volt Európában, így a vadászat e formája nem köthető a magyarokhoz, s nincs arra hiteles történeti bizonyítékunk, hogy az a Mediterrán kultúrák által kevésbé ismeret keleti népektől terjedt

volna el. A források tanúsága szerint, vadászmadarakat már az ősidők óta alkalmaztak mind Európában, mind Ázsiában. Az origo helye és ideje – mint annyi más esetben – e tekintetben is ismeretlen, régészeti, képi és írásos források csak korlátozott számban segítek ennek a kérdésnek a megválaszolását. Annyi bizonyos, a madarak befogása és vadászatra való alkalmazásának egyik első állomása a levantei partvidék lehetett, ez azonban nem zárja ki, hogy más területeken ettől függetlenül alakult ki a vadászmadarak tartása.

3. A Karthago mellett lévő Borj Jedidben lévő mozaik vadászábrázolása a Kr. u. 5. századból
(Reallexikon der Germanischen Altertumskunde 1976. alapján)

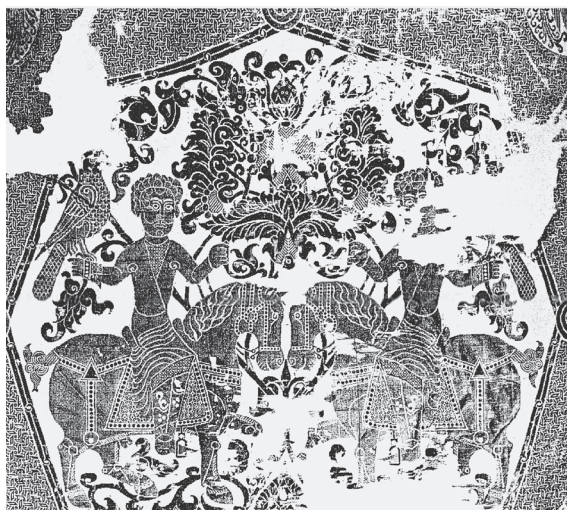
4. Az argosi villában talált mozaik-részlet a vadászat kezdetéről
(Reallexikon der Germanischen Altertumskunde 1976. alapján)

5. Az argosi villában talált mozaik-részlet: a vízimadarakra való vadászat
(Reallexikon der Germanischen Altertumskunde 1976. alapján)

A vadászmadarakkal való vadászat képi ábrázolására is vannak már adatok az egyiptomi időszaktól kezdve. A vadászati jelenetek a közel-keleti birodalmak ikonográfiájában már elsősorban az uralkodó nagyságának bemutatására szolgált. A vadászat és a vadászjelenetek ábrázolása a római képzőművészetben is gyakori volt. A Birodalom gazdag előkelői, uralkodói gyakorta díszítették villáik, palotáik padlóit ilyen jeleneteket ábrázoló mozaikkal. Egy 5. századi karthágói mozaikon már a lovas solymászatot is ábrázolták (3. kép), míg egy argosi villában talált mozaikon a vadászat különböző mozzanatait alakították ki (a madarak kivitele, majd a madár által elfogott vad begyűjtése) (4-5. kép). A karthágói ábrázolás – Pellai Paulinus visszaemlékezése mellett – egyértelműen utal arra, hogy a késő római időkben ismerték s gyakorolták a lovas vadászmadaras vadászatot a Római Birodalom területén.

A karthágói, az argosi és a kora bizánci időszak eddig ismertetett képi emlékei azonban más ikonográfiai struktúrát képviselnek mint a dolgozatunk kiindulópontjaként ismertetett utemilszki tál. Ezekon a korai emlékeken a lovas nem tartja a kezében, vagy ha a kezén ül az állat, akkor a vadász nem ül lovon; ezzel szemben az utemilszki tálon ábrázolt jelenet középpontja maga

6. Egy bizánci textiltöredék lovas solymász részlete
(Wilkinson 1986 nyomán)

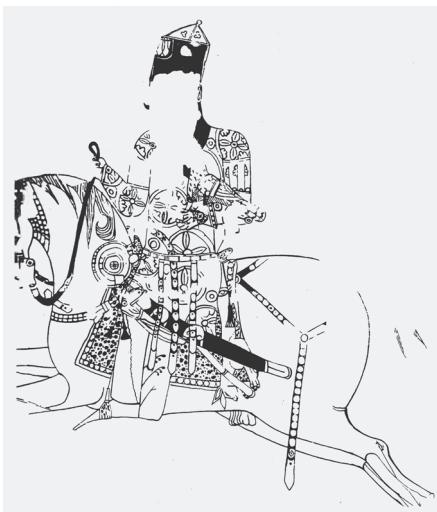
7. Viking fargványrészlet a 9. század első feléből
(Wikinger, Waräger, Normannen. Die Skandinavier und Europa 800-1200. nyomán)

8. Ezüst díszkorong: Staré Město 15. sír
(Europas Mitte um 1000. Katalog. nyomán)

a vadász látható, ahogy lován ülve valamelyik kezében tartja a madarát. Felmerül ezek után annak a lehetősége, hogy ugyan a lovas vadászat nem „magyar találmány”, azonban a képtípus még lehet magyar jellegzetesség. A feltételezést valószínűsítheti még egy orosz kutató is, aki az utemilszki tárhoz közel hasonló (képi struktúráját tekintve azonos) ezüsttálat az ábrázolása alapján szintén magyarnak tartott (2. kép). Ez a képtípus azonban nem csak a steppére jellemző, nem is köthető egyértelműen a perzsa, szászánida hagyományokhoz, amint azt a korábban orientalista szemléletű kutatás feltételezte, a jelenet ikonográfiai előképei szintén az antikvitás időszakából származó ábrázolásokon figyelhető meg, majd onnan öröklődött tovább Bizánca (6. kép). Később a képtípus általánosan elterjedt, megtalálható viking fargaragáson (7. kép), a mai Szlovákia területén fejedelemséget létrehozó morva emléken (8. kép), előfordul az avaroknál, az Itáliába hont foglaló langobardoknál, de keleten a nishapuri palota freskóján (9. kép), és textileken is (10. kép). A 10. századra ez az ábrázolás típus a Mediterráneum keleti részének egyik legkedveltebb jelenete lett. Megjelenik, textileken, fémedényeken, csont faragványokon és kerámiatálak tükrében, de a szeldzsuk időszakban gyakori a sírkövekre való faragása is (11. kép). Úgy tűnik tehát, hogy a jelenet sem tekinthető olyan egyedi jellemzőnek, ami alapján a tál (vagy tálak) magyar eredetét feltételezni lehetne.

A jelenet tehát már a késő antikvitástól meglévő képtípusra vezethető vissza. A képtípus bizánci közvetítéssel megjelent a szászánida emlékeken, mozarab területen ugyanúgy, mint az avar tárgyakon, a langobard, a fatimida, vagy a szeldzsuk művészet remekein. A jelenet népszerűvé vált az északi területeken is, ahol nem csak a fentebb említett utemilszki és a

9. A nishapuri lovas solymászt ábrázoló freskójelenet (Wilkinson 1986 nyomán)

10. Iráni lovas solymászt ábrázoló textiltöredék (részlet) (Trésors 1966 nyomán)

11. 13. századi irószerkészlet-tartó a mai Szíria vagy Irak területéről (Museum für islamische Kunst. Staatliche Museen zu Berlin Preussischer Kulturbesitz. Mainz 2001 nyomán)

szalehardi tálon volt meg, hanem későbbi volgai bolgár emlékeken és az azoktól északabbra lévő területeken is (12. kép). Az ábrázolás a steppei darabok esetében származhatott a bizánci hagyományból, de más közvetítőállomáson/állomásokon keresztül is oda kerülhetett.

A tál palmettás díszítése is azt a benyomást keltette egyes szakemberekben, hogy egy korai magyar emlékről lehet szó. Az újabb kutatások azonban egyértelműen rámutattak arra, hogy hasonló palmetták nem csak a honfoglalás kori magyar emlékeken figyelhetőek meg, hanem a keleti selymeken és a kora középkori iszlám díszítőművészet különböző elemein is. Ezek nyomán sem a palmetták belső térkitöltése, sem azok jelenléte a vereteken nem igazolja, hogy a tál a magyarság korai emléke lenne.

Vizsgálódásaink alapján úgy tűnik tehát, hogy sem az utemilszki, sem más keleti ezüstedény nem köthető össze a magyarsággal. A korábban felvetett elképzelés még bizonyításra szorul. A Perm-vidék és a Káma-mente újabb leleteinek, valamint újabb szempontoknak a figyelembevételével a jövőben minden bizonnyal a mainál komplexebb régészeti kép áll majd a kutatás rendelkezésére, amely tisztázhatja e tálak kulturális hátterét. A lovas vadászat és ezen belül a solymászat művelése, illetve annak ábrázolása nem csak az Arany János versében szereplő „Ménrót fiak” és utódaik öröksége. E sport gyakorlása és művészi megjelenítése az antik római hagyományon, majd pedig Bizáncon keresztül sok kultúra részévé vált.

A solymászat presztízsét és kulturális szerepét a képzőművészet emlékek mellett a számos korabeli irodalmi alkotás, mint a Firdauszi által megénekelte perzsa sah, Bahram Gúr alábbi története is jól mutatja.

„A legszebb egy éjszín madár volt, melyet
a sáh minden madárnál jobban szeret.

A két lába éjszínű volt, csőre meg
mint arany a lazúron fényeskedett.

Ez éjszín madárnak Tugral volt a neve
mint vérrel telt két serleg égett a szeme.

A kínai nagykán ajándéka volt,
trónt és gránátkő-sáh fejéket csatolt
az hozzá s aranyláncot, topázkövet,
harminchat függőt, negyven karperecet”

„A királyok királya im így halad
fejéke a csillagnál is magasabb.

Folyóparthoz érvén a vadászcsapat,
a sáh lát a víz színén madárhadat.

A dob hangja dörrent, Tugral felröpült,
a solymász kezén hisz türelmetlen ült.

De gémnél különb célra vágódhatott,
ha kellett a párducra is rácsapott.

Most eltűnt a légben, egy gémet fogott
a karmában Tugral és elsuhogott;
mint húrról ha nyíl pattan, úgy elsuhant
a solymász a sólyom nyomába rohant.”

12. Káma-menti lovas solymászt
ábrázoló függők (Belavin 2001 nyomán)

Árpád-kori brakteéta (Huszár 195, CNH 275) a 12. századi
Magyar Királyságból (Tóth Csaba felvétele)

SZELLEMI KULTURÁLIS
ÖRÖKSÉG

A MAGYAR SOLYMÁSZAT FELKERÜLT AZ UNESCO SZELLEMI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGEK LISTÁJÁRA

2012. december 6-án Párizsban a magyar solymászat felkerült az UNESCO emberiség szellemi kulturális örökségének reprezentatív listájára. Hasonló döntés született a Matyó hímezésről is, melyhez ez úton gratulálunk a Matyó Népművészeti Egyesületnek és tagjainak.

*Balog miniszter úr bejelenti az új UNESCO közösségeket
(balról: Duhay Gábor, Dr. Réthelyi Miklós, Dr. Balog Zoltán)*

December 7-én az Emberi Erőforrások Minisztériuma Akadémia utca 3. szám alatti épületének Tükörtermében 13 órai kezdettel megtartott sajtótájékoztatón Balog Zoltán miniszter bejelentette a sajtó, a matyók, és a solymászok képviselői előtt, hogy újabb két közösséggel, a solymászával és a matyókkal - a korábban már felvett busójárással és a magyar táncház mozgalommal együtt - már négyre emelkedett az UNESCO

szellemi kulturális örökségi listára került magyar közösségek száma.

Réthelyi Miklós (korábbi miniszter) az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke méltatta a közösségeket, tájékoztatást adva a nemzeti bizottság munkájáról, céljairól.

Duhay Gábor bemutatja a solymászat örökségét

Berecz Lászlóné bemutatja a matyók művészetét

A matyó közösséget Berecz Lászlóné egyesületi elnök mutatta be, majd felszólalt Fekete Zoltán Mezőkövesd polgármestere, méltatva a matyó hagyományokat.

A solymászat hagyományait Duhay Gábor alapítványi elnök ismertette. Előadásában kiemelte, hogy solymászatunk ezer éves múltból fakadó olyan nemzeti örökségünk, amelynek fenntartása, ápolása és átadása a fiatalabb nemzedék számára solymász közösségünk,

az MSE feladata és felelőssége. Köszönetet mondott mindazoknak, akik elősegítették e kimagasló cím elnyerését.

Ezt követően a matyók néptáncot mutattak be, majd a Magyar Solymász Egyesület elnöke, Turcsányi Zoltán ajándékként solymászkesztyűt nyújtott át miniszter úrnak, rajta egy vándorsólyommal (utóbbi csak a fotózás idejére).

Turcsányi Zoltán miniszter úr karjára teszi a vándorsólymot

Az ünnepségen köszöntőt mondott Csonka-Takács Eszter, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottságának elnöke, aki Párizsban Bogyay Katalin nagykövettel együtt képviselte a magyar közösségeket és aznap reggel érkezett haza Budapestre. A sajtótájékoztató pezsgős koccintással fejeződött be.

Miniszter úr solymászok körében (újsághír)

A solymászok közösséget Turcsányi Zoltán (MSE elnöke), Gasztonyi Dániel, Gasztonyi Alekszandra, Lelovits Krisztina, Skerlecz Balázs, Wesniczky Csaba, és Duhay Gábor (Bechtold István Alapítvány elnöke) képviselte, továbbá Bérces János volt MSE tag.

A solymázmadarakat héják, vándorsólymok és szirti sas reprezentálták, a jelenlévők nagy érdeklődése kíséretében.

Örömteli pillanatok
(balról: Duhay Gábor, Csonka-Takács Eszter,
Skerlecz Balázs, Turcsányi Zoltán)

Solymászok és matyók közössége

Duhay Gábor

MATYÓ ÜNNEPSÉG SOLYMÁSZOKKAL

A Matyó Szellemi Kulturális Örökség közössége 2013. január 18-19-én, nagyszabású rendezvényen ünnepelte Mezőkövesden az UNESCO szellemi kulturális örökség reprezentatív listájára kerülését. Meghívást kaptak a solymászok is, akikkel 2012. december 6-7-én egyszerre nyerték el a világlistára kerülést. Az ünnepségről nem hiányozhattak a Busók sem, akik már korábban rákerültek a világlistára.

Bercz Lászlóné megnyitja a solymász előadást a Matyó múzeumban

A solymászatot a Bechtold István Alapítvány képviselte. Duhay Gábor elnök diavetítéses előadást tartott a magyar solymászat múltjáról és jelenéről. Az előadást solymászati tárgyú képekből, használati tárgyakból álló kiállítás egészítette ki, amelyet Dr. Réthelyi Miklós úr, korábbi kultúráért felelős miniszter, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke is megtekintett.

Dr. Réthelyi Miklós méltatja az UNESCO közösségeket

Ünnepi vacsora (szemben Csonka-Takács Eszter és Duhay Gábor)

A terített asztalnál (szemben jobb oldalon Bercz Lászlóné)

Busók részvétele az ünnepségen

Este folklór program várta a vendégeket, ahol a résztvevőknek erről szóló oklevelet nyújtottak át, így a solymászoknak is. Közös vacsora következett borkóstolóval, amelyen többek között Dr. Csonka-Takács Eszter igazgató asszony (Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság) is részt vett.

Matyók tánca a színpadon

Matyó kórus népviseletben

Solymász bemutató (Gasztonyi Dániel szirti sasával)

A másnapi solymászbemutatót nagy nézősereg előtt Gasztonyi Dániel és felesége mutatta be madaraival. A szirti sas, Harris ölyv, baglyok és az indiai lugger sólyom produkciója nagy sikert aratott.

A kétnapos rendezvény nagyon jól sikerült.

Külön köszönet illeti Berecz Lászlónét (Zsuzsát), a matyó közösség elnökét, a rendezvény főszervezőjét áldozatos munkájáért!

Duhay Gábor

SZELLEMI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG KÖZÖSSÉGEK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJA BUDAPESTEN 2012

Már hagyománynak tekinthető a szellemi kulturális közösségek országos találkozója Budapesten, a Nemzeti Múzeum kertjében. 2012-ben november 2-3-án került sor a rendezvényre. A Szentendrei Szabadtéri Múzeum Szellemi Kulturális Igazgatósága szervezésében lett megtartva a kétnapos ünnepség. Az egyre gyarapodó közösségek száma már nem engedte meg, hogy egyszerre jelenjenek meg a Kertben, ezért a szervezők megfelelték a kiállítókat és szombatira, illetve vasárnapra osztották be őket. A solymászokra vasárnap került sor.

Solymász kiállítás

A szokásos fa szerkezetű, fedett sátor hátsó falán a magyar solymászatot ábrázoló képek kerültek. Első alkalommal megjelent a Bechtold István Alapítvány molinója is. Az előtte lévő asztalon solymászfelszerelések, évkönyvek, CD-k, sólyomsapkák, szórólapok, stb. nyújtottak tájékoztatást a solymászatról az érdeklődők számára.

A vadászmadarak mindig nagy feltűnést keltenek.

Nem volt ez másképpen most sem. A héják, sólymok vonzották a közönséget, kicsiket, nagyokat egyaránt. Ilyenkor tág lehetőségek nyíltak solymászatról, madárismeretről, természetvédelemről való beszélgetéseknek.

Nagy az érdeklődés a solymászat iránt

Solymászatról, élőszóban

A találkozónak van egy családi hangulata is. A korábbi közösségek már ismerősként, barátként köszöntik egymást. Felkeresik egymás standjait, elbeszélgetnek, érdeklődnek sorsuk felől, apró ajándékokkal kedveskednek egymásnak. Az újak pedig próbálnak beilleszkedni a többiek közé, megismerkedni velük. A „régiek” pedig kíváncsian fordulnak az „újak” felé.

Így válnak a szellemi kulturális örökség közösségek egy nagy országos közösséggé.

A kiállítók csoportja

A tánc sem hiányzott

A program jól sikerült, amihez a szép, napos időjárás is hozzájárult. Ennek is köszönhető volt, hogy sok budapesti kereste fel a Nemzeti Múzeum kertjét, a szellemi kulturális örökség közösségek országos találkozóját.

Duhay Gábor

PÜNKÖSDI SOKADALOM SZENTENDRÉN 2012

2012. május 26-27-28-án, Pütkösdi ünnepén rendezte meg a Szentendrei Szabadtéri Múzeum a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatósággal együtt a szellemi kulturális örökségek országos találkozóját. A „Pütkösdi Sokadalom” nevű, szombat-vasárnap-hétfőn megtartott rendezvény, mint mindig, ezúttal is nagy érdeklődésre tartott számot, hiszen háromnapos ünnepen került megrendezésre.

A solymász kiállítás

A szervezők ezúttal egy porta kertjében lévő fedett színt biztosítottak a solymászoknak. A kiállítás részét képező képeket a kerítésre akasztottuk ki, az egyéb tárgyakat pedig a színben felállított asztalon rendeztük el.

Réthelyi Miklós a solymászok között (balról: Wrábel György, Prágay István, Skerlecz Balázs, Réthelyi Mikós)

A korábbiakhoz képest kissé eldugott helyre került solymászstandnak úgy teremtettük meg a reklámját, hogy a porta bejárataitól jól látható helyekre akasztottuk ki az MSE emblémáit. A reklám jónak bizonyult, ugyanis sorra jöttek be a látogatók, megtekinteni a kiállítást és a vadászmadarakat.

Az idő többnyire kegyes volt hozzánk, gyakran sütött a Nap. Ilyenkor a vendégek száma is nagyobb volt, meg nekünk kiállítóknak is jobb volt a kedvünk a 9-18 óráig tartó „standoláshoz”. Néha azonban beborult az ég és bizony az eső is elkezdett cseperegni. Sajnos a színen nem volt esőálló tető, így az eső ellen kénytelenek voltunk nejlon lepedővel védeni a kiállított tárgyakat. Szerencsére az átmeneti rossz idő alapvetően nem befolyásolta a kiállítást és a vendégeket sem.

Sinkovics Ferenc a látogatók körében

Színpadon a solymászat (balról: Skerlecz Balázs, jobbról: Duhay Gábor)

A skanzen színpadán folklór műsorok követték egymást, színes kavalkádban. A nézők a színpad előtti gyepen ültek, álltak, úgy figyelték a műsort. A színpadi moderátor, Deim Péter meglátogatta a solymászstandunkat és felkért a solymászatról tartandó csevegésre a színpadon. A megbeszélte időpontban Skerlecz Balázssal és madarával átsétáltunk a színpadhoz. Amint befejeződött az aktuális műsor, Péter felhívott minket a dobogóra és bemutatott a közönségnek. Utána beszélgettünk a solymászatról, múltjáról, jelenéről, ezúttal kiemelve belőle Mátyás király solymászati érdemeit.

Fotósok is meglátogatták a solymászstandot

A rendezvény lehetőséget adott arra, hogy felkeressük egymás standjait, beszélgessünk, mélyítsük a szellemi kulturális közösségek közötti baráti viszonyt. Ebben különösen Balázs volt aktív, aki madarával, kutyájával sorra látogatta a kiállítókat, közös csoportképeken örökítve meg ezeket a pillanatokot.

Az esték közös vacsorával fejeződtek be, ahol a közösségek vidám pillanatokot szereztek egymásnak.

A három napos rendezvény végén, bár elfáradtunk a naphosszat tartó „standolásba”, de úgy éreztük érdemes volt itt lenni, ebben a nagy „családban”, a látogatók körében, a skanzen nosztalgikus falusi házai között, a Pünkösdi Sokadalomban.

Talán nem árulok el nagy titkot, ha azt mondom sajnáltuk, hogy véget ért!

Duhay Gábor

A MAGYAR SOLYMÁSZATÉRT ÉREM KITÜNTETETTJE: DR. CSONKA-TAKÁCS ESZTER

2013. május 18-án a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban megtartott szellemi kulturális örökségek nemzetközi találkozásának megnyitó rendezvényén a Magyar Solymász Egyesület elnöke Turcsányi Zoltán, a Bechtold István Alapítvány elnökének, Duhay Gábornak jelenlétében Dr. Csonka-Takács Esztert, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság igazgatóját „A MAGYAR SOLYMÁSZATÉRT” éremmel tüntette ki a magyar solymászatnak, a szellemi kulturális örökség magyar nemzeti jegyzékére és az UNESCO szellemi kulturális örökség reprezentatív listájára kerülése érdekében végzett kimagasló tevékenységéért.

Kitüntetése alkalmából Dr. Csonka-Takács Eszter igazgató asszonnyal a következő riportot készítette Duhay Gábor a MAGYAR SOLYMÁSZ olvasói számára.

Dr. Csonka-Takács Eszter

Tisztelt Igazgató Asszony! Mindenek előtt szeretném köszönetemet kifejezni a magyar solymászok nevében azért a többéves fáradságos munkájáért, aminek eredményeként solymászatunk a magyar és az UNESCO szellemi kulturális örökség listájára kerülhetett. Közösségünk számára ezzel egy új korszak vette kezdetét, hiszen ilyen magas szintű nemzeti és nemzetközi elismerést solymászatunk eddig még nem kapott. Közösségünk úgy döntött, hogy a solymászatunk érdekében végzett kimagasló tevékenységét „A Magyar Solymászatért” éremmel ismeri el. Engedje meg ez alkalomból, hogy néhány kérdést feltegyek Önnek.

Milyen szakmai életút vezette a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság igazgatói székébe?

Az ELTE Bölcsészettudományi karán magyar-néprajz szakot végeztem. Diplomám megszerzése után fiatal kutatói ösztöndíjat nyertem az MTA Néprajzi Kutatóintézetébe, így 1994-től 7 éven át ott dolgoztam néprajzoscént. Utána az Európai Folklór Intézetbe kerültem, ahol Dr. Hoppál Mihály igazgató vezette az intézményt. Itt a néprajznak más oldalát is közvetlenül megtapasztalhattam, a kutatás mellett a gyakorlati részhez is közel kerültem, így ismerhettem meg például a táncház mozgalom szereplőit. Ezzel új világ nyílt ki előttem. Ekkor tudatosult bennem, hogy nem csak a poros padlások tárgyainak, korabeli iratainak gyűjtése, dokumentálása a néprajz feladata. Ma is vannak olyan élő hagyományok, nagyon fontos társadalmi folyamatok, amelyeket csak a néprajz tud vizsgálni.

Az Intézetben a néprajzzal ilyen szempontból, a mai kulturális gyakorlatok fenntarthatóságának jelentőségével foglalkoztunk. Ehhez nyújtottak segítséget az UNESCO irányelvei, amelyeket próbáltunk az Intézetben megvalósítani.

2003-ban jött létre a Szellemi Kulturális Örökség Megőrzésének Egyezménye, és mivel 1999 óta az Európai Folklór Intézetben dolgoztam, így az egyezmény létrejöttének teljes folyamatát nyomon kísérhettem.

Az Intézet egyesületi formában működött. Az eredeti elképzelések szerint ez lett volna a szellemi kulturális örökség kezelésének európai központja, de mindezek ellenére nem vált állami intézménnyé. Az egyesület irodájaként, operatív szerveként működött az Intézet, ahol a tevékenységek megvalósultak. Tíz évig dolgoztam itt, ahol többek között konferenciákat szerveztünk, kiadványokat adtunk ki.

Magyarország 2006-ban csatlakozott az Egyezményhez. Ennek kapcsán elkezdtünk azon munkálkodni, hogy a szellemi kulturális örökség nemzeti bizottsága létrejöjjön. Az Egyezmény végrehajtásáért felelős kulturális minisztériummal együttműködve létrejött a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzéke, és ennek során ki kellett dolgozni a jegyzékre kerülés szabályait. Eközben a minisztérium kereste azt a szakmai háttérintézményt, ahol a szellemi kulturális örökséggel kapcsolatos szakmai feladatokat ellátják. A döntés a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumra esett. Dr. Cseri Miklós főigazgató engem kért fel, hogy lássam el ezt az új feladatot. Így jött létre a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság, ahol 2009. április 1-je óta dolgozom.

„A Magyar Solymászatért” érem

Ezután a minisztériummal együttműködve kialakítottuk a szellemi kulturális örökség szakmai rendszerét. Ennek részét képezi egy hálózat, amelynek fontos feladata a helyi közösségekkel, civil szervezetekkel való együttműködés. A szakértői hálózat tagjai értékelik az új jelöléseket is. A megyei hatókörrel rendelkező múzeumok munkatársaiból létrehoztunk egy megyei referenci hálózatot is. A megyei kollégák úgy segítik az igazgatóság munkáját, hogy ők a kapcsolattartók a közösségek és az Igazgatóság között. Megyei fórumokat szerveznek, közvetítik az információkat, segítik a közösségi felterjesztések elkészítését. Évente kétszer tartunk számukra referenci találkozót.

Az Igazgatóságnak jó a kapcsolata a minisztériumi munkatársakkal is. A szellemi kulturális örökség jegyzékre érkezett jelöléseket az Igazgatóság készíti elő (szakmai értékelés és összefoglalók készítésével), majd a Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottság megvitatja azokat és meghozza döntési javaslatait, míg a jegyzékre vétel jóváhagyásában a miniszter dönt. Hosszútávon közös célunk a minisztériummal, hogy a szellemi kulturális örökség

közösségek támogatást is kaphassanak hagyományaik megőrzéséhez. Jelenleg az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkárságának Közművelődési Főosztályához tartozik a szellemi kulturális örökség tematikájával kapcsolatos feladatok ellátása.

Mikor és hogyan találkozott először a solymászzal? Milyen érzéseket keltett Önben ez a különleges hagyomány?

2008-ban, a magyar solymászat szellemi kulturális örökség jegyzékre való felterjesztése kapcsán, Önön keresztül találok találkozom először a solymászzal, amikor felkeresett Budán, a Fő utcai Európai Folklor Intézetben.

Emlékszem, hogy később kaptam meg a CD-t, a szöveget és a solymászzalról szóló filmet, majd nemsokára megkaptam a közösségi nyilatkozatot is a felterjesztésre vonatkozó beleegyezésről.

Az írott dokumentáció hatalmas méretű volt, mintegy 60 oldal. Ráadásul az anyag a folyamatos egyeztetések során egyre növekedett, így a végére már meghaladta a 90 oldalt is. Ekkor tisztáztuk, hogy a felterjesztési dokumentációnak korlátozott a terjedelme, így megkértem, hogy írja át legfeljebb 15 oldalra, viszont a 90 oldalas tanulmány - ami az eredeti felterjesztés volt és a jogfolytonosságot biztosította - háttéranyagként szerepeljen.

Egyébként nagyon hamar beérkezett a solymászat jelölése, így 2009 őszén, már a második bizottsági ülésre bekerült. Nagy vita volt róla, mert „kilógott a sorból”. Más jellegű hagyomány, mint a népművészet, néptánc, kézművesség, néphagyomány, amelyek ráadásul legtöbbször lokális közösségekhez kötődtek, miközben a solymászat közössége nem helyhez kötötten szerveződik. A viták végeredményeként nem vetették el a solymászatot, hanem további kiegészítéseket kértek: mutassák be a közösség működését, mitől közösség a solymászat? Miben mások, mint például a bélyeggyűjtők közössége? A kiegészítések hamar beérkeztek, így ezekkel együtt a következő ülésen a bizottság már felvette a solymászatot a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékére.

Az UNESCO listára kerüléshez bizonyítani kell, hogy az örökség a nemzeti nyilvántartásban szerepel. Tehát a nemzeti listára kerülés a belépő az UNESCO felterjesztéshez. Szeretném hangsúlyozni, ha bárhol kétség merül föl, tiszta szívvel tudom közvetíteni, hogy a solymászat szellemi kulturális örökség. Nem szórakozás vagy hobby, hanem itt egy nagyon komoly tudásról van szó, széles körű közösségi tevékenység van mögötte, mely egyben önálló identitás is. Erről akkor győződtem meg, amikor először mentem el egy solymászzalra. Ez valamikor a két bizottsági ülés között volt, Füzesgyarmaton. Az a véleményem alakult ki, hogy a solymászok közössége sokkal erősebb, mint némely lokális közösség. Ez a tevékenység a különböző embereket a megszállottságukon keresztül hozza össze. A találkozó meggyőzött arról is, hogy ez egy valódi közösség, amelynek sajátossága megjelenik a külsőségekben, érzelmekben, ruházatban, közös fellépésben, közös tudásban, az egyesületi jelvény használatában. Mindezek együttes meglététől válnak solymásszá a közös tevékenységet folytató emberek. A mai gyakorlat leírását ugyanakkor nem

tartottuk fontosnak közvetlenül összekapcsolni az ezer éves magyar solymászzal, mert a mai közösségi tudás és tevékenység megléte az alapvető kritérium. Ugyanakkor természetesen nagyon fontos a régi gyökerekből való táplálkozás. Az egyezmény értelmében az „élő kulturális közösségi gyakorlat” a legfontosabb szempont. Ennek érdekében állapodtunk meg egymás között, hány oldal lehet a jelölési anyagban a történelem és mennyi a jelenkor solymászata. Ez az arány végül is 4+11 lett a jelenkor solymászatának javára. Megjegyzem sok közösség hasonló módon gondolkodik; több oldalt szán a múltnak és volt rá példa, hogy csak egy bekezdést a jelennek, holott azt kell hangsúlyozni, mit akar ma a közösség átadni a tevékenységéből. Azt a kérdést kell megfogalmazni: „Ma kik vagyunk, és mit akarunk ezzel az örökséggel kezdeni?”. Mennyire becsülik a közösségek magukat, a birtokukban lévő értékeket? Milyen a fiatalok hozzáállása a tevékenységhez? A listákra kerülés felülről jövő elismerés, de emellett fontos a jegyzéken lévő közösségek kölcsönös megismerése, értékelése és az együttműködés kialakítása. Jó példák is vannak már erre a mi esetünkben Magyarországon. A karcagiak például a birkapörköltöz felhasznált birkáék bőrét - amit korábban hulladékként kezeltek ma elküldik a mezőkövesdi szücsnek, aki kikészíti a bőrt és innen a mohácsi busókhoz érkezik, akik örömmel használják fel busóbundaként az öltözetükhöz. Az Igazgatóság szerepe ebben a folyamatban egyrészt az adminisztrálás, a közösségi találkozók megszervezése, másrészt a tudományos gyűjtések, tanulmányok ösztönzése, koordinálása a szellemi kulturális örökség közösségek vizsgálata terén.

Milyen körülmények között került solymászatunk a nemzeti jegyzékről az UNESCO szellemi kulturális örökség reprezentatív listájára?

Tudomásunk volt róla, hogy készül egy közös nemzetközi felterjesztés, de az első körbe az időhiány miatt nem kerültünk be. A nemzetközi listára jelölésről szakmai indokok alapján az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Szellemi Kulturális Örökség Szakbizottsága tesz javaslatot a miniszter számára. Amikor megszületett a döntés, már elkészült 12 ország felterjesztése, közöttük volt Szlovákia is. Ők azonban később visszaléptek a végső jelöléstől. Így az UNESCO Kormányközi Bizottsága 11 ország solymászatát vette fel 2010-ben első körben az UNESCO listára. Ezután került sor arra, hogy a magyar solymászat is csatlakozzon a már felvett országokhoz. Elindítottuk a csatlakozási folyamatot. Ahhoz, hogy egy több országot érintő felterjesztéshez újabb Részes Államok csatlakozzanak, meg kell keresni a főkoordinátort, esetünkben Abu Dhabit. A folyamatba belépett Ausztria is. Az Abu Dhabiba küldött jelentkezésünket az arabok továbbították a már listán lévő solymászat felterjesztő országainak, mivel mindegyiküknek külön-külön kellett beleegyeznie, hogy a két új állam csatlakozhasson. Amikor megszületett a beleegyezés, megvizsgáltuk, hogyan tudjuk a magyar solymászatot beilleszteni a meglévő felterjesztésbe. Lényeges kérdés volt, hogy „Mit tudunk mi hozzátenni?” Amikor megszületett a magyar kiegészítés, elküldtük Abu Dhabiba. Az érintett Részes Államok nagyon rövid időn belül összeültek megvitatni a csatlakozásunkat, ahol már a magyar képviselőnek is jelen kellett lennie.

Magyarországról aláírási joggal rendelkező minisztériumi képviselő, Kovácsné Bíró Ágnes, a Magyar UNESCO Bizottság főtikára utazott ki. A gyorsaságra jellemző, hogy hétfőn kérték az arabok a magyar képviseletet a tárgyalásra és csütörtökön már alá kellett írni a dokumentumot. Ezután a már listán lévő 11 országnak az új jelentkezőkkel együtt újra be kellett nyújtania Párizsba a közös felterjesztést. Ez azt jelentette, hogy ismét elbírálás alá került az anyag. Időközben szigorodtak, változtak az UNESCO értékelési szempontjai. Ezért az új szabályoknak megfelelően az újra benyújtott felterjesztést az UNESCO visszaküldte Abu Dhabinak kiegészítésre, javításra. Kérték a cím módosítását, emellett olyan kérdéseket is feltettek, amelyek a felterjesztés alapjait is érintették, valamint pontosításokat, módosításokat kértek a már listára került solymász közösségektől is. Be kell vallanom, hogy sajnáltam a főszervező arabokat, hogy az új jelentkezők miatt ekkora munkát kell végelniük egy már listára vett örökség-elem felterjesztési dokumentációján. A kapott kérdéseket Abu Dhabi szétküldte a 13 országnak, majd begyűjtötték a kért módosításokat. Mi is elküldtük a válaszainkat, amiket az arabok raktak bele a közös és végső felterjesztésbe.

A kitüntetés átadása (balról: Duhay Gábor, Turcsányi Zoltán, Csonka-Takács Eszter)

2012. december 3-7-ig Párizsban voltam a Szellemi Kulturális Örökség Megőrzéséért létrejött Kormányközi Bizottság éves ülésén. Egy konzultatív, szakmai testület készíti el a felterjesztések értékelését. Összefoglaló jelentést készít, emellett minden egyes felterjesztés-

tés esetében rögzíti, hogy a jelölés megfelel-e az öt kritériumnak, majd javaslatot tesz a felvételre. A döntéshez felolvassák az értékelést és felteszik a kérdést: „Van-e hozzáfűzni valója a bizottság tagjainak?” A két magyar felterjesztés esetében, a solymászat és a matyó népművészet tárgyalásakor szerencsére nem volt hozzászólás, bár felkészültem - ha mégis lenne kérdés - a megfelelő válaszokra. Ezt követően az elnök lecsapja a kalapácsot és közli: „Felvéve!”, majd ezt be is írják a kivetített döntési határozatba. Ezt a legjobb hallani és látni! A matyó népművészetet december 6-án, a solymászatot 7-én vették fel a reprezentatív listára. Minden felvétel után 2 perces szót kap az érintett állam jelen lévő képviselője. A solymászat esetében csak Ausztria és Magyarország szólalhatott fel, mint új közösség a felterjesztésben. Így én mondhattam el Magyarország nevében a köszönő beszédet. Nagyon nagy öröm volt számunkra ez a pillanat! Megköszöntem a többi érintett ország képviselőjének is a csatlakozás lehetőségét és átadtam az erre a célra ajándékként vitt sólyomsapkákat és sólyomcsörgőket.

Az ebédszünetben megpróbáltam az érintett országok és a jelen lévő solymász közösségek képviselőit egy csoportkép erejéig összehívni, ami nagyjából sikerült is. Később az UNESCO, Irina Bokova főigazgató asszony aláírásával minden országnak megküldte a felvételéről szóló, bélyegzővel ellátott oklevelet.

Hogyan értékeli a solymászatot a hazai szellemi kulturális örökség közösségei között?

Az UNESCO közösségek között a solymászat az egyedüli, amely világszerte létező közös tudást, és tevékenységet takar. Párizsban az arabok jelezték, hogy további Részes Államok is jelezték csatlakozási szándékukat. Ez most a legtöbb országot tömörítő örökség-elem a reprezentatív listán. Nincs még egy ilyen örökség a listán, amely ennyire hasonló lenne a világon mindenhol. Persze van mindenütt népzene és néptánc is, de azok önálló stílussal, motívumkinccsel rendelkeznek, és egyetemes szinten nem hasonlítanak egymásra.

A magyarországi szellemi kulturális közösségek között a solymászat egy „kakuktkojás”, mert ez az egyetlen közösség egyelőre a nemzeti jegyzéken, amelyik „virtuális” közösség. Nem köthető helyhez, nem vallási alapú, hanem közös tevékenység, közös tudás alapján szerveződött közösség. Nagyon jól beleilleszkedik a mi szempontunkból nézve a nemzeti jegyzék közösségeinek összetartozásába, a „mi kis közösségünkbe”. Szívesen hívják a solymászokat a közösségek rendezvényeikre, ami nagy öröm számunkra. A „csapat” részei úgy, mint bármelyik folklór hagyománnyal rendelkező, népművész vagy lokális közösség.

Mit tudna tanácsolni a jövőre nézve a solymászoknak?

Gondolom kérdésében elsősorban a szellemi kulturális örökség ápolására gondolt. Ez egy fogas kérdés. Kívülről nézve nagyon összetartozó közösségnek látszik a solymászoké. Talán még jobban, mint egy lokális közösség. Nagyon fontos a közös identitás, a közös akarat és nyilván fontos a közösségen belül is, hogy jól működjön. Nagyon fontos kifelé is

nyilvánvalóvá tenni, hogy igazi összetartozás érzés van e mögött. Fontos, hogy lássák, ez egy nagyon összetartozó közösség működésében, céljaiban, összetartozásban. Szerintem, ez lehet a kulcsa a fennmaradásnak. Leglényegesebb itt is, mint minden közösségben, tovább adni a tudást. Ez alatt nem csak a technikai tudást értem. Ha megvan a generáció, amelynek tovább tudja adni, akkor fennmarad, főleg ha a szemléletet is át tudja adni a fiataloknak. És nem csak, mint hobbyt, hanem életérzést, történelmi tudást, nemzeti szemléletet is. Ez a letéteményese a létezésüknek.

Csoportkép a párizsi UNESCO döntés után

Hogyan tudnánk a 12 társult országgal a kapcsolatainkat fejleszteni?

Nyilván az lenne a jó, ha a közösségekben is lenne szándék erre azért, hogy ne csak egy névleges, közösen beadott felterjesztés legyen. Találkozókat kellene szervezni a kapcsolatok ápolására. Ismert, hogy az arabok szerveznek ilyen nemzetközi találkozókat.

Az Igazgatóság kiadja a felterjesztett anyagokat könyv formájában. Ez egy nagyon fontos, összetartó és egyben információt biztosító forma. A felterjesztést is ki lehetne adni és erre javaslatot tenni a többi ország számára. Nagyon fontos, hogy ezek az anyagok megjelenjenek. A személyes találkozások fontosak lehetnek a kapcsolattartásban. Nem elég a listán lenni, hanem reprezentálni kell, hogy működőképes az a közösség, amely élte, és az is fontos, hogy mi ebben a közös, és mi a különböző. Jó lenne közös konferenciákat, közös bemutatókat tartani.

Milyen lehetőséget lát a közösségek központi anyagi támogatására, működésük megerősítésére?

Két tervem van. Az egyik, hogy végrehajtási törvényt kellene készíteni, és ebben biztosítani a forrásokat a kihirdető törvényben megfogalmazottak végrehajtására. Ezt a Szakbizottság elnökeként szeretném elindítani, hogy még az elkövetkezendő három év alatt hatályba léphessen. A környező országokban már van erre példa és gyakorlat. A másik nyilván a támogatási rendszer, ami nagyon nehéz kérdés, mert egy „feneketlen kút”-tá válhat, amibe annyit lehet beletenni, amennyit csak akarnak. Ennél jobb megoldás lehet célzott támogatásokat biztosítani a közösségeknek. Igazságos elosztást kellene kidolgozni, mert a közösségek nagyon sokfélék, például többek mögött önkormányzatok állnak. Pályázati források is vannak, ahová meghívásos formában lehetne pályázni célzott tevékenységekre, programra, fejlesztésekre, oktatásra, dokumentálásra. Úgy érhetné el a célját, ha ezekre csak szellemi kulturális örökség közösségek pályázhatnak. Erre már nyújtottam be javaslatot a minisztérium számára. Ígéret már van rá, de ezeket mindig fel kell melegíteni.

Van-e olyan téma, amit nem érintettünk, ugyanakkor fontosnak tartana megemlíteni?

Nagyon érdekes tapasztalat volt a solymászat. Egy megszállott csapatról van szó, akik szerelmesei ennek a sportnak. Szeretnek mesélni is róla. Egész nap járják az úttalan utakat és röptetik a madaraikat, majd este megbeszélik, értékelik a napi eseményeket. És bár mindössze csak két fácánt fogattak, de mégis boldogok. Képesek egész este arról mesélni, hogyan repültek a madaraik. Ez számomra teljesen megható. Erre mondom azt, hogy ez egyáltalán nem a vadászatról szól, és aki ezt hiszi, az nagyon nagyot téved. Itt nem a zsákmányszerzés a cél. Amikor a Balaton mellett voltam egy solymásztalálkozón, akkor is talán három vadat fogattak egész napi gyaloglás után. Azt beszélték meg, hogyan repültek a madarak, miközben én meg csak annyit láttam, hogyan cikázik a levegőben két madár, és azt sem tudtam, melyik közülük a sólyom, és melyik a fácán, de gyönyörű volt a jelenet. Ez egy megszállottság: „Mi szeretjük ezt csinálni”, mondták a solymászok, „Nem tudunk nélküle élni”.

Tudom, hogy a közösségeknek sok a küzdelmük, sokszor széllel szemben is. A bürokráciával is küzd az ember, és az irigyekkel szemben is. Közben hihetetlen erőt lehet kapni ezektől a közösségektől. Én sokszor úgy érzem, hogy azért csinálom, mert értük csinálom. Lehet, hogy ezek nagy szavak, de tényleg így van!

Tisztelt Igazgató Asszony! Köszönöm, hogy megosztotta velünk a gondolatait. Kívánok sok erőt, jó egészséget és további sikeres és eredményes munkát szellemi kulturális örökségeink javára!

Duhay Gábor

PÜNKÖSDI SOKADALOM 2013

2013-ban is a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság és a Szentendrei Szabadtéri Múzeum Főigazgatósága megrendezte az örökségek országos találkozóját. Május 18-án szűkebb körben tartott megnyitó ünnepség keretében adta át Turcsányi Zoltán a Magyar Solymász Egyesület elnöke, Duhay Gábor a Bechtold István Alapítvány elnöke jelenlétében Dr. Csonka-Takács Eszternek, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság igazgatójának a „A Magyar Solymászatért” kitüntetését, a magyar solymászat szellemi kulturális örökség cím eléréséért folytatott kimagasló munkásságáért.

A solymászkiallítás résztvevői (balról: Urai Róbert és fia, Duhay Gábor, Skerlec Balázs, Sinkovics Ferenc)

A szombaton és vasárnap a szellemi kulturális örökségek kiállítással, termék bemutatókkal vettek részt a rendezvényen. A solymászok standja nagyon népszerű volt, a solymászkézen lévő madarak nagy vonzerőt jelentettek kicsiknek, nagyoknak egyaránt. Jó lehetőséget adott a solymászat, ragadozó madár ismeret és a természetvédelem népszerűsítésére.

Igazi különlegességet jelentett az indiai UNESCO közösség, mint díszvendégek részvétele, folklór műsora, népművészeti kiállítása.

A színpadon ünnepélyes keretek között köszöntötte Dr. Cseri Miklós főigazgató a jelenlévő közösségeket. Dr. Réthelyi Miklós, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság elnöke ünnepélyes keretek között adta át a Matyó és a Solymász közösségnek az UNESCO által Párizsban, 2012. decemberében adományozott, a világ szellemi kulturális örökségek listájára kerülést bizonyító oklevelet. A solymászok részéről Duhay Gábor és Skerlec Balázs vette át az oklevelet. Az oklevél a Magyar Solymász Egyesületnél van elhelyezve.

Indiai vendégek között (Turcsányi Zoltán és Duhay Gábor)

Réthelyi Miklós átadja az UNESCO oklevelet a solymászoknak (Fotó: Deim Péter)

Matyók és solymászok Csonka-Takács Eszter és Réthelyi Miklós társaságában (Fotó: Deim Péter)

Emléklap a kiállítóknak

Sokan keresték fel a solymászok standját

Duhay Gábor

ALAPÍTVÁNYI HÍREK

BECHTOLD ISTVÁN ALAPÍTVÁNY A MAGYAR SOLYMÁSZKULTÚRÁÉRT ÉS A TERMÉSZETÉRT

A Magyar Solymász Egyesület (MSE) gödöllői közgyűlése arról döntött, hogy alapítványt hoz létre mindazokak az új feladatoknak az ellátására, amelyeket a magyar solymászat szellemi kulturális örökséggé válása hozott magával. Ebből fakad, hogy a létrejövő társadalmi szervezet nem egy újabb solymászegyesület létrehozását jelenti, hanem az MSE egyre bővülő feladatai egy részének átvállalására alakul. Az alapítvány szervezője (e sorok írója) és az MSE vezetősége közösen meghatározták az alapítvány alapító okiratának tartalmát, gyakorlatilag az alapítvány tevékenységi körét. A feladatok sora hosszú, de talán a leglényegesebb különbség az MSE és az alapítvány között, hogy az utóbbi gyakorlati solymászatot nem szervez, nem végez, ilyen célra tagokat nem toboroz. Fő tevékenysége a solymászat tudományos részének kutatása, a szellemi kulturális örökségi kötelezettségek ellátása, szervezése, a solymászat, a ragadozómadár-védelem, a természetvédelem oktatása, népszerűsítése, és nem utolsósorban a solymász egyesület néhai elnökének, Bechtold István emlékének ápolása. Feladata továbbá a magyar solymászatnak méltó helyet biztosítani a magyar hagyományok között. Ennek érdekében előadásokat tartani, kiállításokat szervezni, solymász múzeumot létrehozni, solymászati adattárat (iratok, képek, tárgyak, filmek stb.) kialakítani, illetve állandó solymász bázist létrehozni. Céljai között szerepel – a vadászati irodalom mintájára – solymászati, ragadozó madár, természetvédelmi témájú könyvek kiadásának támogatása is.

Csoportkép az alakuló ülésről (balról az első sorban: Horváth Ildikó, Lelovits Krisztina, Dr. Lakos István, a hátsó sorban: Záborszky Ede, Urai Róbert, Bogyai Frigyes, Skerlecz Balázs, Györffy-Villám András, Prágay István, Duhay Gábor, Ambrózy Árpád)

Az alapítvány Bechtold István Alapítvány a Magyar Solymászkultúráért és a Természetért néven a Fővárosi Törvényszéken 2012. szeptember 26-án 16.Pk.60360/2012/2. számmal nyilvántartásba került.

Az alapítvány kuratóriuma öttagú:

Duhay Gábor elnök
Ambrózy Árpád alelnök
Győrffy-Villám András
Lelovits Krisztina
Wrábel György

Az alapítvány háromtagú Felügyelő Bizottságának tagjai:

Prágay István elnök
Skerlecz Balázs
Záborszky Ede

Az alapítvány tagjai:

Bogyai Frigyes
Dorogi Sándor
Dr. Lakos István
Sára János
Sinkovics Ferenc
Tóth János
Urai Róbert

Az alapítvány első kibővített kuratóriumi ülését 2013. március 23-án tartotta a szponzorálását vállaló visegrádi Silvanus Hotelben.

Munka közben az alakuló ülés résztvevői (Visegrád- Silvanus Hotel)

Megtárgyalták és elfogadták a 2013. évi munkatervet, az alapítvány szervezeti és működési szabályait.

Az ülésen díszvendég volt Bechtold Mária és Horváth Ildikó, akik megtisztelték jelenlétükkel az alapítvány első ülését.

Az alapítvány nyílt, tehát bárki, aki egyetért, és magáévá teszi az alapítvány alapelveit, céljait és kialakított szabályait, valamint dolgozni, tenni, vagy támogatni akarja, csatlakozhat hozzá. Felvételéről a benyújtott szakmai életrajz és a támogatás, együttműködés formájáról szóló kérelem alapján a kuratórium hozza meg döntést.

**BECHTOLD ISTVÁN
ALAPÍTVÁNY**
**A MAGYAR SOLYMÁSZKULTÚRÁÉRT
ÉS A TERMÉSZETÉRT**

Az alapítványról bővebben a www.bechtoldalapitvany.hu honlapon, illetve a facebook-on lehet tájékozódni.

Duhay Gábor

MEGEMLEKEZÉS ALAPÍTVÁNYUNK NÉVADÓJÁRÓL

*Bechtold István eleonóra
sólymával*

Alapítványunk és Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Kőszegi Természetvédelmi Látogatóközpontjának névadója Bechtold István (1927-1991), aki korának neves ornitológusa, környezet-, és természetvédője volt. Évtizedeken keresztül természetvédelmi, környezetvédelmi szakkört vezetett Kőszegen a Jurisics várban. Közel került a solymászathoz is. 1970-es években már kapcsolatba lépett a budapesti székhelyű MAVOSZ Ragadozómadár-védő és Solymász Szakosztállyal. Megnyerő egyénisége, karizmatikus személyisége, fedhetetlen természetvédelmi múltja és az ornitológiában szerzett több évtizedes gyakorlata, szervezésben való jártassága alkalmassá tette, hogy az 1974-ben alakult Magyar Madártani Egyesület alapító tagja és a Kőszegi Helyi Csoport elnöke legyen. A solymászok is felfigyeltek a „nyugati végeken” solymászat terén hírnevet szerzett személyiségre. Felkérték és elvállalta, hogy a solymászok alelnöke, majd elnöke legyen. Meghatározó egyénisége összetartó erőt jelentett a solymász társadalom számára. Közel húsz évig vezette a solymászok közösségét, tartotta a kapcsolatot a külföldi társszervezetekkel, méltó módon képviselve a magyar solymászat ügyét.

Rendszeresen járta a Kőszeg környéki hegyeket, erdőket, réteket, patakpartokat és gyűjtötte a madártani adatokat. Felismerte, hogy évente sok sérült madarat találnak a határban jó szándékú emberek és szeretnék megmenteni, meggyógyítani őket. Lakása közelében kialakított egy madár mentőhelyet, ahol nagyon sok sérült madár és más állat visszanyerhette egészségét, és ismét visszakerülhetett a természetbe. A sérüléseik miatt örök gondozásra kárhozott madarak közül többen párba álltak és fiókákat neveltek. A szülők ugyan nem, de a szabadba elengedett fiókáik a természetben élő madarak számát gyarapíthatták. Természetvédelmi munkásságát a természetvédelemért felelős miniszter is elismerte.

A természetvédelem, a madarászat, és a solymászat mellett sokat rajzolt. Megörökítette Kőszeg utcáinak neves személyeit, munkájuk, hobbyjuk végzése közben. Karikatúráiból több alkalommal is nyílt kiállítás.

Évtizedeken keresztül vezette, egészen haláláig a Szőlőjövésék Könyvét. Minden tavasszal a begyűjtött szőlőágakat, rügyeket megrajzolta, megfestette a könyvben és feljegyezte az időjárási körülményeket is.

A kőszegi ünnepségen ő vitte a terjedelmes kötetet, a Szőlőjövésék Könyvét. Halálával a könyv is betelt, így az új krónikás új könyvben folytathatta munkásságát. 2013-ban a szőlőjövésék könyvének vezetése felkerült a magyar szellemi kulturális örökségek jegyzékére.

Bechtold István és Dékány Péter

Bechtold István környezetvédelmi, természetvédelmi, ornitológiai, solymászati és Kőszeg városért végzett kimagasló munkássága elismeréseként, a 2006-ban felavatott Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Látogatóközpontja az ő nevét vette fel.

Alapítványunk számára nevének viselése megtiszteltetést és egyben kötelezettséget is jelent. Ennek szellemében kívánunk dolgozni, képviselni a solymászatot, a természet védelmét, méltó módon megőrizve, és tovább fejlesztve a ránk hagyott szellemi örökségét.

Duhay Gábor

NEMZETKÖZI
KAPCSOLATOK

I. NEMZETKÖZI MAGYAR - ARAB SOLYMÁSZTALÁLKOZÓ

2012. november 27-28-29-én volt az első Nemzetközi Magyar - Arab Solymásztalálkozó (a továbbiakban: találkozó) a Magyar Solymász Egyesület, Nagypáli Önkormányzata és más szervezetek közreműködésével.

A találkozóra elsősorban a Magyarországra akkreditált arab országok követeinek, követségeinek munkatársai kaptak meghívást, több más szervezet, média mellett. A hagyományos vadászati módokat nem csak a solymászok, hanem a magyar agarászok is képviselték.

A találkozó nagyon gazdag volt programokban, változó helyszíneken. A sümegi várban Gyórfy-Villám és társa Kaffka tartott solymászbemutatót. A madarak a vendégek között, vagy a fejük felett süvítettek el, nagy élményt okozva a nézőknek. A naplemente vetett végett a bemutatónak.

A délután előadások következtek. A solymászat részéről Aradi János tartott érdekes előadást a hibridsolymokról. A program a Sümegi-várhegyben kialakított borozóban majd a lovardában folytatódott. Az utóbbi program gazdag lovasbemutatót jelentett; spanyol lovasiskola mutatkozott be andalúziai lovakkal, kosztümös lovasokkal, látványos lovaglással.

Másnap a solymászok és az agarászok mutatkoztak be Nagypáli egyik vadászházának parkjában. Az ünnepélyes felvonulás után a közeli réten látvány solymászatot tartottak a solymászok, kiengedett fácánokra, nyulakra, rókára. Vándorsolymok köröztek fel a magasba, hogy tollas lövedékként zuhanjanak alá, lerúgva a menekülő fácánkakast. A héják gyors szárnycsapásokkal érték utol a nyulakat, fácánokat, hogy erős karmaikkal megragadják őket. A Gasztonyi Dániel szirti sasa rövid hajsza után kapta el a gyors futású rókát. Leszoritotta hatalmas karmaival a ravaszdit, majd széttárva hatalmas szárnyait, győzedelmes pózba vágta magát a fotósok hada előtt.

A rendezvény résztvevői nagyon hiányolták az arab solymászokat, hiszen velük együtt lett volna igazi a magyar - arab solymásztalálkozó. Sólymaikkal való bejövételükre a hatóság hozzáállása miatt azonban nem volt remény.

(A találkozóon készült fotók a borító belső oldalán találhatóak).

Duhay Gábor

RÖVID HÍREK

HUNGARIKUM NAP A PARLAMENTBEN

2013. április 13-i parlamenti hungarikum rendezvényre minden résztvevő közösség képviselője a Hungarikum Bizottság titkárságáról meghívást kapott, illetve felkérést rövid bemutatkozó előadás megtartására. A program 9.30-tól, 13.30-ig tartott, de már 8 órától be lehetett menni az Országházba, megtekinteni a gyönyörű épület belsejét.

A solymászok 10 perc időtartamot kaptak előadásuk megtartására. Fontos szempont volt, hogy az előadás népszerű és érdekes legyen, lehetőleg sok szép kép egyidejű kivetítésével.

A Magyar Solymász Egyesület több tagja is részt vett a rendezvényen, de sajnos madár nélkül, mert élő állat bevitelét a házszabály nem teszi lehetővé. A solymászatról szóló előadást Turcsányi Zoltán elnök tartotta meg, élénk érdeklődés mellett, szép képek vetítésével színesítve.

A programot büfészolgáltatás egészítette ki, ahol lehetőség kínálkozott kötetlen beszélgetésekre is.

A magyar solymászat immáron második alkalommal „léphette át” az ország házának küszöbét. Méltán lehetünk büszkéek erre, a már hagyománynak is tekinthető „lépésre”! Ettől kezdve, ha a solymászatról van szó, az már nem egy szűk közösség hobbyjának, magánügyének tekintendő, hanem nemzetünk olyan világhírű örökségének, amely előtt még a magyar Parlament épülete is megnyitja kapuit.

Duhay Gábor

TERMÉSZETVÉDELMI (JOGI) VIZSGA SOLYMÁSZOKNAK 2012. OKTÓBER 30.

Az állami természetvédelmi (jogi) vizsgára 2012. október 30-án került sor Budapest, I. ker. Iskola utca 8. szám alatti minisztériumi hivatalos helyiségben, 8 órai kezdettel.

A vizsgabizottság tagja volt Verseczki Nikolett, Schmidt András, Práger Anna, Juhász Dezső és Duhay Gábor.

A vizsga az írásbeli vizsgalapok kiosztásával kezdődött. A kilenc vizsgázónak annyi időt hagytak a tesztlapok megfejtésére, amennyit csak igényeltek. Amikor már mindenki befejezte és leadta a kitöltött lapokat, akkor szünetet rendelt el a vizsgabizottság elnöke, addig, míg a bizottság kiértékeli a vizsgalapokat.

A bizottság minden vizsgázónak elfogadta az írásbeli vizsgáját, így folytatódhatott a szóbeli vizsgával.

A solymászok felkészültsége nagyon változó volt, sőt az egyes vizsgakérdések megválaszolásának minősége között is nagy volt a különbség. A magam részéről azon izgultam, hogy mivel szerintem a solymászok egyharmada nem igazán érte el a minimális ismeretek szintjét, sokan meg fognak bukni. Volt olyan solymász, aki nem tudott beszélni a szirti sasról, vagy éppen a héjáról.

A vizsgabizottság nagyon lojális volt. Addig kérdezték a vizsgázót, míg ki nem hozták belőle a megfelelőt. Természetesen voltak kiváló tudással rendelkező solymászok is, akik jól felkészültek, így jól is vizsgáztak. Sajnos egy vizsgázó tudása ezt a minimális szintet sem érte el, így a szóbeli vizsga megismétlésére minősítette a bizottság.

Összefoglalva megállapítható, hogy a vizsgabizottság egyáltalán nem volt „szőrösszívű” a solymászvizsgázókkal szemben. Tanácsolható a jövőben vizsgázóknak, hogy komolyabban vegyék a felkészülést a vizsgára. Nem elég „átcsúszni” a vizsgán, mivel tudásuk szintje az egész solymásztársadalmat minősíti a vizsgabizottság tagjai előtt.

Duhay Gábor

TAGOK, TAGJELÖLTEK

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET RENDES TAGJAI

Ambrózy Árpád	Horváth Zoltán (banai)	Prágay István
Baán Péter	Kagyerják Pál	Rab László
Bagyura János	Kakánek József	Dr Rátz Zsolt
Bató Miklós	Kalácska Gábor	Rajnik Ferenc
Békési Ferenc	Kis Árpád	Rimaszécsi László
Bereczki István	Kiss Róbert	Rimóczi József
Billege Balázs	Kiss Tamás	Rostás Attila
Bögyös Attila	Kovács István (nyulas).I.	Schmidt Pál
Chalupa László	Kó Péter	Schaffer Tamás
Csáky Imre	Kőszegi János	Sinkovics Ferenc
Csenkey Gábor	Krekács Zoltán	Skerlecz Balázs
Csurcsia Imre	Krucsó Balázs	Szabados István
Czifrák Gábor	Kulcsár Zoltán	Szabó László kemecse
Dorogi Sándor	Lóki György	Szakács József
Dózsa Attila	Mák Lóránt	Szakonyi Norbert
Egyed István	Martin Rezső	Szalay Sarolta
Ertinger Géza	Maróti Béla	Szappan László
Farkas Béla	Medgyesi György	Szalontai Zsolt
Dr. Fördös Zsolt	Molnár Béla	Szemző Péter
Fehér Csaba	Molnár György	Szép Viktor
Ferencz Árpád	Molnár Imre	Szócs Timea Dr
Földvári István	Molnár Mátyás	Szloboda Béla
Földvári József	Mónus Anita	Terényi Gábor
Fülöp Attila	Nánási Tibor	Tóth Gábor(tinnyei) I.
Gasztonyi Dániel	Németh Máté	Tóth János (fűzfői).I.
Gilly Kornél	Olajos Csaba	Turcsányi Zoltán
Glavanovits Tamás	Pálfi Antal	Váczai József
Glázer András	Papp István Göd	Wrábel György
Güntner Ferenc	Papp Zoltán	Zátonyi László
Hermez Tamás	Pataki Zsolt	Zatureczki László
Holics Árpád	Perness János	Zsenits Ákos
Horváth Ildikó	Pintz Tibor	
Horváth Zoltán (horiga)	Puskás László	

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET ÖRÖKÖS TAGJA

Berkesi József
 Dr. Aradi János
 Bogyai Frigyes
 Dr. Déri János
 Duhay Gábor
 Gyórfy V. András
 Dr. Lakos István
 Szabó László

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET PÁRTOLO TAGJAI

Ács Frigyes
Angel Portero
Adamek Mihály
Dr.Aradi Jánosné
Basa István
Gerzsei Boros Gábor
Heringer Gábor
Lelovits Krisztina
Malya Pál
Mayer János
Palkovics István
Pintér György
Ster Erika
Szőke Mária
Tóth Norbert
Török István
Vancsó Géza
Wilfried Guder
Vollmuth Krisztián

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET TISZTELETBELI TAGJAI

Adrian Williams
Dr.Beregi Attila
Garry Morris
Josef Hiebeler
Morgans Douglas
Ralf Pfeffer

A MAGYAR SOLYMÁSZ EGYESÜLET TAGJELÖLTJEI

Agócs Péter	Imre István	Barabás Kálmán
Bíró Norbert	Juhar Viktória	Sárosi Márk
Czene Ferenc	Kurucz Norbert	Bódis Gergely László
Czitátkovics Ákos	Martincsek Attila	dr. Gábris Krisztina
Dobos Laura	Millei Ilona	Gyórfy-Villám András
Éles Gergő Péter	Nagy Bence	Kanics Ákos
Feldhoffer Atilla	Palkó Géza	Tóth Levente
Fuszzonecker Gergő	Pillmayer Mihály	dr. Fekete Gábor
Gaál József	Poós Ferenc	Pénzes László
Halász Gábor	Varga László	Iván Ákos

SUMMARY

WELCOME

Zoltán Turcsányi: Welcome by the president – Summary of the past two years and plans for the future of the club.

REMEMBERING

Gábor Duhay: Commemoration about Ferenc Rajnik 1934-2013 – The reader gets an overview about the life of Ferenc Rajnik falconer.

Krisztina Lelovich: György Galántay Lelovich born 100 years ago – Short way of life of a well known hungarian falconer György Galántay Lelovich.

Zoltán Papp: In Memory of János Szekeres – The reader gets an overview about the life of János Szekeres falconer.

FALCONRY

Zoltán Turcsányi: Cooperation agreement – The text of the agreement between the members of the Hungarian Hunting Chamber and the Hungarian Falconers Club.

László Zátanyi: Summary of the huntings – Summary of the club huntings by the Main Falconer.

Gábor Duhay: György Lelovich Memorial hunting-2012 – The Hungarian Falconers Club organized its yearly memorial hunting at Fegyvernek, the birth city of György Lelovich.

Gábor Duhay: Memorial hunting of István Bechtold – The story is written of the memorial hunting of a well known hungarian falconer, former president of the club. The events held at Sopronhorpács and Bucsú, North-west Hungary.

Anita Mónus: XXII. International Falconers Meeting in Békéscsaba – Traditional Field meet was held in Békés county South-East Hungary. The article tells the story of the event.

Dániel Gasztonyi: Golden eagle hunt on deer in the paradise of the game – We know the story of a three days golden eagle hunt in the frame of the international meeting.

János Tóth: Happened in Scotland... – Some interesting story about the grouse hawking by a hungarian falconer.

László Kohár: A hunting bird gone.... – The story of an electrocuted peregrine falcon.

Gábor Duhay: Falconers in the Fishing and Hunting Exhibition – The Hungarian Falconers Club Was Represented In The Fishing And Hunting Exhibition 2013 Budapest.

Gábor Duhay: Hunters Day in Gödöllő Castle 2012 – You can read about the events of the Gödöllő Hunters Day.

PROTECTION OF BIRDS OF PREY

Dr. János Aradi: I found a red shahin nest – The author tells the story how found the red shahin nesting place at Yazd county on a tower of silence. He speaks about the history of the persian falconry.

Dr. István Lakos: Imperial eagle breeding – The author could observe the breeding of an imperial eagle pair during two seasons near to his farm house.

Gábor Duhay: Birds of prey observations at Körös county – The author reports about his raptor tour in South east Hungary.

Gábor Duhay: Geese crowd in Tata – Thousands of geese were observed in Tata by a lot of bird watchers and falconers.

THE HISTORY OF FALCONRY

András Gyórfy-Villám: Hungarian historical bird names – Historical overview of the change and development of the birds of prey names in Hungary

Péter Langó: Imagery of an Easter originated dish with hunting birds and cavalry, the background of the early hungarian falconry on horse back.

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE

Gábor Duhay: Hungarian Falconry listed to the Intangible Cultural Heritage of Unesco – The hungarian falconry listed to the Unesco Cultural Heritage list, notified officially by the Hungarian Cultural Minister.

Gábor Duhay: „Matyó” celebration with falconers – Two days event was held in Mezőkövesd organized by the Matyó community celebrating the onlisting to the UNESCO Intangible World Heritage List.

Gábor Duhay: Intangible Cultural Heritage communities meeting in Budapest 2012 – Lot of Budapest citizen visitid the two days event of the national cultural heritage communities.

Gábor Duhay: Pentecost crowd in Szentendre 2012 – Very colorfull meeting for the intangible cultural heritage communities organized in Szentendre Skanzen.

Gábor Duhay: Honoree Dr. Eszter Csonka Takács „pro hungarian falconry” service medal – Dr. Eszter Csonka Takács as the greatest supporter of the hungarian falconers was honored by the Hungarian Falconers Club. We can learn about the background work of the nominee for the Unesco Intangible Cultural Heritage list.

Gábor Duhay: Pentecost crowd 2013 – Because of the succes of the previous year the organizers hold the event in 2013 at the same place.

FOUNDATION NEWS

Gábor Duhay: István Bechtold foundation for the culture of the hungarian falconry and nature – The Hungarian Falconers Club established a foundation, named about István Bechtold former president of the club, to avoid the intengible cultural heritage of the hungarian falconry. We know the circumstances of the establish, the aimes of the foundation and the first meeting at Visegrád .

Gábor Duhay: Commemoration about the denominator of our foundation – We get to know the way of life István Bechtold, the former president of the Hungarian Falconers Club, ornithologist, artist.

INTERNATIONAL RELATIONS

Gábor Duhay: First International Hungarian-Arabian falconers Meeting – The Hungarian Falconers Club cooperation with the council of Nagypáli held his first international Hungarian-Arabian falconers meet. The local visitors and the invited arab guests saw a very reach program which showed the hungarian falconry in the recent days.

Gábor Duhay: Hungarikum Day in the Parliament – The representative of the hungarian falconers got 10 minutes speak about falconry in the Parliament during the Hungarikum Day.

THE MANAGEMENT OF THE HUNGARIAN FALCONERS CLUB AND MEMBERS LIST

**XXII. Nemzetközi
Solymásztalálkozó
Békéscsaba, 2012. november 7-11.**

